T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

AZATLI BELDESİ (NİĞDE: ÇİFTLİK) BEŞERİ COĞRAFYASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Cengiz KAYACILAR

Hazırlayan
Sibel DOĞAN

NİĞDE - 2007

Onay ve Kabul Sayfası

Yrd. Doç. Dr. Cengiz KAYACILAR danışmanlığında **Sibel DOĞAN** tarafından hazırlanan "Azatlı Beldesi (Niğde-Çiftlik) Beşeri Coğrafyası" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih

JÜRİ:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Cengiz KAYACILAR ……..

Üye : Yrd. Doç. Dr. Türkan ALTIN ……..

Üye : Doç. Dr. Ahmet KARATAŞ ……

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ……Tarih ve…….sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Tarih

Doç. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışma, Niğde İli'nin, Çiftlik İlçesine bağlı Azatlı Beldesi'nin coğrafi etüdünün araştırmasını içermektedir.

Çalışma sahası, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümü'nün Niğde yöresi içerisinde yer almaktadır.

Azatlı Beldesi Melendiz Dağları'yla çevrili Çiftlik Ovası tabanında yer almaktadır. Belde karasal iklimin etkisi altındadır. Bitki örtüsü iklime paralel olarak bozkırdır. Orman örtüsü tahripler sonucu relikt özellikler kazanmıştır. Beldede hâkim topraklar alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar, kireçsiz kahverengi orman toprakları ve kireçsiz kahverengi topraklardır. Melendiz Çayı'nın da bir kolunu oluşturan Uluırmak akarsuyu ve yan kollar hidrografik özelliklerde kendini gösterir.

Belde, nüfus yapısı itibariyle kırsal bir karakter gösterirken; yerleşme ve mesken özelliklerinde kısmen de olsa kırsal yapıdan kentsel yapıya doğru bir geçiş görülür. Halkın temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. Tarımda özellikle patates tarımı ön plandadır. Belde yerleşimi Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde yoğunlaşmıştır. Belde içerisinde yaşanan en önemli çevre sorunu su kirliliğidir. Kültürel hayatına ilişkin önemli günler yöreye özgü gelenekler ve görenekler ile şekillenirken; efsaneler, maniler, ninniler, masallar vb. anonim ürünler günümüze kadar gelmiş kültürel doku içerisinde yerini almıştır.

Fiziki, beşeri, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapının araştırıldığı beldede, mevcut potansiyelin yanında bu potansiyelin korunması ve geliştirilmesi için çeşitli öneriler sunulmuştur.

SUMMARY

The aim of this study is to search for the geograpfical properties of Azatlı which is situated in Çiftlik Niğde.

The study is in the province of Niğde, Middle Kızılırmak in the central Anatolia.

Azatlı Town is placed on Çiftlik grassy plain covered with Melendiz Mountains. It is under the effect of terrestrial climate. Plant cover is sparsely vegetated plain as parallel with climate. Forests cover has gained relict characteristic as a result of destructions. The dominant types of soils in the town are; alluvial soils, collivial soils, brown forest soils lacking in lime and brown soils lacking in lime. Uluırmak River and its side branches which also form a branch of Melendiz Creek have shown itself by hydrographical properties.

While the town has been showing a rural characteristic because of its population structure, there has been seen a transition from rural structure to urban structure in settlement and habitation properties. Agriculture and stockbreeding form the basic means of living of native population. Potato farming is especially in the foreground among agricultural products. Residence in the town has become concentrated on Niğde - Çiftlik Highway. The most important environmental problem in the town is water pollution. While important days regarding its cultural life has been shaped according to its traditional customs; anonymous works of art such as legends, barrier (a traditional Turkish quatrain form), lullabies, fables, etc. have reached at present and taken place in today's cultural structure.

In the town whose physical, human, socio-economical and socio-cultural structures have being researched, besides its current potential, various suggestions have been presented in order to protect and develop this potential.

İÇİNDEKİLER

Önsöz……
Şekil Listesi……...
Ekler……..
Özet-Summary……..

I. BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Uygulanan Yöntemler……1
1.2. Coğrafi Yeri ve Konumu……..3

II. BÖLÜM

II. AZATLI BELDESİ'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Yeryüzü Şekilleri- Jeolojik Özellikler…….5
2.2. İklim Özellikleri…….17
2.2.1. Sıcaklık……..17
2.2.2. Yağış Özellikleri……18
2.2.3. Nemlilik…….20
2.2.4.Rüzgar…….20
2.3. Bitki Örtüsü…….25
2.4. Toprak Özellikleri……36
2.5. Hidrografik Özellikler……..43

III. BÖLÜM

III. AZATLI BELDESİ'NİN BEŞERİ VE İKTİSADİ FAALİYETLERİ

3.1. Nüfus Özellikleri…….. 45

3.1.1. Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Durumu……47

3.1.2. Nüfusun Eğitim Durumu……52

3.1.3. Doğum Yerleri İle Göç Durumu…… 53

3.2. Yerleşim Özellikleri…… 54

3.2.1. Azatlı Adının Menşei…… 54

3.2.2. Yerleşmenin Tarihçesi…….. 54

3.2.3. Yerleşme ve Meskenler…… 57

3.2.4. Yerleşmede Diğer Özellikler…… 66

3.2.4.1.Ticaret Alanları.....66

3.2.4.2. Sanayi Alanları.....66

3.2.4.3. Yeşil ve Park Alanları.....66

3.2.4.4. Eğitim Tesisi.....67

3.2.4.5. Sağlık Ocağı.....68

3.2.4.6. Spor Alanları.....68

3.2.4.7. Turizm.....68

3.2.4.8. Resmi Kurum Alanları..... 71

3.2.4.9. Tarım Alanları.....71

3.2.4.10. Orman Alanları.....72

3.2.4.11. Kültürel ve Dinin Tesisler.....72

3.2.4.12. Mezarlık Alanlar.....72

3.2.4.13. Belde Ulaşımı ve Altyapısı.....73

3.3. Sosyal Hayat…… 89

3.4. Ekonomik Faaliyetler……... 90

3.4.1. Tarım…… .90

3.4.2. Hayvancılık…….....125

3.4.3. Azatlı Kasabasında Kış Hazırlıkları……133

3.4.4. Azatlı Baraj Göleti Hidrojeolojisi…….. 148
3.4.5. Ticaret ve Diğer Sektörler……..164
3.5. Beldenin Diğer Özellikleri…….. .166
3.5.1. Ulaşım ve Haberleşme……. .166
3.5.2. Çevre Sorunları..... .171
3.5.3. Sağlık Sorunları…….180

IV. BÖLÜM

IV. KÜLTÜREL HAYAT

4.1. Doğum.....182
4.2. Evlilik.....182
4.3. Asker Uğurlama.....185
4.4. Bayram Hazırlıkları.....185
4.5. Cenaze Törenleri.....186
4.6. El Sanatları 187
4.7. Türbeler ve Kutsal Kişiler.....187
4.8. Anonim Ürünler.....193
4.8.1. Efsaneler.....193
4.8.2. Maniler.....193
4.8.3. Ninniler.....197
4.8.4. Azatlı Kasabasında Günlük Dilde Kullanılan Kelimelerin Ağız Özellikleri..... 200

V. BÖLÜM

V.SONUÇ…….205
KAYNAKLAR 211

TABLOLAR

1.Azatlı Beldesi'nin Çeşitli Yıllara Ait Nüfus Oranları

2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyete Göre Durumu

3. Azatlı Beldesi Elma, Patates ve Lahana Üreten Çiftçi Sayısı Cetveli

4. Azatlı Kasabasına Ait Tarım Bilgileri

5. Azatlı Kasabası Arazi Varlığı Bilgi Formu

6. Azatlı Kasabası Tarla Bitkileri Üretim Alanları Bilgi Formu

7. Azatlı Kasabası Tarla Bitkileri Üretim Miktarları Bilgi Formu

8. Açıkta Sebze Yetiştiriciliği İlçe Üretim Tahmin Formu

9. Azatlı Kasabası Sebze Üretim Miktarları Bilgi Formu

10. Azatlı Kasabası Sebze Üretim Alanları Bilgi Formu

11. Meyve Yetiştiriciliği İlçe Formu

12. Azatlı Kasabası Meyve Üretim Miktarları Bilgi Formu

13. Azatlı Kasabası Meyve Üretim Alanları Bilgi Formu

14. Azatlı Kasabası Hayvan Varlığı Bilgi Formu

15. Niğde- Çiftlik Azatlı Göleti Sıcaklık Değerleri Tablosu

16. Niğde- Çiftlik Azatlı Göleti Buharlaşma Tablosu

17. Göğüs Deresi Azatlı AGİ Aylık ve Yıllık Fiili Akımları

18. Termal Deresi Azatlı Fiili Akımları

19. Niğde- Çiftlik- Azatlı Göleti (Göğüs Deresi+ Termal Deresi) Su Temini Tablosu

EKLER

1. Azatlı Beldesi Arazi Varlığı Haritası

2. Niğde Melendiz Ovası Hidrojeoloji Haritası

3. Niğde-Çiftlik-Azatlı Göleti Göl Alanı Haritası

4. Niğde-Çiftlik-Azatlı Göleti Drenaj Alanı Haritası

5. Niğde-Çiftlik-Azatlı Göleti Genel Vaziyet Planı

ÖNSÖZ

Bu coğrafi etüd çalışması; Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; İlköğretim, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Anabilim Dalı'nda "Azatlı Beldesi (Niğde:Çiftlik) Beşeri Coğrafyası"adıyla yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Araştırma sahası olan Azatlı Beldesi'nin fiziki coğrafya özelliklerinin yanı sıra; beşeri, ekonomik, sosyal ve kültürel coğrafyası bu coğrafi etüd çalışmasına konu edilmiştir. Kendine özgü coğrafi özelliklere sahip olan Azatlı Beldesi'ni kapsayan ayrıntılı bir çalışmanın yapılmamış olması yer seçiminde etken olmuştur. Araştırma sahası; yer şekilleri, jeolojik özellikleri, iklimi, bitki örtüsü, toprak ve hidrografik özellikleriyle birlikte; nüfus, yerleşim ve mesken özellikleri, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamı başlıca sorunlarıyla incelenmiş, genel coğrafi karakteri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma; Azatlı Beldesi'ni, coğrafi prensipler doğrultusunda, her yönüyle tanımak ve tanıtmak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma gerek belde ve gerekse ilçe ile ilgili yapılacak çalışmalarda kaynak niteliği taşırsa; amacına daha iyi hizmet etmiş olacaktır.

Bu araştırma konusunun şekillenmesi sürecinde, bilimsel tecrübeleri ve hayata bakış açısı ile her zaman örnek aldığım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Cengiz KAYACILAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Beldenin fiziki, beşeri, iktisadi ve kültürel özelliklerine ilişkin verilerin toplanması aşamalarında her türlü desteği benden esirgemeyen Azatlı İsa YÜKSEL İ.Ö.O.'da birlikte görev yaptığım idareci ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım. Son olarak bu günlere gelmemde maddi ve manevi destekleriyle hep yanımda olan aileme teşekkürü borç bilirim.

Sibel DOĞAN

Ocak / 2007 - NİĞDE

I. BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE UYGULANAN YÖNTEMLER

Araştırmanın amacı; İç Anadolu'nun güzel şehirlerinden biri olan Niğde İli, Çiftlik İlçesi Azatlı Beldesi'nin coğrafi araştırma prensipleri doğrultusunda incelenerek, coğrafi etüdünün ortaya konması; bu kapsamda fiziki, beşeri, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerinin belirlenmesiyle; beldeyi tanımak ve tanıtmaktır. Ayrıca, beldenin kullanım potansiyelinin ortaya konulup mevcut potansiyeli geliştirme çalışmalarını değerlendirerek, bu konuda yapılan çalışmalara katkıda bulunmak ümit edilmektedir.

Uygulanan yöntemler; yukarıda belirtilen amaca uygun olarak araştırmamız üç safhada gerçekleştirilmiştir.

Hazırlık safhasında; araştırma safhasını kapsayan kaynaklar literatür çalışmasıyla gözden geçirilmiş, gerekli kişi ve kurumlarla irtibata geçilerek mevcut bilgiler değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerde MTA ve İl Köy Hizmetleri Müdürlüğü verilerinden yararlanılarak belde ve çevresinin yer şekilleri ile jeolojik özellikleri hakkındaki kaynaklar ve haritalar gözden geçirilerek jeoloji haritası hazırlanmıştır.

Niğde Tapu ve Kadastro Müdürlüğü verilerinden faydalanılarak beldenin 1/25000 ölçekli arazi varlığı haritası oluşturulmuştur (EK:1).

Devlet Su İşleri verilerinden yararlanarak belde sınırlarının dâhil olduğu Çiftlik İlçesine ait 1\100000 ölçekli hidrojeoloji haritası hazırlanmıştır (EK:2).

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden beldede sulama amacıyla kurulan baraj göletine ait veriler taranarak gölet sahasına ait 1\1000 ölçekli göl alanı haritası (EK:3), 1\ 25000 ölçekli drenaj alanı haritası (EK:4) ve 1\25000 ölçekli genel vaziyet durumunu gösteren haritalar hazırlanmıştır (EK:5).

Niğde İl Tarım Müdürlüğü verileri ise kasabanın 1\100000 ölçekli toprak haritasının oluşturulmasında ana kaynak olmuştur.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü'nden, araştırma sahasının yakın çevresine ait iklim verileri temin edilmiştir.

Sağlık ve nüfusa ilişkin bölümlerin hazırlanması safhasında Belediye, Sağlık Ocağı ve İl Sağlık Müdürlüğü'nün istatistikî verilerinden faydalanılmıştır.

Yörede tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ilişkin istatistikî bilgiler, İlçe Tarım Müdürlüğü verilerinden faydalanılarak çalışmaya eklenmiştir.

Araştırma sahamızla ilgili nüfus, yerleşme ve meskenler, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatla ilgili şimdiye kadar kapsamlı bir çalışma yapılmadığı için bu bölümlerin oluşturulmasında yöre halkının ve ilgili kurumların görüşleri, deneyimleri ve kendi gözlemlerimiz kaynak olmuştur.

Gözlem safhasında; arazi çalışmaları ağırlıklı olup, edinilen bilgi ve verilerle çizilen haritalar ve şekiller arazi üzerinde incelenerek fotoğraflama çalışması yapılmıştır. Belde ve çevresinin coğrafi özellikleri hakkındaki tüm bilgi ve veriler bu arazi çalışmaları ile birbirini tamamlamıştır.

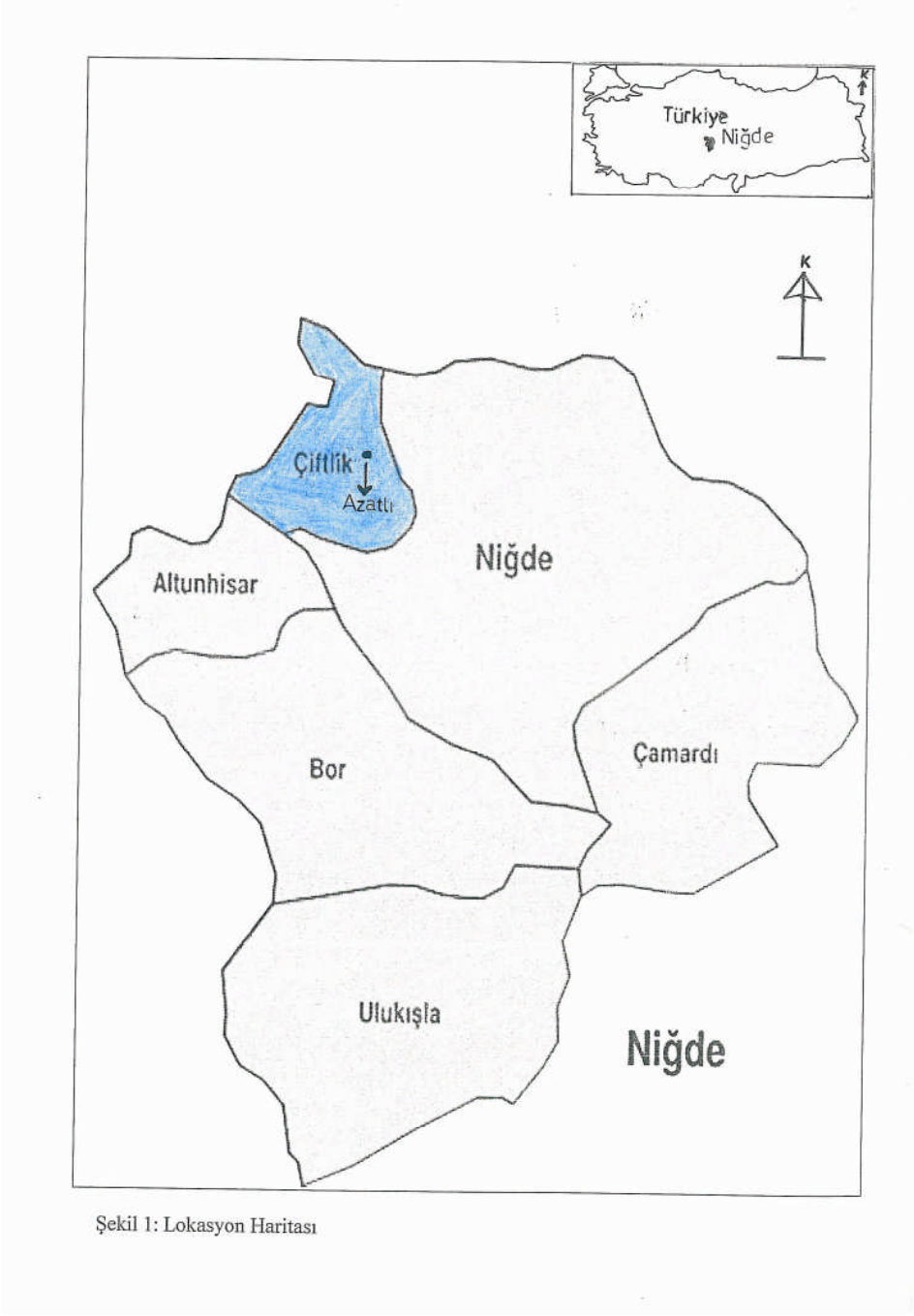
Sonuç safhasında ise; hazırlık çalışmaları ile arazi çalışmaları sonucu elde edilen tüm veriler analiz edilerek ulaşılan sonuçlar ifade edilmiştir.

1.2. COĞRAFİ YERİ VE KONUMU

Azatlı Beldesi, Türkiye'nin ortasında yer alan İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümü'nün "Niğde Yöresi" sınırları içerisinde yer almaktadır. 1972 yılında belediye olan yerleşme idari bakımdan Niğde İli, Çiftlik İlçesine bağlıdır. Niğde'nin 67 km kuzeybatısında olup, bağlı bulunduğu Çiftlik İlçesi'nin de 3 km güneydoğusunda yer almaktadır.

Belediyenin siyasi sınırlarına bakıldığında kuzeyinde Sivri Dağı, kuzeybatısında Çiftlik İlçesi, güneyinde Sultanpınarı Köyü, güneybatısında Asmasız Köyü, doğusunda ise Çınarlı Köyü yer almaktadır.

ŞEKİL 1-LOKASYON HARİTASI

Şekil 1: Lokasyon Haritası

II. BÖLÜM

II. AZATLI BELDESİ'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahamızın genel yeryüzü birimlerini; dağlık, tepelik alanlar, vadi ve ovalar oluşturmaktadır.

Bu bölümde Azatlı Beldesi ve çevresinin jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri tanıtılırken Niğde Köy Hizmetleri Müdürlüğü ve DSİ Genel Müdürlüğü'nün veri ve haritalarından faydalanılmıştır.

2.1 YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ –JEOLOJİK ÖZELLİKLER

"Niğde ve çevresi jeolojik bakımdan Türkiye'nin en önemli bölgelerinden biridir. Hasan Dağı, Keçiboyduran, Melendiz ve Erciyes Dağları'ndan kaynaklanan malzemeciler bölgenin kuzey ve kuzeydoğusunu bir yorgan gibi örtmüş, bünyesinde ekonomik düzeyde yapı malzemeleri içermektedir (ponza, perlit, v.s.).

Bölgenin güneyinde Niğde Masifi, güneydoğusunda Aladağlar ve güneybatısında ise Bolkar Dağları yer almaktadır. Adeta doğal bir jeolojik müze görünümündeki bölge içerisinde metalik madenler bulunmaktadır (bunlar altın, gümüş, krom, bakır, kalay, çinko, demir, civa, v.s.).

Ayrıca sıcak su kaynakları ile karbondioksit kaynaklarının bulunması nedeniyle, bölgenin doğal yeraltı zenginliklerinin araştırılması ve ekonomimize kazandırılması gerekmektedir.

Doc.Com PDF Trial
www.pdfwizard.com

Niğde bölgesinde litoloji, yapısal konum ve yaş açısından birbirinden farklı dört tektonostratigrafik birim yer almaktadır. Bu birimler Niğde Grubu, Aladağ Grubu, Ulukışla-Ereğli Grubu ve Melendiz ve Kuvaterner Grubu olarak sınıflandırılabilir.

Niğde ve çevresinin jeolojik yapına kısaca değindikten sonra bizim araştırmamızı içerisine alan Melendiz ve Kuvaterner grubunu daha ayrıntılı ele alalım.

Melendiz ve Kuvaterner Grubu

Türkiye'nin genç jeomorfolojik yapısı içerisinde Neojen ve Kuvaterner içerisinde gelişmiş olan volkanik şekiller Doğu, Orta ve Batı Anadolu'da alansal bütünsellik göstermektedir. Orta Anadolu'nun güneyinde, Toros kıvrıklı dağ kuşağının eksenince uyumlu olarak uzanan Neojen-Kuvaterner yaşlı volkanik kuşak, sunduğu çeşitli tipteki volkan yapıları ile Anadolu'da geç volkan rölyefinin en iyi gözlenebildiği bölgelerden biridir.

1. İncesu İgnimbiriti (M3-M4): İlk kez Pasquare (1968) tarafından adlandırılmıştır. Altere yüzeyleri pembemsi, kırmızımsı olan ignimbiritlerin tane yüzeyleri açık pembe ve beyazımsı renklidir. Genellikle sütunsal bir yapıya ve belirgin bir kaynaklanmaya sahiptir.

2. Melendiz Dağı Tüfü (M3-M4): Beekman (1966) tarafından adlandırılmıştır. Gri, sarımsı, beyaz renklerde olan bu tüflerde limonitleşme ve silisleşme yaygındır. İçerisinde manganez ve kükürt çökelleri vardır.

3. Melendiz Dağ Aglomerası (M4-Q): Genellikle lav akıntıları halinde görülmektedir. İçerisinde yer yer volkanik breş ve aglomeralar bulunmaktadır. Birimi oluşturan volkanitlerin alt kısımları andezit, üst kısımları ise bazalta daha yakındır. Andazitik lav akıntıları oldukça monoton bir görünüme sahiptir.

4. Alüvyon (Q): Yer yer 50 m kalınlığa ulaşan eski alüvyonlar, genellikle gevşek tutturulmuş, kötü boylanmalı, çok kalın tabakalı çakıl taşlarından oluşur. Yeni alüvyonlar ise Niğde-Kayseri ve Niğde-Nevşehir yolu etrafında geniş bir alanda

Doc.Com PDF Trial
www.pdfwizard.com

gözlenir. Genelde bu bölgede tüf türü malzemenin alterasyonu ile tüfler alüvyon niteliğini kazanarak çok geniş alanlar kaplamaktadır.

2.1.1. İNCELEME ALANININ JEOLOJİSİ

İnceleme alanının da içerisinde bulunduğu saha Niğde İli'nin kuzeybatısında bulunan Çiftlik İlçesini ve yakın çevresini kapsamaktadır. Bölgede genel olarak Arap Afrika levhaları ile Anadolu levhaları arasındaki kıta-kıta çarpışması sonucu Üst Miyosen'den Pliyosen'e kadar kesintili olarak devam eden volkanik ve lav ürünleri kendini göstermiştir.

Bölgenin jeolojik yapısı 1966–1988 yıllarında Beekman, Batum, Şengör, Görür ve arkadaşları ve Yılmaz tarafından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu araştırmalara göre, Tersiyer Kuvaterner gölsel ortamında, yöredeki Pliyosen-Kuvaterner yaşlı volkanik faaliyet, ignimbirit püskürtmesiyle başlamış, bunu kül-lapilli-tüf ve aglomeralar izlemiştir. Bu evrede karasal ortam koşullarında gelişen yersel küçük göller içerisinde tüflerle ara katkılı olarak yer yer kum taşı, kil taşı ve kireç taşı düzeyleri oluşmuştur. Daha sonra andezit-bazalt, riyodasit lavlarının ve olivinli bazaltların akışı ile volkanik faaliyet sona ermiştir" (Niğde İl Köy Hizmetleri Müdürlüğü).

2.1.2. ÇİFTLİK HAVZASININ OLUŞUMU

Çiftlik havzası Kapadokya Volkanik Provensinin (KVP) orta kesiminde yer alan 15 km. dolayında yer alan dairesel bir havzadır.

" Melendiz ovasını çevreleyen tepelerin pek çoğu andezit bileşimlidir. Dokuları porfiriktir. Esas mineraller plajyoklaz (oligoklaz, andezin), mafik mineraller (hornblent, biotit, piroksen). Horunblent ve biotit genellikle beraber bulunurlar. İçlerinde kuvarsın belirmesiyle dasit'lere geçerler. Sahadaki en genç birimler Kuvaterner yaşlı alüvyonlarıdır. Kil , kum ve çakıl depozitlerinden oluşan bu oluşuklar ova ortasında 20-30m. Kalınlığa ulaşırlar (EK: 2).

DocuPDF Trial
www.docuzar.com

Sahadaki volkanitlerin oluşum yaşı Hasan Dağı ile aynıdır. Melendiz Ovası'nın volkanitleri Hasan Dağı'nın devamı durumundadır. Hasan Dağı çevresinde buradaki volkanitleri etkileyen tektonik hatlar gözlenmektedir. Bu hatların en önemlisi Aksaray fayıdır. Alan Üst Miyosen sonrası epirojenik hareketler sonucu şimdiki konumuna gelmiştir. Melendiz Ovası çevresinde gözlenebilen önemli bir tektonik hat bulunmamaktadır" (Melendiz Ovası Rezerv Raporu 1992;4). "Bölgede KVP fay sistemine ait KD-GB yönlü muhtemel gömülü fayların varlığı bekleniyorsa da (Toprak ve Göncüoğlu 1993) böyle bir fayın izlerine rastlanmamıştır.

Çiftlik havzası çepeçevre volkanitlerle çevrilidir. Bunlar doğudaki üst miyosen yaşlı Tepeköy ve Çınarlı, güneydeki Pliyosen yaşlı Keçiboyduran ve Melendiz, kuzeydeki Kuvaterner yaşlı Göllüdağ kompleksleri ve batı-kuzeybatı genç Kuvaterner bazalt akıntılarıdır. Dolayısıyla Çiftlik havzası değişik dönemlerde yükselen volkanik kütlelerin arasında sıkışmış bir havzadır (Şekil: 2 Jeoloji Haritası). Pasquare ve diğerleri (1988) bu havzanın bölgede yüzeyleyen bir kalderaya karşılık geldiğini öne sürmüştür. Ancak daha sonra bu kalderanın verilerinin gözlenemediği bildirilmiştir (Göncüoğlu ve Toprak, 1992; Pennee vd; 1994). Çiftlik havzasını çepeçevre saran volkanikler aşağıda açıklanmıştır.

Melendiz Dağı Tüfleri

Melendiz Dağı andezitlerinin aşındığı kesimlerde gözlenen tüfler ismini Beekman (1966)'dan almıştır. Tabanı gözlenemeyen birimin üzerinde, Melendiz Dağı andezitleri yer alır. Sarımsı, yeşilimsi, morumsu ve kahverengimsi dış görünümde olup başta tüf olmak üzere tüf breşi ve aglomeradan meydana gelmiştir. İnceleme alanında en yaşlı volkanik birimi oluşturan Melendiz Dağı tüfleri yer yer limonitleşme ve silisleşme gösterir.

Tüf-tüf breşi ve aglomeralar bazı kısımlarda sıcak suların etkisi ile parçalanıp ayrışmış ve ince taneli görünüm kazanmıştır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Üzerinde bulunan Melendiz Dağı'na ait andezit ve bazaltların yaşı 13-6 M.Y arsındadır. Bu veriden hareketlerle tüflerin üst Miyosen başında teşekkül ettiği düşünülmektedir.

Melendiz Dağı Andezitleri

Melendiz Dağı volkanizmasının ürünü olan andezitler Melendiz Dağı andezitleri olarak, ilk defa Beekman (1966) tarafından isimlendirilmiştir. Açık gri, koyu gri ve kahverengi renk tonlarında olan bu volkanikler yer yer kalsitle dolgulu gaz boşlukları içermektedir. Melendiz Dağı tüfleri üzerine uyumlu olarak gelen andezitler, bölgede Üst Miyosen-Alt Pliyosen zaman aralığında oluşan volkanizmanın ürünüdür.

Tepeköy Volkaniği

KB-GB fayla Melendiz volkaniklerinden ayrılırlar. Tepeköy volkaniklerinin batı yarısının Melendiz volkaniklerinin altında gömülü olduğu düşünülmektedir. Tepeköy formasyonunun üstünde Melendiz'e ait volkanik koniler bulunmaktadır.

Bu volkanikler hidrotermal olarak alter olmuş andasitik dasitik lav akıntılarından ve breşlerden ve bunları kesen porfirik dayklardan oluşur. Tepeköy volkaniklerinin yaşı ile ilgili veri yoktur. Ancak Kızılçin volkaniği ile aynı stratigrafik pozisyona ve benzer bileşimlere sahip olduklarından dolayı Tepeköy volkanikleri Geç Miyosen yaşlı oldukları kabul edilir.

Çınarlı Volkanizması

Bu karmaşık erozyona uğramış ve aşınmış bir volkandır. Daha çok dasitik andasitik proksenlerden ve Andazitik ve dasidik lav akıntılarından oluşmaktadır. Yaşı ile ilgili veri yoktur. Ancak Pliyosen yaşlı Melendiz volkaniklerinin altında olduklarından dolayı Geç Miyosen yaşlı oldukları düşünülmektedir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Göllüdağ Volkanizması

Volkaniklerin çıkış merkezi Büyük Göllüdağı'dır. Volkanizma riolitik küller arsında domsal çıkışlar ve şeklinde izlenir. Domlar belli bir çizgisellik takip etmeyip Büyük Göllüdağ merkezi çıkış etrafında gelişigüzel dağılım gösterirler. Asidik volkanizma ürünlerini beyaz renkli riyolitik kül, lav, camsı perlit ve obsidiyenler oluşturmaktadır. Tüf-tüfit, pomza, bazalt çakıllarından oluşan bu volkanitlerin mostları genelde ayrışmış beyazımsı renklidirler. İlk defa Beekman (1966) tarafından adlandırılan formasyon, Hasan Dağı kül formasyonu ile Selime tüfleri üzerinde yer alır. Genellikle asidik karakterli volkanizma ürünü olan tüf, tüfit, perlit, trakit ve andezitlerden oluşan bu birim Göllüdağ civarında yayılım göstermektedir. Genel olarak görünüm rengi gri ve kahve renkli olan bu formasyon farklı yerlerde farklı kalınlıklara sahiptir.

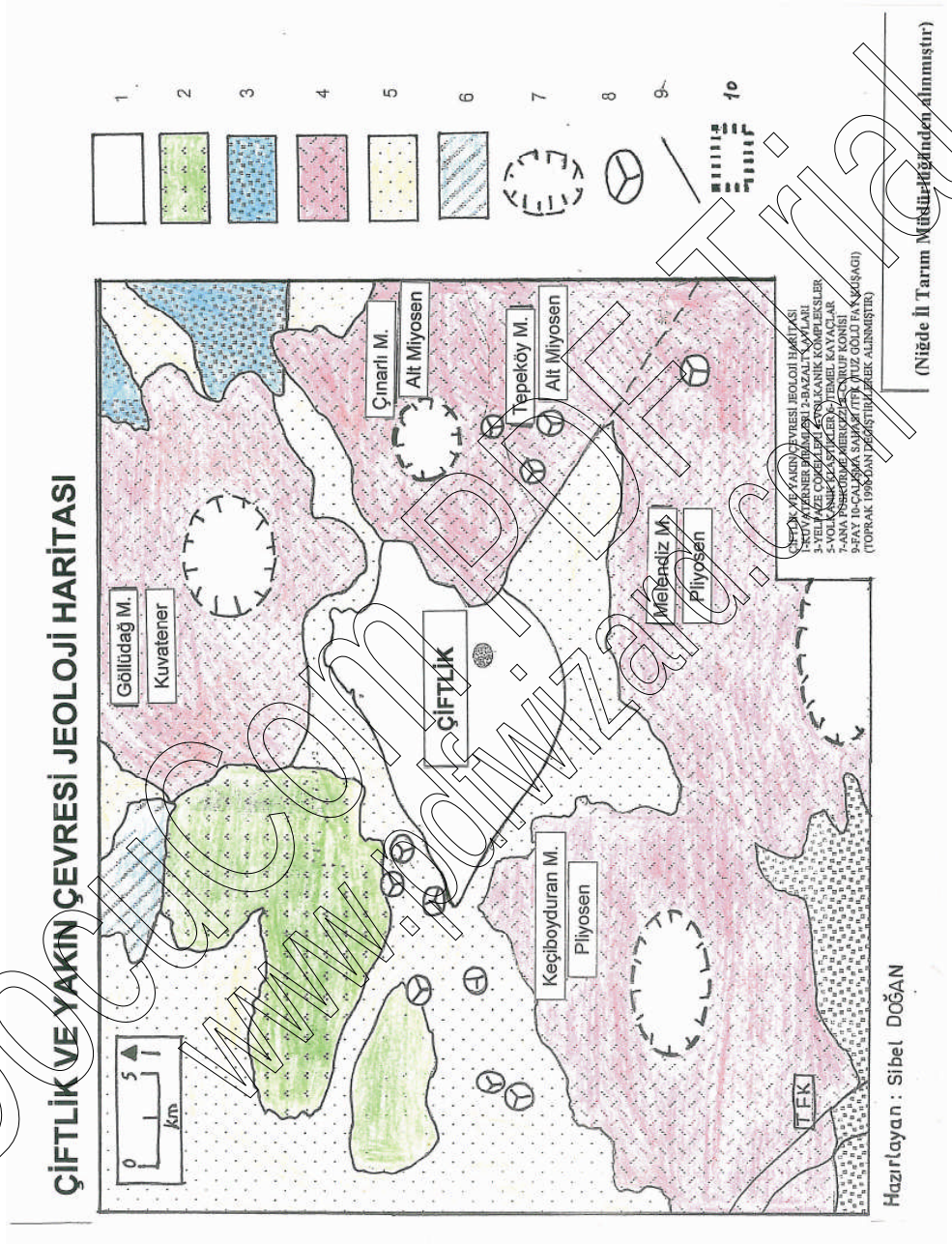
Keçibuyduran Volkanizması

Miyosen sonlarında aktif hale geçen volkanizmanın çıkış merkezi Keçibuyduran Tepesi'dir. Volkanizmanın ürünlerini andezitik tüf ve lavlar oluşturmaktadır. İleri derece hidrotermal alterasyona uğramış bu tüflerden sıcak su çıkışları gözlenmektedir.

Beekman (1966), Küçük Hasan Dağı, Keçibuyduran Dağı ve Melendiz Dağı'nın aşınmaya uğramış daha büyük kraterlerin kalıntısı durumunda olduğunu belirtmiştir" (Niğde İl Köy Hizmetleri Müdürlüğü).

Doc.Com PDF Trial
www.pdfwizard.com

ŞEKİL-2 JEOLOJİ HARİTASI

Document Trial
www.dotwizard.com

DocuOmni PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-3: Çiftlik ova tabanında bulunan Azatlı Kasabası'nın Melendiz Dağları'ndan görünümü.

Şekil-4: Akarsular ve sel suları tarafından aşındırılarak alçaltılan tepelik alanlar.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-5: Eski bir göl tabanı olması dolayısıyla litolojide kendini gösteren alüvyal depolar.

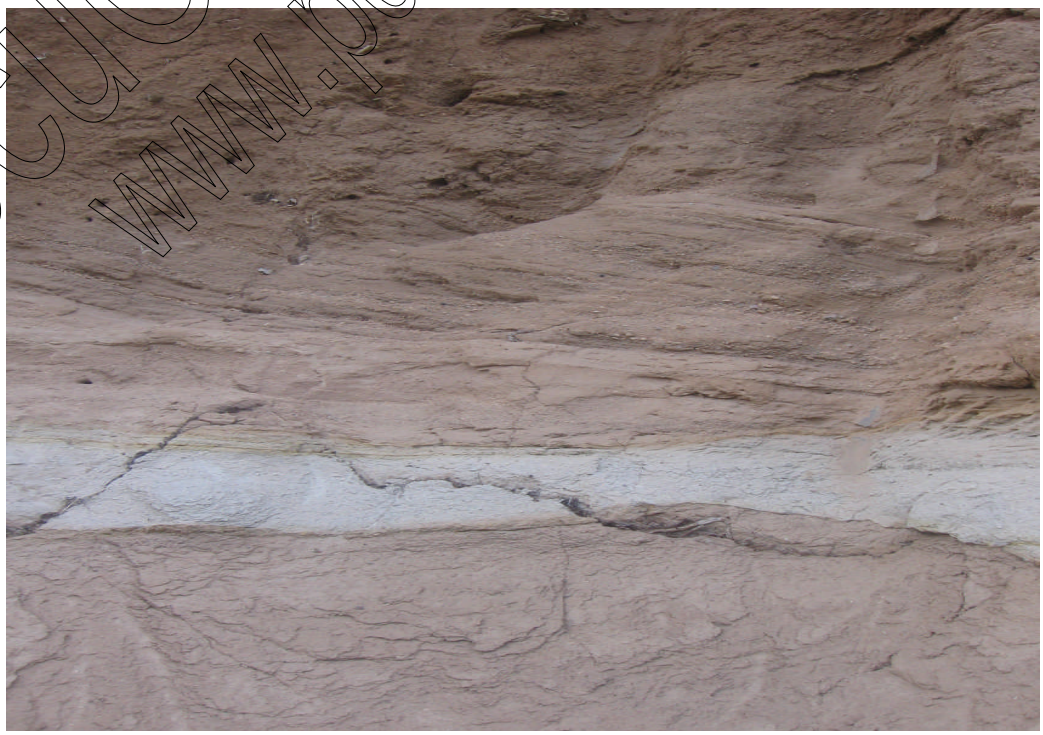
Şekil-6: Alüvyal depolar.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Litolojik yapıya ait örnekler

Şekil-7:Farklı boyutlarda malzemelerden oluşan alüvyal tabakalar.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-8: İnce taneli malzemelerden oluşan depolar.

Şekil-9: Ponza taşı inşaat sektörü için önemli bir yapı malzemesidir.

Şekil-10: Ponza taşlarından oluşan depolar.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

2.2 İKLİM ÖZELLİKLERİ

Azatlı Kasabası bulunduğu bölge itibariyle karasal iklimin etkisi altındadır. Etrafı dağlarla çevrili bir çanağı andıran Çiftlik Ovası'nda kuzey-güney doğrultusunda uzanım gösteren kasabanın doğusu ,kuzeyi ve güneyi Melendiz Dağ kütlesinin uzanımları ile çevrili iken batısı ise Çiftlik Ovasına doğru uzanır ve önü açıktır. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı olup tamamıyla karasal ilkim bölgesindedir. Yağışların büyük bir bölümü kış aylarında oluşmakta ve genel olarak kar şeklinde düşmektedir. Melendiz Dağ kütlesi doğrultusunda doğudan ve kuzeyden gelen hava kütleleri genel yağışlara sebep olmakta, oroklimatik yoğunlaşma, sislenme, sis yağışları oluşturmaktadır (Şekil 19-20). Günlük ve yıllık sıcaklık farkı fazladır (Şekil 22). Karakteristik bitki örtüsü iklimle paralel olarak bozkırdır. Bununla birlikte orman arazisi yok denecek kadar azdır. Tahribat sonucunda relikt karakterli meşe formasyonuna rastlanmaktadır.

Sıcaklık, yağış, nem ve rüzgârdan oluşan iklim elemanları üzerinde durmadan önce şu hususu belirtmek gerekir. Araştırma alanı olan beldede meteoroloji istasyonunun artık hizmet vermemesi dolayısıyla iklim elemanları açıklanırken kullanılan verilerde Niğde meteoroloji istasyonunun son 30 yıllık rasat raporlarından faydalanılmıştır.

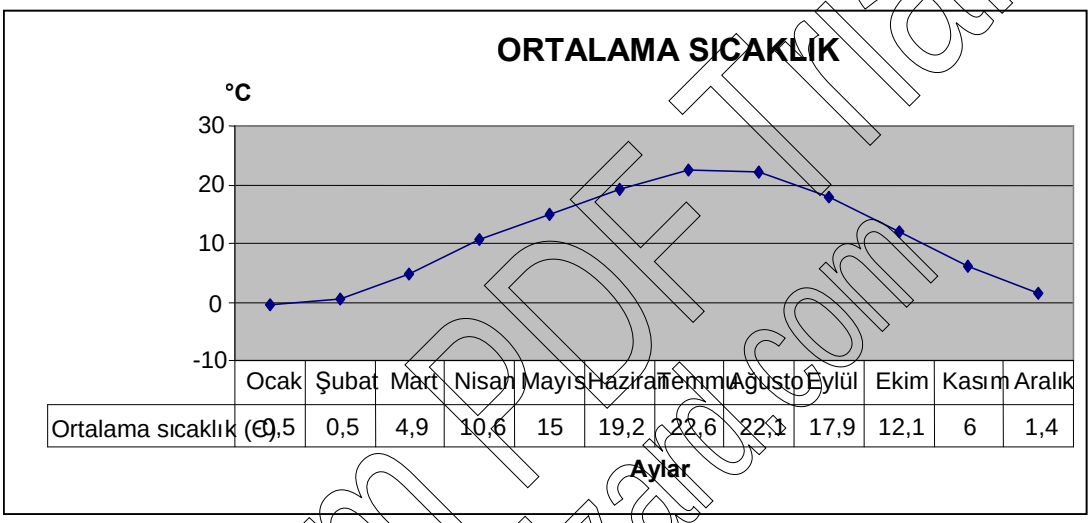
2.2.1. SICAKLIK

Azatlı ve çevresinde yıllık ortalama sıcaklık 11,0°C 'dir (Şekil 11). En sıcak ay 22,6°C ile Temmuz ayıdır (Şekil 23). Yazın ortalama sıcaklık 21,2°C'dir. Ortalama kış sıcaklığı yaklaşık 0,8°C'dir. Sıcaklık değerlerinin en düşük olduğu ay -0,5 ile Ocak ayıdır (Şekil 24).

DocuCom PDF Trial
www.belgeyonetim.com

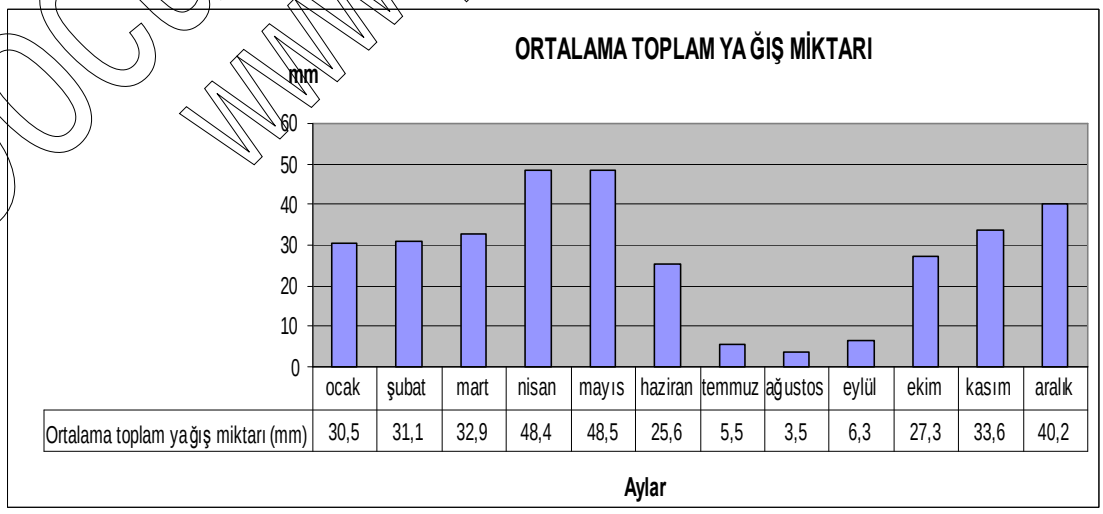
2.2.2. YAĞIŞ ÖZELLİKLERİ

Ova tabanında yer alan kasabanın doğusu ve kuzeyi boyunca artarak devam eden Melendiz Dağları yörede yağışların temel kaynağını oluşturmaktadır.

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ortalama sıcaklık (°C)	0,5	0,5	4,9	10,6	15	19,2	22,6	22,1	17,9	12,1	6	1,4

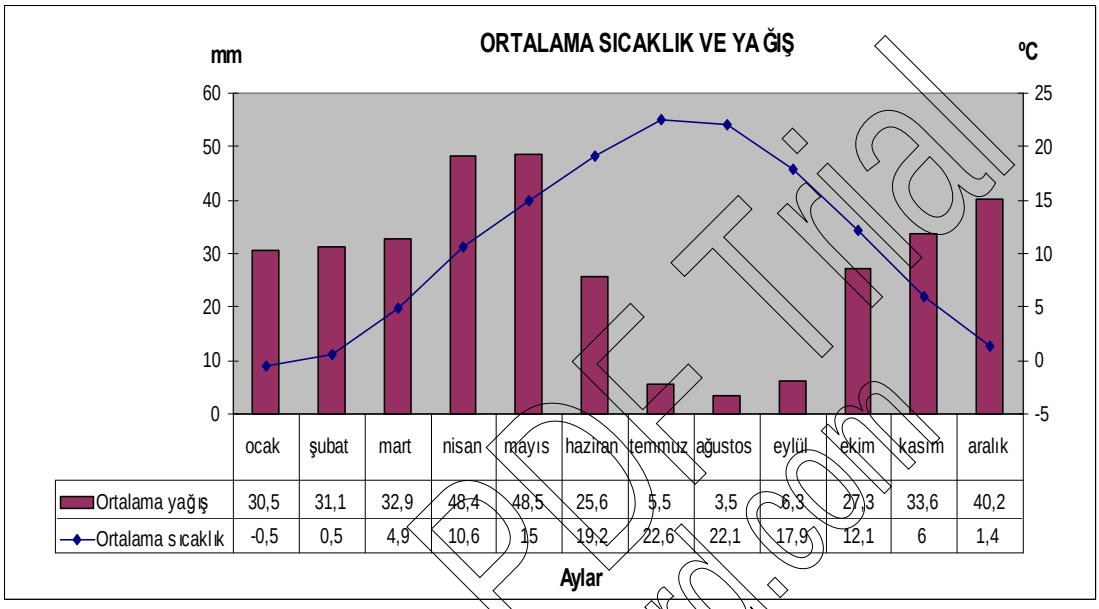
Şekil-11: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Sıcaklık Değerleri

	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs	haziran	temmuz	ağustos	eylül	ekim	kasım	aralık
Ortalama toplam yağış miktarı (mm)	30,5	31,1	32,9	48,4	48,5	25,6	5,5	3,5	6,3	27,3	33,6	40,2

Şekil-12: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Toplam Yağış Grafiği

DocuCom PDF Trial
www.pdfvizard.com

Şekil-13: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Sıcaklık ve Yağış

Yağışlar yörede kendini orografik bulutlanma şeklinde gösterir. Bununla birlikte ilkbahar ve sonbaharda ısınan hava kütlelerinin soğumasına bağlı olarak oluşan konveksiyonel yağışlarda önemlidir. Yörede yağışlar en fazla ilkbahar ve kış aylarında düşmektedir. Yıllık ortalama yağış miktarı, Çiftlik Meteoroloji İstasyonu'nun 1968–1986 yılları arasındaki gözlem sonuçlarına göre 461,2 mm'dir. Niğde Meteoroloji İstasyonunun 1975–2004 ortalamalarına göre ise yıllık ortalama yağış 333,4'dür (Şekil 12). Bu farkın oluşmasını temel sebebi Çiftlik İlçesi'nin Niğde İli'nden daha yüksek bir rakıma sahip olmasıdır.

Yılın en yağışlı ayı olan Mayıs ayının ortalaması, Çiftlik istasyon verilerine göre 73.6 mm, Niğde istasyon verilerine göre 48.4 mm'dir. En kurak ay olan Temmuz ayı ortalaması, Çiftlik istasyon verilerine göre 4,1 mm, Niğde istasyon verilerine göre 3.5 mm'dir. Bu farklılığın oluşmasında iki istasyonun bulundukları coğrafi şartlar ve ele aldıkları yıl ortalamalarına da dikkat edilmelidir.

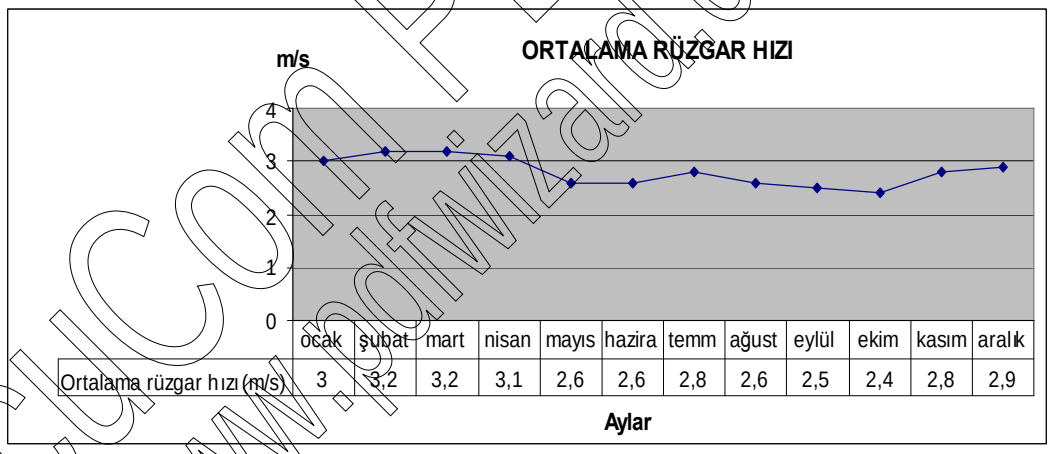
DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

2.2.3 NEMLİLİK

Etrafı dağlarla çevrili bir çanağı andıran Çiftlik Ovası'nda bulunan Azatlı Kasabası'nda doğu ve güneyden gelen soğuk hava kütlelerinin oluşturdukları genel yağışlar doğrultusunda Azatlı ve çevresinin nemlilik durumunu belirlemektedir. Buna bağlı olarak yıllık ortalama bağıl nem yaklaşık %60'dır.

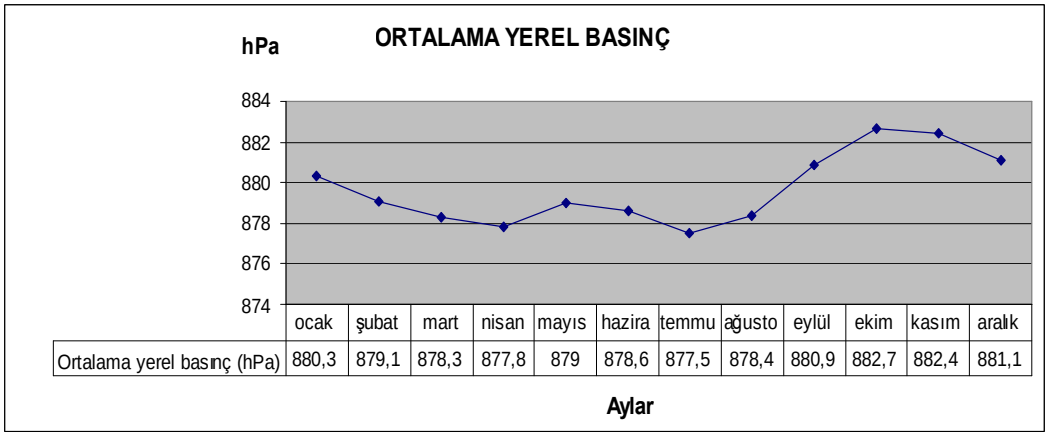
2.2.4 RÜZGÂR

Belde ve çevresinde hâkim rüzgâr; orografik uzanıma paralel olarak D-B yönlü esmektedir. Ortalama rüzgâr hızı yaklaşık 2,8 m/sn'dir.

	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs	hazira	temm	ağust	eylül	ekim	kasım	aralık
Ortalama rüzgar hızı (m/s)	3	3,2	3,2	3,1	2,6	2,6	2,8	2,6	2,5	2,4	2,8	2,9

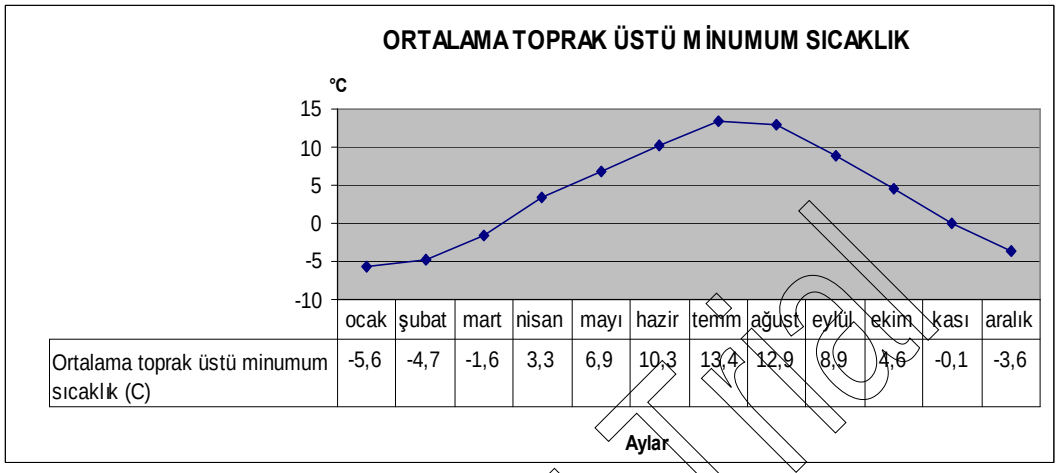
Şekil-14: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Rüzgar Hızı

	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs	hazira	temmu	ağusto	eylül	ekim	kasım	aralık
Ortalama yerel basınç (hPa)	880,3	879,1	878,3	877,8	879	878,6	877,5	878,4	880,9	882,7	882,4	881,1

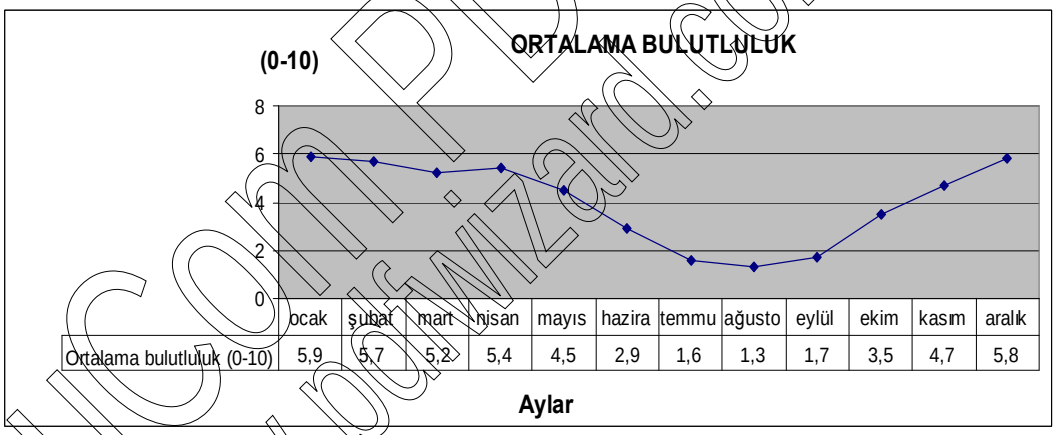
Şekil-15: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Yerel Basınç

DocuCon PDF Trial
www.softwizard.com

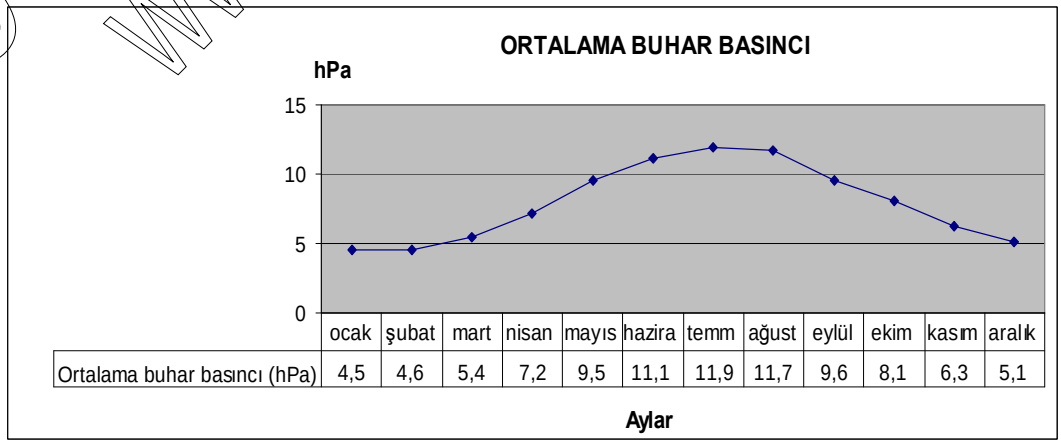
	ocak	şubat	mart	nisan	mayı	hazir	temm	ağust	eylül	ekim	kası	aralık
Ortalama toprak üstü minumum sıcaklık (C)	-5,6	-4,7	-1,6	3,3	6,9	10,3	13,4	12,9	8,9	4,6	-0,1	-3,6

Şekil-16: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Toprak Üstü Minimum Sıcaklık

	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs	hazira	temmu	ağusto	eylül	ekim	kasım	aralık
Ortalama bulutluluk (0-10)	5,9	5,7	5,2	5,4	4,5	2,9	1,6	1,3	1,7	3,5	4,7	5,8

Şekil-17: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Bulutluluk

	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs	hazira	temm	ağust	eylül	ekim	kasım	aralık
Ortalama buhar basıncı (hPa)	4,5	4,6	5,4	7,2	9,5	11,1	11,9	11,7	9,6	8,1	6,3	5,1

Şekil-18: Niğde 1975–2005 Yılları Arası Aylara Göre Ortalama Buhar Basıncı

DocuCon PDF Kit
www.pdfwizard.com

Şekil-19: Çiftlik Ovası'nda genel yağışları oluşturan nemli hava kütleleri.

Şekil-20: Azatlı Beldesi'nin güneyini saran Melendiz Dağları'nda orografik bulutlanma.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-21: Beldenin güneyi boyunca yoğunlaşmış orografik bulutlanma.

Şekil-22: Özellikle kış aylarında gece -gündüz sıcaklık farkı nedeniyle, sabah saatlerinde görülen sislenme.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-23: En yüksek sıcaklıkların yaşandığı Temmuz ayında belde akarsuyu kurumaktadır.

Şekil-24: En düşük sıcaklıkların yaşandığı Ocak ayında belde akarsuyu yer yer donmaktadır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

2.3 BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bitki örtüsünün yetişme şartlarını belirlenmesinde ve dağılımında ; iklim şartları, yüzey şekilleri ki bunda yükselti, bakı, arazinin engebeli olma durumu, drenaj durumu gibi topoğrafik özellikler ile bunun yanı sıra toprak ve ana materyal faktörleri ve biyotik faktörler etkili olmaktadır.

Araştırma sahası bitki örtüsü yönünden incelendiğinde yukarıda belirtilen özelliklere paralel olarak bitki örtüsünün dağılış gösterdiğini söylemek mümkündür. Yazları sıcak ve kurak olan sahada yazın tamamen kuruyan otsu bitki toplulukları özellikle bozkırlar hakimdir. Bozkırları üst kısmında ise nemlilik şartlarının nispi olarak artışına bağlı olarak kuru orman sınıfına giren meşeler oluşturur. Çiftlik Ovası tabanında yer alan Azatlı Kasabası'nda nisan ayından itibaren yeşillenen, mayıs ayında çiçek açıp tohum bağladıktan sonra haziran ayında sararmaya başlayan ve tohumlarını bıraktıktan sonra kuruyan ot toplulukları yaygındır. Bozkırları oluşturan belli başlı ot toplulukları ise; geven, sütleğen, kekik otu, yalangı, itdirseği v.b.

" Bozkırları oluşturan çok ve tek yıllık türlerin doğal alanları, aşırı hayvan otlatma, tarla açma ve özellikle toprakların aşınması sonucunda önemli ölçüde bozulmuştur. Bunların yerini yer yer arsız ve yabancı türler almıştır"(Atalay 2000: 162) (Şekil 33).

Melendiz Dağları'nın yüksek kesimlerinde daha nemli iklim koşulları doğrultusunda tek tük orman ağaç türlerine rastlanmakta olup bu geniş bir dağılış göstermemektedir. Karasal iklim şartları doğrultusunda sahada dikkati çeken asıl bitki örtüsü bozkır ot topluluklarıdır. Ayrıca ormanların tahrip edildiği sahalarda yaygın olarak ak meşe ve kara meşe geniş alan kaplamaktadır (Şekil 34-35-36).

Azatlı Kasabası'nın çevresindeki bitki örtüsünü kabaca açıkladıktan sonra kasabanın içine baktığımızda dikkati çeken özellikle kavak ağaçlarıdır. Bunda ise yakacak ve kereste amaçlı olarak kulanım temel sebeptir. Akarsular boyunca söğüt ve kavak ağaçları da yoğun olarak göze çarparken; bunları özellikle şahıslara ait bahçelerdeki ceviz, elma, erik, v.b. meyve ağaçları takip etmektedir (Şekil 39-40).

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Kasaba sınırları içerisinde Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde bulunan Şelekin mevkiinde planlı bir ağaçlandırma çalışması yapılmış ve çam ağaçları dikilmiştir (Şekil 41-42). Bunun dışında kasabaya uzaktan bakıldığında bitki örtüsü yönünden ne kadar yoksun olduğu dikkati çekmektedir. Bununla birlikte kasabanın çevresi yoğun olarak hayvan otlatmaya tabi tutulmaktadır.

Buna bağlı olarak Azatlı ve çevresinin bitki örtüsü karakterinin belirlenmesinde insanların çeşitli faaliyetlerinin de etkili olduğu belirtilmelidir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Beldede hakim bitki örtüsü olan bozkırı oluşturan türlere örnekler

Şekil-25: Ebembükü çiçeği.

Şekil-26: Turp otu çiçeği.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-27: Gelincik çiçeği.

Şekil-28: Deveçökeği dikeni.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-29: Sütleğen otu.

Şekil-30: Kangal dikeni.

DocuCom PDF Trial
www.softwizard.com

Şekil-31: Yalancı otu.

Şekil-32: Çıtlık veya çukur otu. Özellikle pazarlarda halk yoğun ilgi gösterir.

DocCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-33: Beldede bitki formasyonu küçükbaş hayvanlar tarafından tahrip edilmektedir.

Şekil-34: Bitki örtüsünün tahrip edilmesi sonucunda belde şiddetli erozyona maruz kalmaktadır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-35: Beldede bitki örtüsünün önemli bir bölümünü oluşturan kara meşe.

Şekil-36: Beldede “boz meşe” olarak adlandırılan ak meşe.

DocuOn PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-37: Meşelerle karışık olarak bulunan alıç ağacı.

Şekil-38: Alıç ağacının meyvesi.

DocCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-39: Belde merkezinde akarsu boyunca devam eden söğüt ve kavak ağaçları.

Şekil-40: Sonbaharla birlikte yapraklarını döken ağaçlar.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-41: Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde bulunan Şelekin mevkii.

Şekil-42: Planlı bir ağaçlandırma çalışması sonucu oluşturulan beldeye ait çam ormanı.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

2.4. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

İklim, bitki örtüsü, topoğrafik özellikler, ana materyal özellikleri ve zaman faktörlerinin oluşturduğu toprak örtüsü türü ve dağılışı itibariyle çok fazla çeşitlilik göstermektedir.

Azatlı ve çevresinde hakim toprak türlerini dört grup halinde inceleyebiliriz. Bunlar; Alüvyal topraklar, kireçsiz kahverengi orman toprakları, kireçsiz kahverengi topraklar ve kolüvyal topraklardır (Şekil 43).

Alüvyal topraklar beldenin özellikle Çiftlik Ovası'nda yer alan toprakları olup kuzeybatı - güneybatı doğrultusunda yoğunlaşmıştır.

"Alüvyal topraklar akarsular tarafından taşınıp depolama materyaller üzerinde oluşan (A) C profilli genç topraklardır. Mineral bileşimleri akarsu havzasını litolojik bileşimi ile jeolojik periyotlarda yer alan toprak gelişimi sırasındaki erozyon ve birikme devirlerine bağlı olup, heterojendir. Profillerinde horizonlaşma ya hiç yok yada çok az belirgindir. Bu topraklar bulundukları iklime uyabilen her türlü kültür bitkilerinin yetiştirilmesine elverişli ve üretken topraklardır" (İl Arazi Varlığı Raporu 1993:14).

Azatlı Beldesi'nin özellikle tarım faaliyetlerinin yoğunlaştığı alüvyal topraklar; yetersiz drenajlı olup bünye akarsularca taşınan ince malzemeden oluşmaktadır. Arazi kullanımları ve sınıfları itibariyle 2. sınıfa girmektedir. "Bu sınıftaki topraklar kötüleşmeyi önlemek veya toprak işleme sırasında hava ve su ilişkilerini iyileştirmek için yapılan koruma uygulamalarını içeren dikkatli bir toprak iradesini gerektirir" (İl Arazi Varlığı Raporu 1993:21). Toprak haritası incelendiğinde bu toprakların yeşil renk ile gösterildiği görülür. Yani birinci derecede önemli tarım arazileri sınıfına girmektedir. Beldede bu arazilerde tahıl, sebze ve meyve üretimi yoğundur (Şekil 44-45).

Beldede hakim toprak türleri içerisinde ikinci sırayı zonal topraklar sınıfına giren kireçsiz kahverengi orman toprakları oluşturmaktadır. Bu topraklar beldede kuzeydoğu-güneydoğu doğrultusunda yoğunlaşmıştır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

"Bu topraklar A (B) C profilli topraklardır. A horizonu iyi teşekkül etmiş gözenekli bir yapısı vardır. A horizonundaki organik madde genellikle asit karakterli olup, mineral kısmından ayrı veya çok az bir karışma gösterir. (B) horizonu zayıf teşekkül etmiş kahverengi veya koyu kahverengi granüller veya yuvarlak köşeli blok yapıdadır. (B) horizonunda kil birikmesi çok veya çok azdır. Horizon hudutları geçişli ve tedricidir." (İl Arazi Varlığı Raporu 1993:18).

Beldede bu toprakların özelliklerine bakıldığında özellikle kasaba merkezinde ve belde merkezinden kuzeydoğu-güneydoğu doğrultusundadır. Kuzeydoğuya doğru bu toprakların derinliği çok sığ olup, taşlı özellik gösterir. Bitki örtüsünün fakirliği nedeniyle şiddetli erozyona maruz kalmaktadır. Arazi sınıfları ve kullanım itibariyle 7. sınıfa girmektedir. "Bu sınıfa giren topraklar çok dik eğim, erozyon, toprak sığlığı, taşlılık, yaşlılık, tuzluluk veya sodiklik gibi kültür bitkilerinin yetiştirilmesini engelleyen çok şiddetli sınırlandırmalara sahiptir" (İl Arazi Varlığı Raporu 1993:24). Bu topraklar günümüzde mera olarak kullanılmaktadır. Sulamaya elverişli alanlarda kısmen tarım yapılsa da hayvancılık faaliyetlerine daha uygundur. Toprak haritasına bakıldığında bu topraklar beyaz ile gösterilmiştir. Yani diğer araziler sınıfına girmektedir ki bunlar işlemeli tarıma uygun olmayan veya sınırlı olarak uygun olan arazilerle orman rejimindeki arazilerdir. Beldede bu topraklar tahrip olmakla beraber bazı kalıntı ağaç topluluklarına rastlanmaktadır. Beldenin güneydoğusuna doğru ise bu toprakların derinliği sığ olup yine taşlı özellik gösterir ve şiddetli erozyon riski altındadır. Arazi sınıfı ve kullanım itibariyle kuzeydoğuda görülen özellikler aynıdır. Ancak günümüzde bu alanların fundalık olduğu dikkat çekmektedir (Şekil 46).

Beldede hakim toprak türleri içerisinde üçüncü kireçsiz kahverengi topraklar gelmektedir. Bu topraklar beldede güneybatıda yoğunlaşmıştır. "Bu topraklar A (B) C profilli topraklardır. A horizonu kahverengi, kırmızımsı kahverengi, grimsi kahverengi, yumuşak kıvamda veya biraz sıkıdır. B horizonu daha ağır bünyeli, daha sert, kahverengi veya kırmızımsı kahverengidir. B horizonu normal olarak kireci yıkanmıştır. Fakat reaksiyon nötr veya kalevidir. A'dan B'ye geçiş tedricidir" (İl Arazi Varlığı Raporu 1993:17). Genellikle besin maddeleri yönünden fakir olup hafifi asit reaksiyon gösterir (Atalay 2000: 190).

Doc Com PDF Trial
www.pdfwizard.com

Beldede bu toprakların özelliklerine bakıldığında beldenin sınır komşusu olduğu Sultanpınarı Köyü'ne doğru olan sahada yoğunlaştığı görülür. Bu toprakların derinliği sığ olup, taşlı özellik gösterir ve şiddetli erozyona maruz kalmaktadır. Toprak haritasında ise beyaz ile gösterilen diğer araziler sınıfına girmektedir. Arazi kullanım itibariyle 7. sınıfa girmektedir. Günümüzde ise saha nadaslı kurum tarım faaliyetleri için kullanılmaktadır (Şekil 47).

Beldenin hakim bir diğer toprak türü ise azonal topraklar grubuna giren kolüvyal topraklardır. Bu topraklar beldede Asmasız Köyü'ne doğru olan güneybatı topraklarında hakimdir.

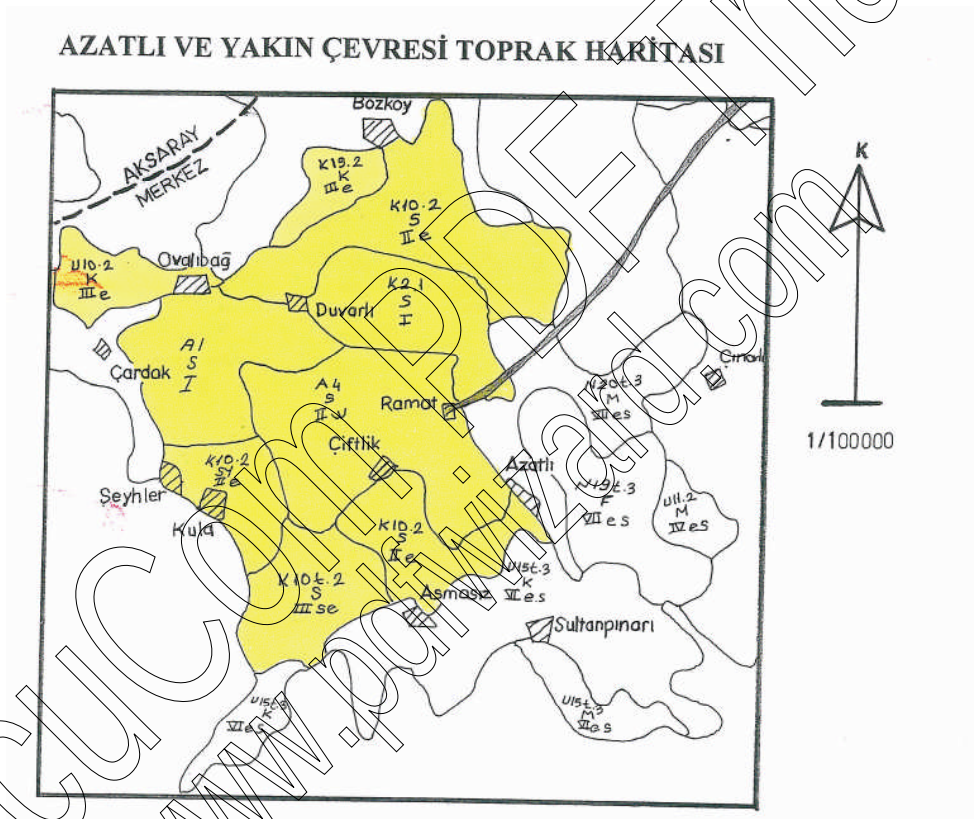
"Bu topraklar genellikle dik eğimlerin eteklerinde ve vadi ağızlarında yer alırlar. Yer çekimi, toprak kayması, yüzey akışı ve yan derelerle taşınarak biriken toprak, taş, çakıl gibi materyaller üzerinde oluşmuş (A) C profilli genç topraklardır" (İl Arazi Varlığı Raporu 1993:15).

"Alüvyal topraklarda olduğu gibi kolüvyal topraklarında fiziksel ve kimyasal özelliklerini yamaçtan gelen malzemenin fiziksel ve kimyasal özellikleri belirler. Kolüvyal topraklar dikey yönde önemli değişme gösterir. Aşınmanın az olduğu yamaçların eteklerinde ince malzemeler birikir. Aşınma devam ettiği yamaç eteklerinde ise kaba malzemeler yer alır. Fizyolojik derinliği fazla olan bu topraklar; orman, bağ ve bahçelerin tesisine uygundur" (Atalay 2000: 195) (Şekil 48).

Beldede bu toprakların özelliklerine bakıldığında materyal ince bünyeli olup, orta şiddetli erozyonlu topraklardır. Arazi sınıfı ve kullanımı itibariyle 3. sınıfta yer alır. Bu sınıftaki topraklar kültür bitkileri tarımına alınabileceği gibi çayır, mera ve orman arazisi olarakta kullanılabilirler. Toprak haritasında yeşil renk ile gösterilen bu topraklar birinci derecede önemli tarım arazileri sınıfına girer. Günümüzde kullanım şekli nadaslı kuru tarımdır. Bu sahalar özellikle tahıl ve patates yetiştiriciliğinde kullanılır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

ŞEKİL-43 TOPRAK HARİTASI

İŞARETLER

N20 t.3 M VII es	Kireçsiz kahverengi orman toprakları. Derinliği çok sığ ve taşlı olan bu topraklar şiddetli erozyon etkisindedir. Mera olarak kullanılır. İşlemeli tarıma uygun değildir	U10.2 K III.e	Kireçsiz kahverengi topraklar. Orta derinlikte olup, orta şiddette erozyon riski taşır. Kuru tarım(nadaslı) faaliyetlerine uygundur. İkinci derecede önemli tarım arazisidir.
N19t.3 F VII es	Kireçsiz kahverengi orman toprakları. Derinliği çok sığ ve taşlıdır Bu topraklar şiddetli erozyon etkisindedir.fundalık olarak kullanılır. İşlemeli tarıma uygun değildir.	K2.1 S I	Kolüvyal topraklar. Orta derinlikte olup, hiç veya çok az erozyon riski taşır. Birinci derece önemli tarım arazisidir.
U 11.2 M IV. es	Kireçsiz kahverengi topraklar. Derinliği sığ olan bu topraklar orta şiddette erozyon etkisindedir. Mera olarak kullanılır. İşlemeli tarıma uygun değildir.	K10.2 S II.e	Kolüvyal topraklar. Orta derinlikte olup, orta şiddette erozyon riski taşır. Sulu tarım faaliyetlerine uygundur. Birinci derece önemli tarım arazisidir.
U15.3 K VII. es	Kireçsiz kahverengi topraklar. Derinliği sığ olan bu topraklar şiddetli erozyon etkisindedir. Kuru tarım(nadaslı) faaliyetlerine uygundur.		Toprak Sınırı
U15.t 3 M VII es	Kireçsiz kahverengi topraklar. Derinliği sığ ve taşlı olan şiddetli erozyon etkisindedir. Mera olarak kullanılır. İşlemeli tarıma uygun değildir.		Yerleşim Yerleri
K10 t.2 S III.se	Kolüvyal topraklar. Orta derinlikte ve taşlı olan bu topraklar orta şiddette erozyon etkisindedir. Sulu tarım amaçlı kullanılır. Birinci derece önemli tarım arazileridir.		Asfalt-Şose
K10.2 S II.e	Kolüvyal topraklar. Orta derinlikte olup orta şiddetli erozyon etkisindedir. Sulu tarım amaçlı kullanılır. Birinci derecede önemli tarım arazileridir.		Etüt Sınırı
A4 S II.w	Alüvyal topraklar. Derinliği çok sığ olan bu topraklar sulu tarım faaliyetlerine uygundur. Birinci derecede önemli tarım arazisidir.		Birinci derecede önemli tarım arazileri
K10.2 SY II e	Kolüvyal topraklar. Orta derinlikte olup orta şiddette erozyon riski taşımaktadır. Sulu tarım (yetersiz) faaliyetleri için uygundur. Birinci derece önemli tarım arazisidir.		İkinci derecede önemli tarım arazileri
Al S I	Alüvyal topraklar. Sulu tarım faaliyetlerine uygundur. Birinci derce önemli tarım arazisidir.		Üçüncü derecede önemli tarım arazileri
K19.2 K III e	Kolüvyal topraklar. Sığ derinlikte olup, orta şiddette erozyon riski taşır. Kuru tarım(nadaslı) faaliyetlerine uygundur. İkinci derecede önemli tarım arazisidir.		Diğer Araziler

Hazırlayan: Sibel DOĞAN

(İl Arazi Varlığı Raporu, 1993)

DocuCu PDF Trial
www.pdfmzad.com

Şekil-44: Çiftlik ova tabanında bulunan alüvyal topraklar.

Şekil-45: Alüvyal topraklar birinci derecede önemli tarım arazileridir.

Document PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-46: Belde yerleşimin yoğunlaştığı kahverengi orman toprakları tarıma elverişli değildir. Günümüzde fundalık ve hayvan otlatma amacıyla kullanılır.

Şekil-47: Sultanpınarı Köyü'ne doğru olan sahada beldenin hakim toprak türü kuru tarıma elverişli olan kireçsiz kahverengi topraklardır

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-48: Beldede hakim bir diğer toprak türü kolüvyal topraklardır.

Şekil-49: Toprak haritası incelendiğinde belde arazisinin şiddetli erozyona maruz kaldığı görülür.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

2.5. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER

Azatlı'nın kuzey, doğu ve güneyini bir yay gibi çeviren Melendiz Dağları, özellikle kuzeyden gelen nemli hava kütlelerini karşılayarak genel yağışların yanı sıra oroklimatik yoğunlaşma, sislenme, sis yağışları mekanizması ile uzun süreli yağışlar oluşturmaktadır. Özellikle yükselen dağ yamaçları boyunca soğuyan ve orografik bulutlanma oluşturan soğuk hava kütleleri, orografik yağışlar oluşturmaktadır. Bu ise akarsuların yağışlar ve yer altı suyuyla beslenerek yataklarından bol su geçirmesine neden olmaktadır. Özellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında şiddetli sağanak yağışlar görülmekte bu da oluşan sellerin yataklarda su miktarını artırarak daha güçlü bir akış meydana getirmektedir. Böylece nispeten kısa boylu oluşlarına ve su toplama havzalarının çok geniş olmamasına rağmen özellikle yağışlı mevsimlerde eğimli yataklarından geçirdikleri hızlı ve bol suyun gücüyle söz konusu dereler etkin bir aşındırma- taşıma- biriktirme yapabilmektedir (Şekil 50).

Belde akarsu drenaj sistemine bakıldığında 37 km²'lik bir alana sahip olduğu görülür (EK: 4). Bu drenaj sistemi, pınarlardan birleşerek oluşan akarsulardan meydana gelmektedir. Drenaj alanı haritasına bakıldığında Melendiz Dağları'ndan kaynaklarını alan Karanlık Dere ve Cadı Çayı birleşerek Göğüs Deresi adını almaktadır. Göğüs Deresi ise Termal Deresi ile birleşerek baraj göletine ulaşır (EK 4). Göletten sonra Uluırmak adını alarak belde içerisinden geçer ve Melendiz akarsuyuna ulaşır. Bu drenaj sistemini oluşturan akarsular eğim doğrultusunda aşındırma- taşıma- biriktirme faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Drenaj alanındaki akarsular ilkbahar ve kış aylarında bol su potansiyeline sahipken yaz aylarında su seviyesinde azalma görülmekte kuraklığın şiddetli yaşandığı yıllarda dere tamamen kurumaktadır (Şekil 51).

Uluırmak akarsuyu kaynağını Melendiz dağlarından aldıktan sonra Asmasız ve Ramat kısımlarından gelen kaynak sularından beslenerek, Çiftlik ovası ve Çardak'tan geçerek, Ihlara-Selime arasında kanyon vadi meydana getirir. Melendiz suyu adı ile kuzeybatıya doğru akşına devam ederek, Pınarbaşı tepelerinden gelen Karasuyu ve birtakım kaynak sularını alır. Mamasın barajını besler. Uluırmak adı ile Kirecik Boğazı'ndan geçer. Aksaray merkezini sulayarak Tuz Gölü çevresinde Eskil, doğusunda Karatepe sazlığında kaybolur (Yılmaz 1999: 22).

DocuCom PDF Trial
www.docuvara.com

Şekil-50: Ulurmak ilkbaharda bol miktarda su taşır. Bu dönemde yoğun olarak aşındırma-taşıma-biriktirme yapar.

Şekil-51: Kuraklığın şiddetli geçtiği yıllarda akarsu kuruma noktasına gelmektedir.

DocCon PDF Tiri
www.pdfvizar.com

III. BÖLÜM

III. AZATLI BELDESİ'NİN BEŞERİ VE İKTİSADİ FAALİYETLER

Bu bölümde; beldenin nüfus özellikleri, yerleşme ve mesken özellikleri, sosyal ve iktisadi faaliyetler hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Azatlı Beldesi'nin 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 5.062 kişidir. (Azatlı Belediyesi, 2006). Beldenin çeşitli yıllara ait nüfus oranları şöyledir:

Tablo 1: Azatlı Beldesi'nin çeşitli yıllara ait nüfus oranları (Genel Nüfus Sayım Sonuçları, DİE)

YILLAR	NÜFUS SAYISI
2000	5.062
1997	3.489
1990	3.927
1985	2.186
1980	1.991
1975	2.403
1970	2.660
1965	1.516
1960	1.494

Beldenin nüfus özelliklerini açıklayıcı belediyenin herhangi bir çalışması olmadığından bu bölümün verilerini gözlemlerimiz ve ilgili kişi ve kurumlardan edindiğimiz bilgiler oluşturmaktadır.

Belde 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına bakıldığında Çiftlik İlçesi'nin en fazla nüfusa sahip beldesidir. Nüfusu ilçenin merkez nüfusundan bile fazladır. Nüfusa ait yukarıdaki tablo incelendiğinde beldenin nüfus oranının her geçen yıl arttığı dikkati çekmektedir. 2006 yılında yapılan nüfus sayım sonuçları açıklanmamakla beraber, beldeden özellikle Niğde'ye yapılan yoğun göçler nedeniyle, 2000 yılı verilerinden daha az çıkacağı tahmin edilmektedir.

Yerleşme hane ve aile büyüklüğü itibariyle kırsal özellikler sergilemektedir. Aile büyüklük oranları yüksektir. Geniş aileler, değişen zaman şartları doğrultusunda geleneksel feodal yapıdan, çekirdek aileye doğru bir geçiş yaşanmaktadır. Yörede özellikle yaşlı nüfus evli çocuklarıyla birlikte yaşamaktadır. Bir hanede birden fazla ailenin yaşadığını görmek olasıdır.

3.1.1. NÜFUSUN YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DURUMU

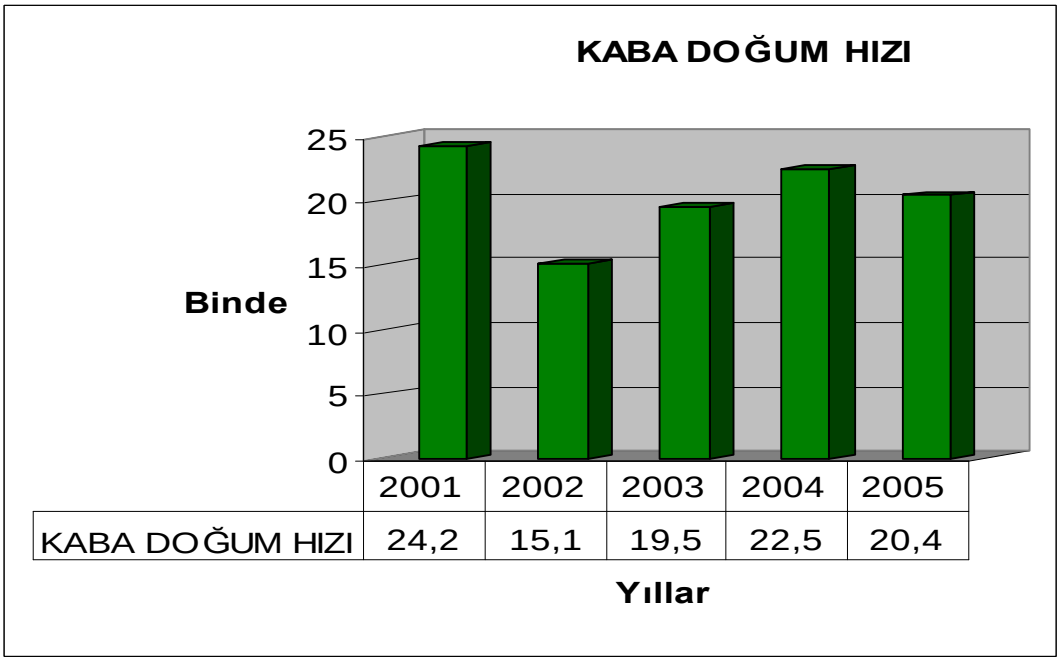
Beldenin demografik yapısına bakıldığında özellikle 0-19 yaş arası nüfusun oranının yüksekliği dikkati çekerken yaşlı nüfusunda bir azalma görülmektedir.

Tablo 2: Nüfusun yaş ve cinsiyete göre durumu

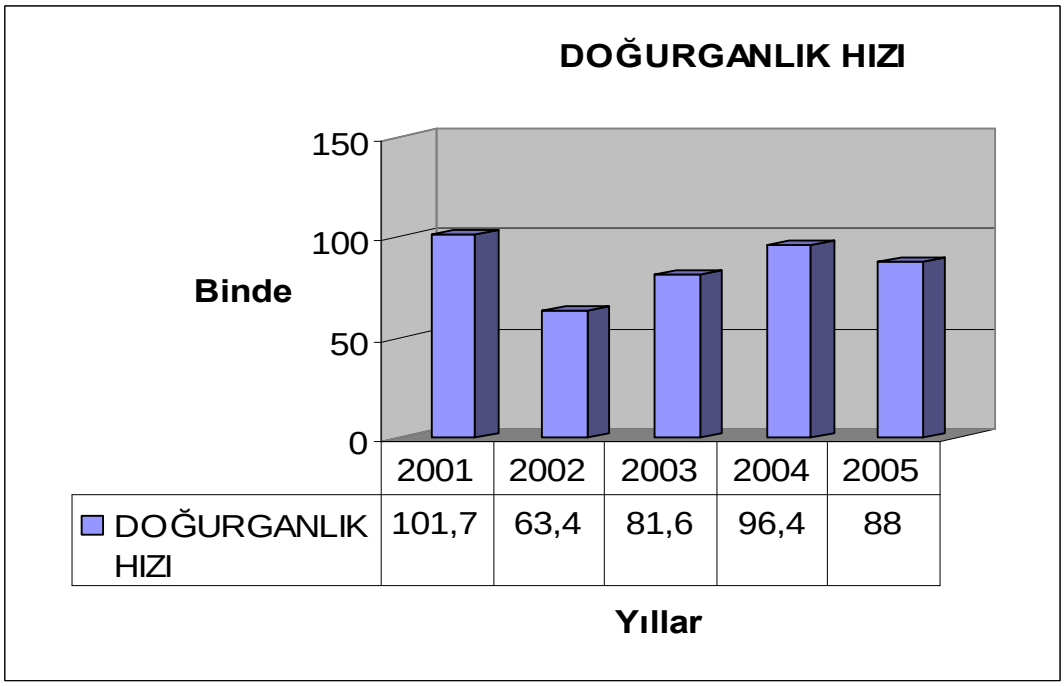
Yaş Grubu	**Erkek**	**Kadın**
85+ yaş	4	5
80-84 yaş	13	9
75-79 yaş	49	41
70-74 yaş	65	63
65-69 yaş	67	73
60-64 yaş	76	99
55-59 yaş	90	80
50-54 yaş	107	121
45-49 yaş	119	129
40-44 yaş	156	144
35-39 yaş	209	170
30-34 yaş	222	233
25-29 yaş	321	236
20-24 yaş	334	282
15-19 yaş	418	335
10-14 yaş	443	459
5-9 yaş	474	463
0-4 yaş	446	387
Toplam	**3.613**	**3.329**

(Azatlı Sağlık Ocağı, 2006)

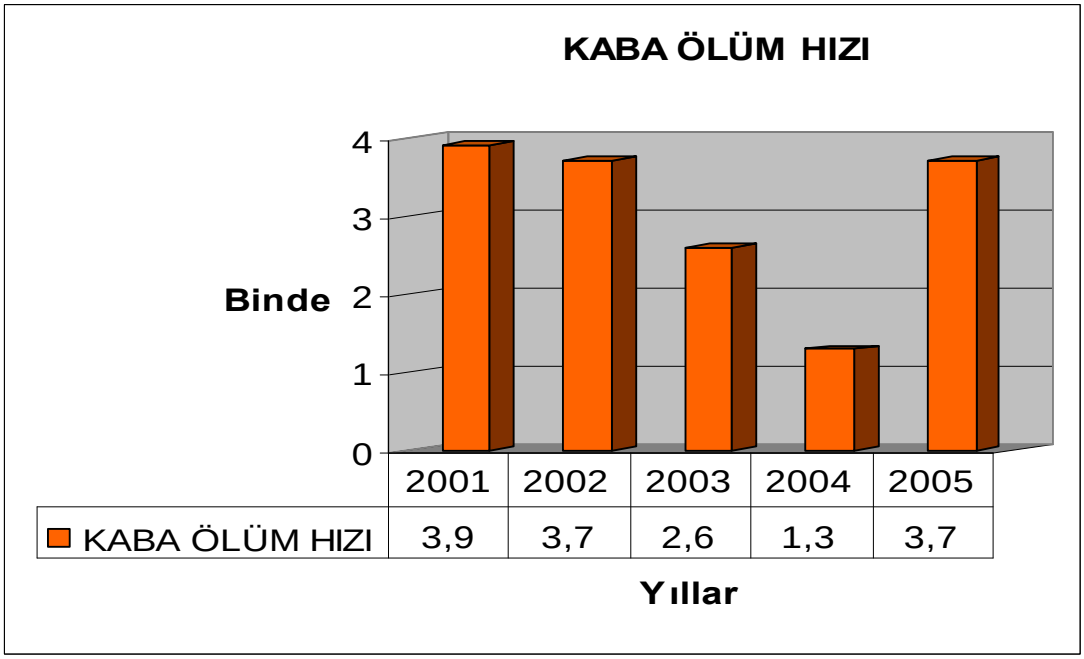
Belde nüfusuna ilişkin çeşitli şekiller.

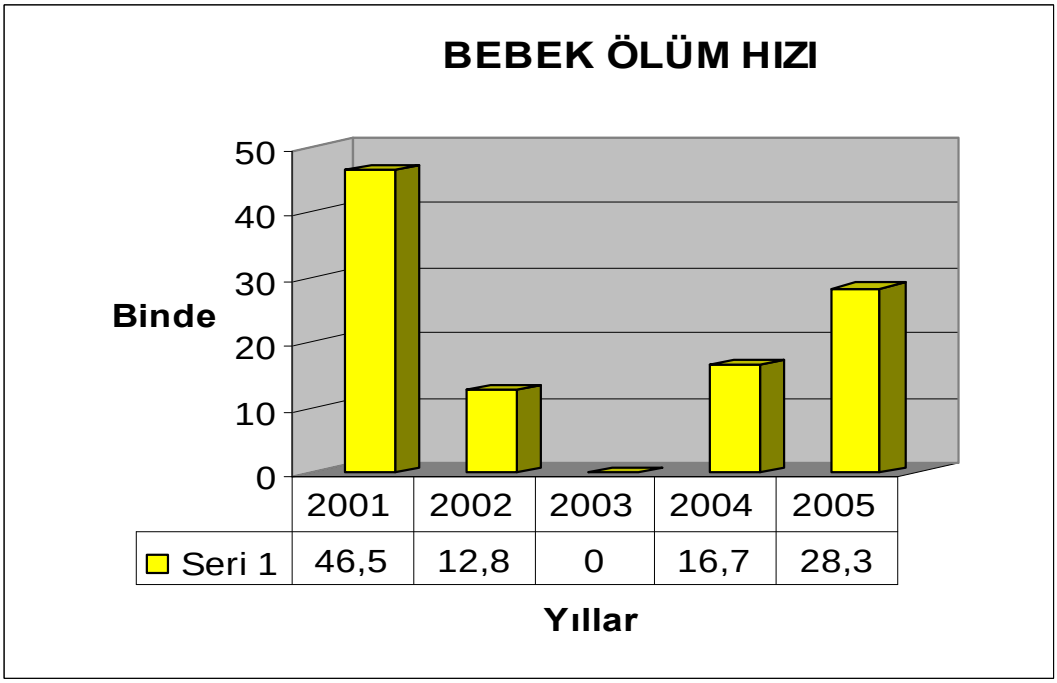
Şekil-52: Azatlı Beldesi'nde kaba doğum hızı.

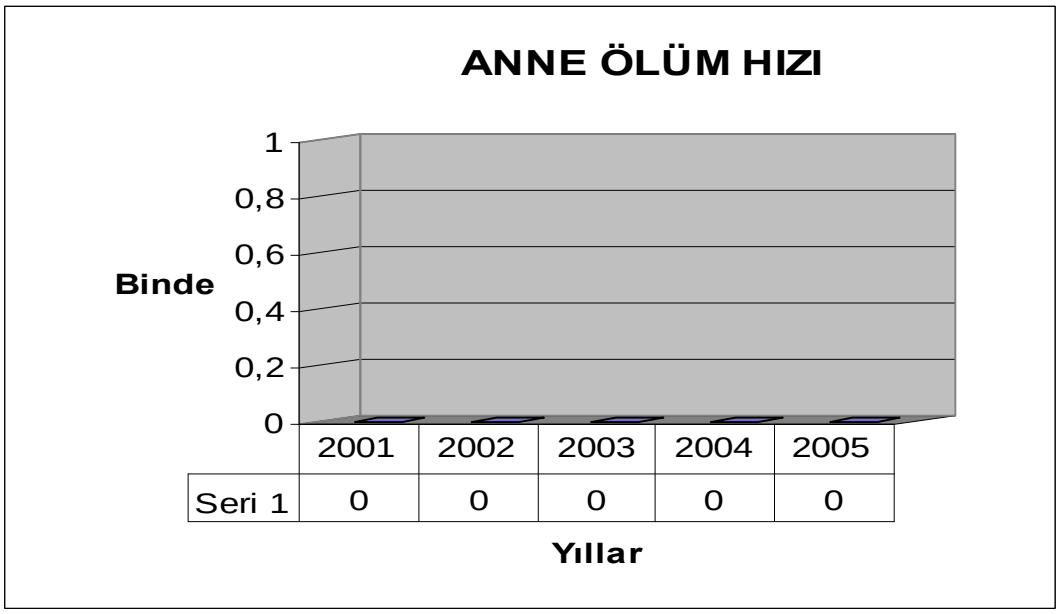
Şekil-53: Azatlı Beldesi'nde doğurganlık hızı.

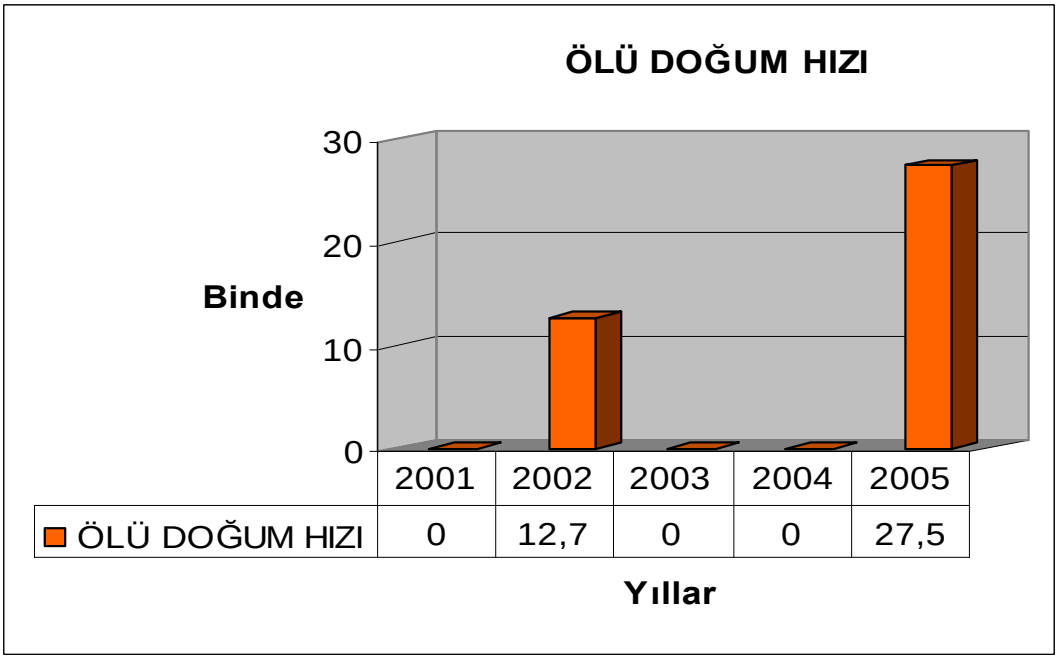
Şekil-54: Azatlı Beldesi'nde kaba ölüm hızı.

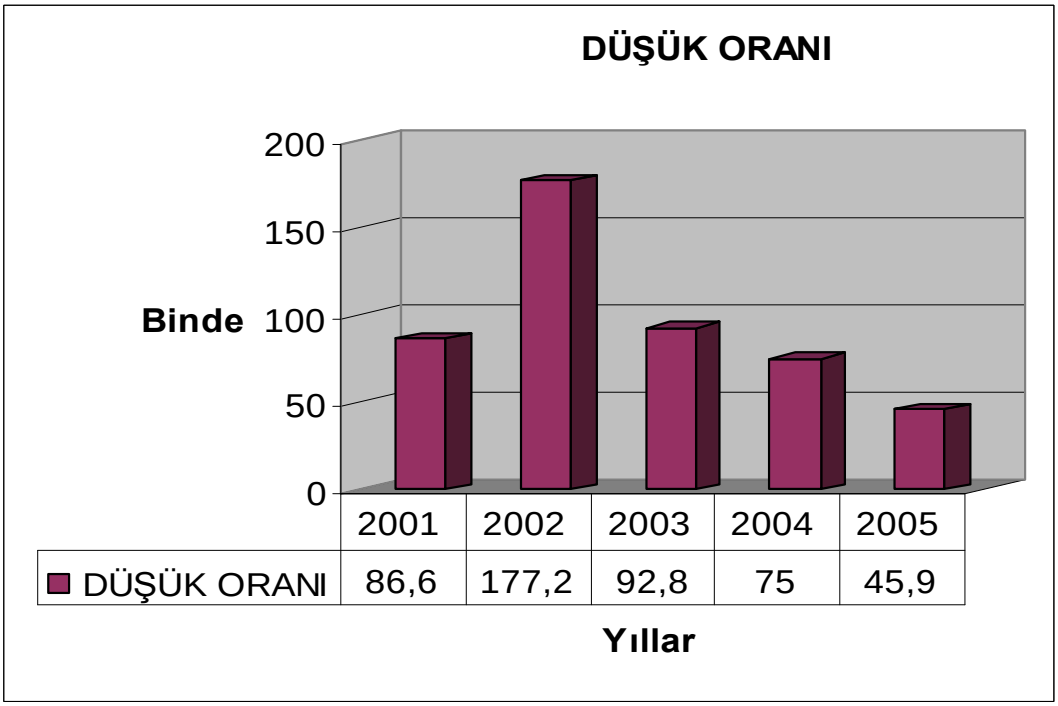
Şekil-55: Azatlı Beldesi'nde bebek ölüm hızı.

Şekil-56: Azatlı Beldesi'nde anne ölüm hızı.

Şekil-57: Azatlı Beldesi'nde ölü doğum hızı.

Şekil-58: Azatlı Beldesi'nde düşük oranı.

(Azatlı Sağlık Ocağı, 2006)

3.1.2. NÜFUSUN EĞİTİM DURUMU

Beldede eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenleyen üç adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetleriyle ilgili üç okulun verileri doğrultusunda herhangi bir araştırma yapılmamış olup beldenin eğitim durumunun analizinde eğitimcilerin görüş ve tespitlerinden yararlanılmıştır.

Belde halkının % 80'i okuma-yazma bilmektedir. Bu oran kadınlarda daha düşük değerlere ulaşmaktadır. İlköğretimden sonra ortaöğretim kurumlarına devam edenler nüfusun % 20'sini oluşturmaktadır (Azatlı Belediyesi). Yüksek öğrenime devam edenlerin sayısı ise yok denecek kadar azdır.

Beldede mezun olunan okullarda en yüksek orana sahip olan ilköğretim okullarıdır. İlköğretimi bitiren öğrenciler üst eğitim ve öğretim hizmetlerinden faydalanmak için ya Çiftlik İlçesi'nde ya da Niğde'deki liseleri tercih etmektedir.

Yörede eğitimin en temel sorunlarının başında, kız çocuklarının okullaşma oranının düşüklüğü gelmektedir. Bazı aileler özellikle ilköğretim ikinci kademeye devam etmesi gereken kız çocuklarını okula göndermemektedir. Bu duruma neden olarak da kızlarının fiziksel olarak gelişmiş olmalarını yani büyümelerini göstermektedirler. Bu durum bile beldenin eğitime bakışının yaşanılan çağın ne kadar gerisinde olduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın kız çocuklarının okullaşma oranını yükseltmek amacıyla uyguladığı projeler doğrultusunda bazı çalışmalar yapılsa da oluşan bu fikri alt yapının değişimi zaman alacaktır. Bu sorunun çözümü için gerçekçi, uygulanabilir projeler üretilmesi gerekmektedir. Çünkü okullara gönderilmeyen bu kızlar daha gelişim süreçlerinin başlarında evlendirilmektedir. Yörede küçük yaştaki kız çocuklarının evlendirilmesi ileriye yönelik riskler oluşturacak bir durum arz etmektedir.

Azatlı beldesinde bulunan ilköğretim okullarında okuyan öğrenci sayısı toplamı 878'dir.

3.1.3. DOĞUM YERLERİ VE GÖÇ DURUMU

Beldede yaşayanların büyük bir bölümü yerli doğumludur. Azatlı, il içinden veya dışından yerleşme amacıyla göç almamaktadır. Beldeye dışarıdan gelenler ya evlilik ya da resmi görev sebebiyle gelmektedir. Özellikle son beş yılda belde nüfusunda dış göçler sebebiyle azalma göze çarpmaktadır.

İş imkânlarının yetersizliği sebebiyle yöre gençleri özellikle kış aylarında çalışmak amacıyla şehirlere gitmektedirler. Zamanla düzenli bir iş sahibi olanlar beldede yaşayan yakınlarını da götürmektedir. Beldede yurt dışına yerleşmiş hane sayısı yoktur. Yöre mevsimlik göç almamaktadır.

3.2. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

3.2.1. AZATLI ADININ MENŞEİ

Beldenin adını nereden aldığı konusunda çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Kasabanın yaşlılarının ifadelerine göre, azat edilen birkaç aileden kurularak çoğalmış, zamanla büyük bir yerleşim ünitesi haline gelmiştir. İlk adının Azala ya da Azadala olduğu zaman içinde halkın kullanımıyla Azatlı şekline geldiği rivayet edilir.

3.2.2. YERLEŞMENİN TARİHÇESİ

Beldenin beş asırlık bir kuruluş mazisi olduğu, Bizans İmparatorluğu, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devletleri'nin hâkimiyetinde kaldığı tahmin edilmektedir.

Kasabanın kuruluşu ile ilgili olarak yaşlılardan edinilen bilgilere göre, zamanın birinde Divarlı Kasabası'nda, çevresindeki yerleşim yerlerini hakimiyetine alan bir ağa yaşıyormuş. Bu ağa kendisine ait yerleşim yerlerindeki halktan, Divarlı Kasabası'na bilinmeyen bir nedenden dolayı toprak getirtiyormuş. Rivayet o ki Azatlı halkı götürmesi gereken toprağı ağaya götürmemiş ve ağa ile araları açılmış. Günlerden bir gün deve katarlarıyla Aksaray'dan Divarlı'ya toprak getirenler toprağı bıraktıktan sonra, Niğde'ye gitmek için yola çıkmış. Yol üzerinde bulunan Azatlı'da konaklamak istemişler. Bu dönemde Azatlı'nın başında da Deli Dayı adlı bir ağa varmış. Bu Deli Dayı Aksaray'lı halk topraklarına yerleşir diye konaklatmak istememiş ve Aksaray halkının başındaki ağayı öldürmüş. Bu olayı duyan Divarlı ağası ise "Ben bu yerleşim birimini azat ettim, kendi başlarının çaresine baksınlar" demiştir. Bu olaydan sonra Azatlı'nın ilk isminin "Azat" olduğu daha sonra "Azatlı" olarak değiştiği söylenir.

Azatlı halkının geçmişi ile ilgili bir diğer rivayet ise çeşitli yörelerden gelerek buraya yerleşen ailelerin zamanla birbirlerinden kız alıp vererek çoğalması ile oluştuğudur. İlk gelenlerin kabileler halinde yerleştikleri ve bu kabilelerin isimlerinin bugün bile devam ettiği söylenmektedir. Örneğin şimdi Azatlı da var olan Tozcular, Kamberağalar, Fakıoğulları ve bunlardan türeyen Hacışıh, Körhasan, Kürdünuşakları kabileleri gibi.

Kasaba sınırları içerisinde tarihi eser niteliğini taşıyacak bir yapı bulunmamakla beraber sınır komşusu olan Sultanpınarı köyündeki kale kalıntıları, Kömürcü Köyü yakınlarında Göllüdağ'daki Hitit dönemi kalıntıları ve beldeye yaklaşık 1 km uzaklıktaki Tepeköy höyüğü Azatlı Beldesi ve çevresinin günümüzde olduğu gibi geçmiş dönemlerde de önemli bir yerleşim merkezi olduğunun kanıtlarıdır.

"Göllüdağ ören yeri M.Ö. 1200-700 yıllarını kapsayan Geç Hitit Şehir Devletleri Döneminde muhtemelen 8. yüzyıldan kalma kalıntılardır. Ören yeri etrafı surlarla çevrili geniş bir alanı kapsamaktadır. Sur içerisindeki bölgede yerleşim birimleri, tapınak ve ev temelleriyle küçük bir gölde bulunmaktadır. Göllüdağ ören yeri Orta Anadolu'da yeri belli olan tek Geç Hitit merkezidir" (Yılmaz 1999:45).

"Tepecik-Çiftlik höyüğü 1964–1966 yılları arasında I.Todd tarafından Orta Anadolu'da yapılan yüzey çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Yapılan kazı çalışmaları doğrultusunda Yontma Taş Devri endüstrisi özellikleri belirlenmiştir. Tepecik-Çiftlikte ilk yerleşimin Neolitik dönemden itibaren başlamış olduğu ve Neolitik dönem sonrasında da devam ettiği düşünülmektedir. Bu yerleşmeye en yakın tarihi yerleşim Niğde-Bor yakınlarındaki Köşk Höyük'tür. Köşk Höyük ile olan benzerlikleri nedeniyle yerleşmenin ilk Kalkolitik dönemde de devam etmiş olabileceği düşünülmekle beraber bu daha ileriki dönemlerde yapılacak kazı çalışmaları ile belirginleşecektir" (www.ciftlik.bel.tr).

Bu bilgiler doğrultusunda yapılacak kazı çalışmalarıyla, sınır komşusu olan Azatlı beldesinin de tarihine ışık tutulacaktır.

1972 yılına kadar köy olan Azatlı bu tarihten itibaren belediye örgütü kurularak belde olmuştur. Azatlı'da görev yapan belediye başkanları:

1. İsa ERKAN (1972-1974)
2. İlyas POLAT (1974-1978)
3. M.Ali ARIKAN (1980-1983)
4. Cumali ERKEN (1983-1989)

5. Arif EROL (1989-1994)

6. Cumali BOZDAĞ (1994-1999)

7. Ö.Osman ÖZSARAÇ (1999-2004)

8. Mustafa Bolat (2004-)

3.2.3. YERLEŞME VE MESKENLER

İnsanların yerleşim özellikleri ve mesken tipleri, coğrafi faktörlerle sıkı bir ilişki içerisindedir. Coğrafi faktörler içerisinde yer şekilleri, iklim, jeolojik yapı, bitki örtüsü gibi fiziki faktörlerde oldukça önemli yer oynar.

Yerleşme özelliği, meskenin yapısı, kullanılan malzeme üzerinde yer şekillerinin önemli bir etkisi vardır. Dağlık, tepelik alanlarda meskenlerde taş malzeme kullanılırken; ovalık sahalarda toprak malzeme kullanılmaktadır. Jeolojik yapı ise, taş ve toprak malzemenin miktarı ve yapısını belirlemektedir. Diğer yandan meskenlerde kullanılan bir bölüm malzemeleri bitki örtüsü tayin eder. Örneğin ormanlık alanlarda ve yakın sahalarda meskenlerde bol miktarda ağaç kullanılır. İklim şartları da meskenin türü, planı ve yerleşmenin düzeni üzerinde oldukça etkili bir faktördür. Ekonomik faaliyetler, gelenek ve görenekler de mesken tipleri üzerinde etkili diğer unsurlardır. Ekonomik faaliyetler, gelenek ve göreneklerde zaman içerisinde meydana gelen değişmeler, yerleşme ve meskenlerin yapısı üzerinde önemli farklılıkları beraberinde getirmektedir.

Azatlı Beldesi toplu yerleşme özelliği gösterir. Belde, Çayır, Yeşil kent, Küllüce ve Yeni mahallelerinden oluşmaktadır. Zamanla ekonomik seviyedeki değişmeler yerleşme ve mesken özelliklerinde de farklılaşmaya sebep olmuştur.

Evlerde kullanılan yapı malzemesinde coğrafi koşulların etkisini görmek mümkündür. Eski evlerden bazılarında alt katın taş, üst katın briket olduğu görülürken yeni yapılan evlerde yapı malzemesi olarak özellikle tuğla kullanılmaktadır (Şekil 59-60-61). Azatlı yöresinde iklim özelliklerine rağmen yöre halkının ekonomik düzeyinin düşüklüğü nedeniyle evlerde çatı yok denecek kadar azdır. Günümüzde dahi yeni yapılan evlerin çatıları dam olarak bırakılmaktadır. Evlerde çatıya resmi kurum binalarında ve bulundukları sahanın heyelana elverişli olması nedeniyle devletin yaptığı ve "afet evleri" olarak adlandırılan evlerde rastlanmaktadır. Evlerde çatının dam olarak bırakılmasında çeşitli faaliyetler amacıyla kullanım ve ileriki dönemlerde üst katlar inşa edilebilmesi de etkili olmaktadır (Şekil 62-63).

Yörede rastlanan bir ev mimari örneği de “kemerli ev”dir. Bu evler yapı malzemesinin taş olması sebebiyle kışın sıcak yazın serin bir ortam yaratır. Bu evlerde zor kış şartları açısından pencerelerin ebatlarının küçük olduğu göze çarpmaktadır. Bu evlerin bir diğer özelliği elektrik kullanımının yaygın olmadığı dönemlerde yapılmaları sebebiyle, evin tepe noktasında yani kemerde tahmini 15 cm çapında evin daha aydınlık olması için bırakılan hava boşluğudur.

Kemer evlerde ortada yöre halkının “tandır” olarak adlandırdığı hem ısınma hem de yemek pişirmede kullanılan eski tip bir ocaklık bulunur. Kemer evler dışındaki evlerde tandır eve eklenti olarak dışarıda bulunmaktadır. Dışarıda bulunan tandırların etrafı çevrildikten sonra üstü sac ile kapatılır. Duman sac ile duvar arasından çıkmaktadır.

Yörede eski evlerin tek katlı veya iki katlı örneklerine rastlanırken yeni evler iki katlı olarak yapılmaktadır. Özellikle iki katlı evlerde alt kat küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar için ayrılmışken, üst kat ailenin yaşam ortamı olarak ayrılmıştır (Şekil 66). Bu evlerin bazılarında yetiştirilen patatesleri kışın muhafaza etmek amacıyla “patates ambarı” bulunmaktadır (Şekil 65). Bu ambarlar yazın ise boştur. Eski evlerde bir oda, mutfak ve aralık(hol-ayvan) bulunmaktadır. Kapı arkaları ya da aralık adı verilen boşluğun bir kenarı çevrilerek banyo yeri olarak kullanılır. Eski evlerde tuvaletler dışarıdadır (Şekil 67). Yeni evlerde de bu durum istisnalar dışında aynıdır. Balkonda özellikle yeni yapılan iki katlı evlerde bulunur.

Yerleşmenin gelişim yönünü etkileyen temel iki faktör vardır. Bunlardan birincisi, belde çevresindeki arazinin tarım amaçlı kullanılması; ikincisi, topoğrafik yapıdır. Yerleşmenin doğu, kuzey ve güney kesimlerinde eğim artmaktadır. Bu durumda beldenin, yayılma alanının kendi içinde yoğunlaştığı görülür (Şekil 69). Beldenin bu kesimlerinde özellikle eski evler bulunmaktadır. Günümüzde belde yerleşimde dikkati çeken Çiftlik Ovası’na doğru yönelmesi ve dağınık özellikler sergilemesidir (Şekil 70). Özellikle beldede tarım arazileri sahiplerince yerleşim amacıyla kullanılmaktadır. Sonuç itibariyle beldede yerleşim yatay bir özellik sergilemektedir. Belde güney, batı ve kuzey yönlerde gelişime uygunluk göstermektedir.

Beldede evlerin içinde bulunduğu, etrafı çevrilmiş evin adeta bir eklentisi haline gelen geniş bir alan mevcuttur. Bu alan “hayat” olarak adlandırılır. Gün içerisinde bu alan sıkça kullanılmaktadır. Bazı aileler bu alanda kendi sebze ve meyve ihtiyacını karşılamak için tarımsal üretimde yapmaktadır.

Şekil-59: Eski ev mimari örneği. Toprak ve samanın kullanımı ile inşa edilen kerpiç ev.

Şekil-60: Eski ev mimari örneği. Kemer evlerde yapı malzemesi olarak taş kullanılır. Bu evler genellikle tek katlıdır.

Şekil-61: Beldede taş ev mimarisi.

Şekil-62: Tek katlı ev mimari örneği. Damın kullanımı için merdiven yapılmaktadır.

Şekil-63: Beldede yeni yapılan evlerde çatılara rastlanmaktadır. Evlerin parsel büyüklüklerinde de bir artış dikkat çekmektedir.

Şekil-64: Evlerde çeşitli amaçlarla kullanılan eklentiler.

Şekil-65: Evlerin alt katları samanlık ve patates ambarı olarak kullanılmaktadır.

Şekil-66: İki katlı evlerde alt kat büyükbaş hayvanlar, küçükbaş hayvanlar ve kümes hayvanları için ayrılmıştır.

Şekil-67: Beldede tuvaletler istisnalar dışında dışarıdadır.

Şekil-68: Belde evlerinde tarım araçları içinde yerler ayrılmıştır.

Şekil-69: Belde merkezinde yerleşim tarım arazilerinin kullanılabilmesi için kendi içinde yoğunlaşmıştır.

Şekil-70: Sivri Dağı'ndan Küllüce mahallesinin görünümü. Kasaba merkezinin aksine yerleşimin daha seyrektir.

3.2.4. YERLEŞMEDE DİĞER ÖZELLİKLER

3.2.4.1.Ticaret Alanları

Azatlı Kasabası insanlarının tarım ve hayvancılık faaliyetleri geçimini sağladığı, kırsal bir yerleşme özelliği gösterir. Bu doğrultuda yörede ticaret sektöründe bir ihtisaslaşma görülmemekle beraber yöre halkının gün içerisindeki zaruri ihtiyaçlarını sağlayabilecek oranda ticari faaliyetleri de dikkat çekicidir.

Kasabada ticaretle uğraşan esnaf beldenin merkezinde bulunan Cumhuriyet Caddesi, Doğan Baran Caddesi ve Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde bulunan Küllüce Mahallesi'ndeki Çiftlik Caddesi'nde yoğunlaşmıştır. Kasabada bakkal, kahvehane, kasap, lokanta, fırın, demirci, tuhafiye, elektrikçi, nalburiyeci, Internet kafe esnaf sınıfını oluşturmaktadır (Şekil 71-72).

Belde halkı günlük, ihtiyaçlarını yerleşme içerisindeki bakkallardan sağlarken diğer ihtiyaçlarını pazartesi günü Azatlıda, cumartesi günüde Çiftlik İlçesi'nde kurulan pazarlardan sağlamaktadır.

3.2.4.2. Sanayi Alanları

Beldenin kendine ait organize sanayi alanı bulunmamaktadır.

3.2.4.3.Yeşil ve Park Alanları

Azatlıda belediye tarafından yapılmış organizeli bir yeşil alan çalışması bulunmamaktadır. Bir dönem çocuk parkı kurulmuş olmasına rağmen tahribat sonucunda belediyece kaldırılmıştır. Belediye binasının karşısında özellikle kasabada erkeklerce kullanılan birkaç banktan oluşan belediye parkı bulunmaktadır.

Ayrıca Niğde- Çiftlik karayolu üzerinde belde merkezine girişte şu an işletilmeyen ama eski dönemlerde çay bahçesi olarak hizmet veren Atatürk parkı bulunmaktadır (Şekil 75). Bununla birlikte Azatlı baraj göleti çevresinde gerekli bir

yeşil alan çalışması yapılmamıştır. Özellikle bahar ve yaz aylarında gölet çevresi hem belde hem de çevre köy ve kasaba hatta Niğde'den gelen insanlarca balık tutma ve piknik amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Azatlı Kasabası'nda özellikle çocukların eğlenceli zaman geçirecekleri enerjilerini boşaltabilecekleri bir park sahasına ihtiyaçları vardır. Bununla birlikte yöre kadınları tüm zamanlarını ev ve tarla arasında geçirmektedir. Kasaba içerisinde kadınlarında farklı bir zaman geçirebilecekleri, dinlenebilecekleri bir yeşil alan oluşturulabilir.

3.2.4.4. Eğitim Tesisi

Azatlı kasabasında 3 adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bunlar; İsa YÜKSEL İ.Ö.O., Küllüce İ.Ö.O. ve Şehit Selim ERTEN İ.Ö.O.'dur.

Şehit Selim ERTEN İlköğretim Okulu

Okul kasaba merkezinde bulunmaktadır. Beldenin en eski okulu olup 1927 yılında eğitim- öğretim faaliyetlerine başlamıştır (Şekil 76). Bu okulda sadece ilköğretim birinci kademe öğrencileri eğirim görmektedir. Okul iki binadan meydana gelmektedir ve betonarme bir yapıdır. Isınma soba ile sağlanmaktadır. Okul iç donanımı itibariyle 10 derslik, 1 bilgisayar odası, 1 ana sınıfı, müdür odası, öğretmenler odası ve kütüphaneden meydana gelmektedir.

Eğitim-öğretim faaliyetleri 12 öğretmen, bir okul müdürü ve 2 hizmetli ile sürdürülmektedir. Okul sınıf yetersizliği nedeniyle ikili eğitim- öğretim yapmaktadır. Okulun toplam öğrenci sayısı 250'dir. Okul bahçesi ihata duvarı ile çevrili olup gerekli ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır.

Azatlı İsa YÜKSEL İlköğretim Okulu

1977–1978 öğretim yılında ortaokul olarak eski bir belediye binasında açılmıştır. İlk olarak 17 öğrenci ile eğitim-öğretime başlayan okul, her yıl artan öğrenci sayısına rağmen, tam 13 yıl bu elverişsiz binada eğitim öğretimini sürdürmüştür. 1991–1992

öğretim yılında devlet-vatandaş işbirliği ile bugün ki yeni binasına taşınmıştır. Yeni okul kasaba yerleşim merkezinden 700–800 m dışarıda olduğundan sadece ilköğretim ikinci kademe öğrencileri öğrenim görmektedir (Şekil 77).

Okul binasının ikinci katı kasaba halkından merhum İsa YÜKSEL adına yaptırılmış olduğundan adı Azatlı İsa YÜKSEL İlköğretim Okulu olarak değiştirilmiştir. Okul iki katlı betonarme bir yapıdır. Isınma durumu soba ile sağlanmaktadır. Okulda iç donanım itibariyle 6 derslik, müdür odası, öğretmenler odası, kâtip odası, bilgisayar laboratuarı, fen bilgisi laboratuarı ve kütüphane bulunmaktadır. Okulun bahçesinde ağaçlandırma çalışmaları yapılmış olup bahçe ihata duvarı ile çevrilidir. Okul bahçesi halk tarafından hayvan otlatılmak için kullanıldığından istenilen çevre düzenlemeleri yapılamamaktadır.

Okulda normal öğretim yapılmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerine 1 müdür, 1müdür yardımcısı, 5 öğretmen, 1 memur ve 1 hizmetli ile devam edilmektedir. Okulun toplam öğrenci sayısı 136 kişidir. Okul binasının öncelikli fiziksel sorunu yer yer çökmeler nedeniyle akan çatısının onarımıdır. Okul binasının geniş bir bahçesi olmasına rağmen, toprak olduğu için yazın toz kışın ise çamur olmaktadır. Okul öğrencileri özellikle atletizm müsabakalarında ilçe, il ve Türkiye derecelerine sahiptir. Ancak sportif çalışmaların düzenli olarak yapılacağı bir spor salonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca okulun ön bahçesinin de parke taş ile döşenmesi beden eğitimi derslerinin daha elverişli bir ortamda yapılmasına olanak sağlayacaktır. Bu sorunların çözümünde halktan herhangi bir maddi destek göremeyen okul, ilgililerden yardım beklemektedir.

Azatlı Küllüce İlköğretim Okulu

Okulun bulunduğu Küllüce Mahallesi, Azatlı Kasabasına 3km, Çiftlik İlçesine 1km uzaklıkta bir yerleşim yeridir (Şekil 78).

Okul ilk olarak 1960 yılında eğitim öğretime açılmış olup o zamandan beri kesintisiz devam etmektedir. Okul binası yeterli olmayınca 1980 yılında tek katlı ve 4 derslikli iki ayrı bina yapılmıştır. Yeni okul yapılınca eski okul lojman ve kömürlüğe dönüştürülmüştür. Eski okul binası 2000 yılında yıkılarak yerine tek katlı, 4 derslik 1

çok amaçlı salon ve idare odasından oluşan yeni bir bina yapılmıştır. 2002 yılında başlayan inşaatla yeni yapılan binaya üst kat ilavesi yapılarak derslik sayısı 14`e çıkarılmıştır.

Azatlı Küllüce İlköğretim Okulu, 1960 yılında köy olan Küllüce yerleşim yerinde köy ilkokulu olarak hizmet vermiştir.

1990 yılında Küllüce Köyü'nün Azatlı kasabası ile birleşmesi sonucu köy olmaktan çıkarak kasabaya bağlı bir mahalle olmuştur.1998 yılında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması ile okul ilköğretim okuluna çevrilmiştir. 5. sınıfı bitiren öğrenciler 2001–2002 eğitim öğretim yılına kadar Azatlı Kasabası'ndaki İsa Yüksel İlköğretim Okuluna devam etmişlerdir. 2000 yılında yapılan yeni binanın hizmete girmesi ile 6. sınıf öğrencileri aynı okullarında eğitim öğretime devam etmeye başlamışlardır. 2002 yılında yapılan üst katın da faaliyete geçmesi ile derslik sayısı 14 çıkmış ve sınıf ihtiyacı karşılanmıştır.

Ancak önce bir dersliğin anasınıfı sonra da 2006 yılında bir dersliğin bilgisayar sınıfı, bir dersliğinde fen laboratuarı olması nedeniyle tekrar 4 adet dersliğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu konuda ilgililerden yardım ve destek beklenmektedir.

Okulda normal öğretim yapılmaktadır. 2006 yılına kadar sobayla ısınan okul 2005–2006 eğitim öğretim yılında kalorifer sistemine geçerek ısınma sorununu da çözmüştür. Okulun geniş bir bahçesi olup çevresi ihata duvarı ile çevrilmiştir. Bahçesinde ağaçlandırma ve çimlenme ile çevre düzenlemesi çalışmaları devam etmektedir.

Okulda halen 1 müdür, 1 md.yrd., 14 asil ve 3 ücretli öğretmen ile 2 kadrolu hizmetli görev yapmaktadır. 2005–2006 eğitim öğretim yılında 492 kayıtlı öğrenci ile eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Okulda dersliklerin dışında 1 müdür odası, 1 öğretmenler odası, 1 bilgisayar sınıfı, 1 ana sınıfı, 1 adet fen laboratuarı ve 1 arşiv odası bulunmaktadır.

3.2.4.5. Sağlık Ocağı

Kasaba merkezinde 1999 yılında hizmet vermeye başlayan bir sağlık ocağı bulunmaktadır. Sağlık ocağı kasaba halkı ile birlikte Çınarlı, Murtaza, Sultanpınarı, Alıçlı Köyleri'ndeki hastalara da hizmet vermektedir.

Sağlık ocağı tek katlı betonarme bir yapıdır (Şekil 79). Sağlık Ocağı 1 doktor, 1 sağlık memuru, 1 hemşire, 3 ebe ve Küllüce Mahallesi ile Murtaza Köyü'nde ki sağlık evlerinde görev yapan 1'er ebe ile hizmet vermektedir. Normalde 2 doktor, 2 hemşire, 5 ebe kadrosu bulunmaktadır. Sağlık Ocağı'nın kendine ait bir adet ambulansı ve taksisi mevcuttur. Aynı zamanda sağlık çalışanlarına ait 4 daireli lojman bulunmaktadır. Sağlık Ocağı rutin sağlık imkânlarının yanında şeker ölçümü, oksijen tedavisi, serum tedavisi de yapmaktadır. Daha acil müdahale durumlarında ilçede bulunan hastaneye veya Niğde'ye sevk yapılmaktadır.

3.2.4.6. Spor Alanları

Kasabada biri kasaba merkezinde diğeri Küllüce mahallesinde olmak üzere 2 adet futbol sahası bulunmaktadır. Kasaba merkezindeki saha futbol oynanacak bir alan olmaktan ziyade kasaba halkının fasulyesini ayıkladığı , tezeğini kuruttuğu ortak bir alan haline dönüşmüştür (Şekil 80).

Kasabada çocukların ve gençlerin gün içerisinde iş ve okul dışında zamanlarını geçirebilecekleri kapsamlı spor alanlarına ihtiyaç vardır. Kasabaya en yakın futbol sahası Çiftlik İlçesi'nde bulunan halı sahadır. Beldenin Niğde'de amatör kümede " Azatlı Spor" adında bir futbol takımı bulunmaktadır.

3.2.4.7. Turizm

Belde doğal güzellikler açısından zengin bir potansiyele sahip olmasına rağmen turizm faaliyetleri beldeye gelir sağlayabilecek nitelikte değildir. Beldenin turizm açısından değerli görülebilecek alanları yaylalar ve dağlık alanlardır. Son beş yıldır Cadı

Yaylası'nda kasaba halkının birlik ve bütünlüğünü sağlamak, kasabanın tanıtımını yapmak maksadıyla şenlikler düzenlenmektedir.

Azatlı Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından organize edilen ve yoğun katılımın sağlandığı aktivite yöre halkını bir gün bile olsa günlük rutin yaşamdan çekip doğanın içine alarak akrabalık ve dostluk ilişkilerini geliştirme, yeni nesillerin kaynaşması, geleneklerin ve folklorik öğelerin devamında önemli bir paya sahiptir (Şekil 87).

Kasabada sulama amaçlı oluşturulan baraj göleti de uzun vadede yapılacak bir proje ile kasaba dışından bile insanların gelerek zaman geçirebileceği bir mesire alanı haline dönüştürülebilir. Gölette sazan balığı yetişme alanı bulmuştur. Akılcı ve gerçekçi bir proje ile yapılacak yeşil alan düzenlemeleri ile saha beldeye gelir sağlayacak bir turizm alanı haline getirilebilir.

3.2.4.8. Resmi Kurum Alanları

Resmi kurum olarak Belediye, Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Tarım Sulama Kooperatifi bulunmaktadır. Ayrıca beldede Cami Koruma ve Yaşatma Derneği, Azatlı Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği bulunmaktadır.

3.2.4.9. Tarım Alanları

Toprağa dayalı ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı beldede bu doğrultuda yerleşme ve ekonomik faaliyetler kırsal bir görünüm arz eder.

Yapılaşmış meskun alanlar dışındaki alanlar tarım amaçlı kullanılmakta olup bu sahada halkın temel geçimini sağlayan patates , fasulye , buğday , arpa gibi tarım ürünleri yoğun olarak ekilmektedir. Bununla beraber halk tarlalarını temel sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlemiştir. Bu şekilde toprak kullanımı özellikle evlerin hemen kenarlarında ayrılan sahalarda yapılmaktadır.

3.2.4.10. Orman Alanları

Beldede geniş bir orman arazisi bulunmamakta var olanda insan eliyle tahrip edilmektedir. Beldede Niğde – Çiftlik karayolu üzerinde Şelekin adı verilen mevkide çam ve meşe ağaçlarından oluşan ormanlık saha jandarmanın çabasıyla bugünkü duruma gelmiştir. Tahrip edildiği için çevrede ormanlık saha ok denecek kadar azdır. Belde çevresinde yer yer meşeliklere rastlanır.

Yöre halkı özellikle yakacak ve kereste elde etmek maksadıyla yoğun olarak kavak ağacı dikmektedir. Kasaba merkezinde özellikle kavak ağaçları ve halk tarafından dikilen meyve ağaçları bulunurken, kasaba çevresinde ormanlaştırma çalışması görülmemektedir. Kasabada organizeli bir proje doğrultusunda sekiler halinde bir ağaçlandırma çalışmasına gidilmelidir.

3.2.4.11. Kültürel ve Dini Tesisler

Beldede sosyal ve kültürel aktivite olarak sayabileceğimiz kahvehaneler ve siyasi partilerin yerel örgütleri bulunmaktadır. Bunların dışında kasaba gençleri ise son zamanlarda özellikle bilardo salonu ve Internet kafe de zaman geçirmeyi tercih etmektedir.

Dini yapı olarak üç adet cami, bir adet mescit bulunmaktadır. Beldede üç adet kadrolu imam görev yapmaktadır. Aynı zamanda camilere yardım amacıyla Cami Yaşatma Derneği bulunmaktadır.

3.2.4.12. Mezarlık Alanlar

Beldede ikisi merkezde, biri Küllüce Mahallesi'nde olmak üzere üç adet mezarlık bulunmaktadır. Aynı zamanda belde belediyesine ait cenaze yıkama aracıda kasaba halkının kullanımına sunulmuştur.

3.2.4.13. Belde Ulaşımı ve Altyapısı

Ulaşım Altyapısı

Beldenin ana ulaşım bağlantısını Niğde-Çiftlik karayolu sağlar. Bununla birlikte Çiftlik ile Niğde arasında ulaşımı sağlayan ikinci bir yol daha bulunmaktadır ki bu yol mesafe olarak daha kısa olması nedeniyle özellikle hava şartlarının iyi olduğu günlerde yoğun olarak tercih edilmektedir ve "dağ yolu" olarak adlandırılmaktadır. Bu iki yolda kasaba merkezinden geçmektedir ve asfalttır.

Yerleşme içerisindeki merkez yollar son zamanlarda kullanımının elverişliliği dolayısıyla parke taş döşenmektedir. Belde içerisinde araçların girebileceği yollar asfalt olup, ara sokaklar stabilizedir. Beldenin bulunduğu saha çok engebeli olmamakla beraber Sivri Dağı eteklerine doğru yollar ulaşımı zorlaştıracak niteliktedir. Yollar beldede kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır. Kasaba içinde yerleşmenin yoğunluğu ve düzensizliği nedeniyle iki aracın birlikte geçişine uygun olmayıp, tek yönlü bir trafik akışı sağlamaktadır. Yerleşmenin yoğunluğu yolların genişletilmesine olanak vermemektedir.

Teknik Altyapı

İçme ve Kullanma Suyu

Beldede organizeli bir su şebekesi olup beldenin % 80'ine su ulaştırmaktadır. Yerleşmenin içme suyu Cadı Yaylası'ndaki kaynaktan yetmediği durumlarda ise Çayır Mahallesi'ndeki yeraltı kuyusundan sağlanmaktadır. Bu şebekeye bağlı üç adet su deposu bulunmaktadır.

Tarım arazilerindeki su ihtiyacına kasaba içerisinden geçen akarsu yetmediği için baraj göletinden ve açılan sondaj kuyularından sağlanmaktadır. Barajda biriken su belediye tarafından ücret karşılığında kasaba halkının hizmetine sunulmuştur. Yörede açılan sondajların bir kısmı Tarım Sulama Kooperatifine bir kısmı ise özel şahıslara aittir. Kooperatife ait sondaj kuyuları da ücret karşılığı kullanıma sunulmuştur

Kışın görülen soğuk hava şartları ve su şebekesindeki miktarın azalması zaman evlere gelen suda azalma ve donmalara neden olmaktadır.

Elektrik ve Telekomünikasyon

Beldede hemen hemen her konutta elektrik bulunmaktadır. Beldenim elektrik ihtiyacını karşılayan on adet trafo bulunmaktadır. Ayrıca Çiftlik İlçesi'nden enerji nakil hattı geçmektedir. Bu konuyla ilgili her türlü sorun Çiftlik İlçesi'nden çözülmektedir.

Yerleşmede PTT acenteliği kapatılarak haberleşme ile ilgili her türlü hizmet Çiftlik İlçesi'nden verilmektedir. Şehir içi, şehirlerarası ve uluslar arası görüşmelere açık bir telefon hattı bulunmaktadır. Ayrıca GSM operatörleri de işlev görmektedir.

Kanalizasyon

Beldenin kanalizasyon şebekesi yoktur. Projesi çizilmiş olmakla birlikte henüz yaşama geçmemiştir. Bu sorun fosseptik çukurlarıyla çözümlenmektedir. Bu durumda beraberinde sağlık sorunlarını oluşturmaktadır.

Çöp

Beldede çöpler Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde Şelekin mevkiinde Azatlı Kasabası'na ait boş bir alana boşaltılmaktadır (Şekil 82).

Beldede çöpler cadde üzerlerinde bulunan büyük çöp bidonlarına biriktirilir. Biriken çöpler haftada iki defa belediyenin çöp toplama aracı ya da traktör ile toplanmaktadır. Bununla birlikte halk arasında çöplerin evlerde biriktirilmesi ve çöp bidonlarına uygun şekilde atılmaması ve düzenli toplanmayışı dolayısıyla kasabada toprak, su ve hava kirliliği oluşturmakta bu da bulaşıcı hastalıklara sebebiyet vermektedir.

Çöp hususunda yöre halkının bilinçsizliği dolayısıyla kasaba içerisinden geçen akarsu adeta bir çöp dökme alanı haline gelmiştir. Bu kirlilik, yaz aylarında sıcaklığı

artışıyla birlikte çevrede rahatsız edici bir koku oluşturmaktadır. Beldede kanalizasyon şebekesinin olmayışı nedeniyle, bir kısım atık suların bu akarsuya verilişi de bir diğer kirletici unsurdur.

Isınma ve Yakıt

Kasabada yakıt ve ısınma amaçlı olarak tezek, odun ve kömür kullanılmaktadır. Tezek özellikle büyükbaş hayvanlardan elde edilmekte ve kadınlar tarafından, samanla karıştırılıp kurutularak kış süreci boyunca kullanılır (Şekil 83-84).

Kasabada kömür maddi durumu iyi olanlar ve kaymakamlıktan maddi yardım alanlarca kullanılır.

Odun ihtiyacı ise belde halkının diktiği ya da budadığı ağaçlardan yada Sivri tepesinin arkalarından ve sulama göleti mevkiinde bulunan ağaçlardan kaçak olarak yapılan kesimlerle sağlanmaktadır. Evlerde mutfakta tüp gaz tercih edilmektedir.

Şekil-71: Beldede ticaret alanları.

Şekil-72: Cumhuriyet caddesi.

Şekil-73: Azatlı Belediye binası.

Şekil-74: Belediye binasına yapılan ek bina inşaatı devam etmektedir.

Şekil-75: Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde bulunan Atatürk Parkı.

Şekil-76: Beldenin en eski eğitim kurumu. Şehit Salim ERTEN İ.Ö.O.

Şekil-77: Sadece ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine hizmet veren İsa YÜKSEL İ.Ö.O.

Şekil-78: Beldede en son inşa edilen ve Küllüce Mahallesi'nde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren Küllüce İ.Ö.O.

Şekil-79: Azatlı Sağlık Ocağı.

Şekil-80: Kasaba halkının tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde kullandığı "harman" olarakta adlandırılan beldenin futbol sahası.

:

Şekil-81: Azatlı Beldesi Mezarlığı

Şekil-82: Beldenin çöp dökme alanı.

Şekil-83: Hayvan gübresi ile saman karıştırılarak elde edilen tezek ısınma ve yakıt amacıyla kullanılmaktadır.

Şekil-84: Tezekler boş alanlara serilerek kurumaya bırakılır.

Şekil-85: Belde içme suyunun kaynağı olan Cadı Suyu.

Şekil-86: Şenlik alanına kaynaktan su çıkarmak için dinamo kullanılır.

Şekil-87: 2006 yılında beşincisi düzenlenen “Azatlı Kasabası Cadı Yaylası Şenliği”.

Şekil-88: Şenlikte yöresel türkülerle eğlenilir.

Şekil-89: Yörenin halk oyunlarından örnekler sunan İsa Yüksel İ.Ö.O. öğrencileri.

Şekil-90: Şenlik alanında yöreye özgü lezzetler bulmak mümkündür.

Şenlik alanından satıcı görüntüleri

Şekil-91: Şenlik alanından bir satıcı.

Şekil-92: İnsanlar şenlik alanında alışveriş imkanı da bulabilmektedir.

Şekil-93: Şenlik alanına çevre yerleşimlerden de satış amacıyla gelinmektedir.

Şekil-94: Şenlik alanından satıcı görüntüleri.

Şekil-95: Şenlik alanında çeşitli eğlenceler düzenlenmektedir.

3.3. SOSYAL HAYAT

Azatlı Beldesi'nin sosyal yapısı, temel geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden etkilenerek şekillenmiştir. Yerleşme mekânsal olarak yoğun bir yapı göstermekle beraber bu yoğunlaşma özellikle tarıma uygun özellik göstermeyen, dağlık alana doğrudur. Buna karşılık olarak ovaya doğru beldeye ait tarım arazileri dağılış göstermektedir. Yerleşme açısından belirtmemiz gereken bir diğer özellik ise beldeden geçen Niğde-Çiftlik karayolu nedeniyle beldenin iki bölüme ayrılmış olmasıdır. Beldenin merkezinde olduğu gibi karayolunun diğer kısmında bulunan Küllüce Mahallesi'nde de yerleşim kendi içinde yoğunlaşmıştır. Beldede tarım arazileri değerli olmakla beraber eski ve yeni evlerin parsel büyüklüğüne bakıldığında bir artış dikkati çeker.

İnsanların eskiden sosyal hayatları içerisinde evlerin fonksiyonel olması çokta önemli değilken artık yeni yapılan evlerde mutfak, banyo, tuvalet, salon, misafir odası, ebeveyn odası, çocuk odası, balkon gibi çeşitli kullanım alanlarının varlığı giderek önem arz etmeye başlamıştır. Bu bakış açısı ise beldede yeni yapılan evlerin mekânsal büyüklüklerinde artışa sebep olmaktadır. Özellikle son yıllarda belde içerisindeki yoğunluktan çıkmak isteyen aileler ova tabanına doğru, sahip oldukları tarım arazilerinde evler yapmaktadır.

Sosyal yapıda, kırsal özellikler sergileyen beldede aileler arasında belirgin farklılıklar yoktur. Farklı gelir gruplarındaki belde halkı arasında yaşam standartları açısından elbetteki farklılıklar olması kaçınılmazdır. Sosyal ilişkilerde geleneksel özellikleri görmekle beraber zamanla bu yapıda da değişiklikler meydana gelmekte aile yapısında, ataerkil aileden çekirdek aileye doğru bir geçiş süreci yaşanmaktadır. Azatlı'nın sosyal yapısının hızlı değişiminde belde olmasıyla başlayan süreç, değişen dünya şartlarına paralel olarak devam etmektedir. Beldede tam anlamıyla olmasa da kırsaldan kentsel alana doğru bir sürecin yaşandığını da söyleyebiliriz. Gerek ulaşım ve haberleşme imkânlarının artışı gerekse beldeden yapılan yoğun göçler belde de kırsal yaşamın içerisine kentsel öğelerin girmesinde etkili olmuştur.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

3.4. EKONOMİK FAALİYETLER

3.4.1. TARIM

Azatlı Kasabası'nın ekonomik karakterini belirleyen en önemli faaliyet, tarımdır. Yapılan tarım faaliyetlerinde iklimin, topografya yapısının, toprak özelliklerinin etkisi oldukça büyüktür. Beldenin gerek tarımsal üretimde gerekse ekonomik karakterinin belirlenmesinde patates tarımı en önemli faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Patates Üretimi

"Patates yumru köklü bir bitki olup kökleri yenir. Protein oranı çok düşük (%2) olmakla birlikte, nişasta oranı yüksektir.(%75), Çeşitli yemeklerde tüketilmesinin yanında, nişasta ve ispirto üretiminde hammaddedir. Yaygın kullanım ve artan tüketime paralel olarak ekim alanları da giderek genişlemektedir. Yüksek verimli ithal patates tohumları sayesinde üretim daha da artmaktadır. Patates tarımı yurdun her bölgesinde yapılır. Ama en çok Orta Anadolu da ekilir" (Doğanay 2000:252).

"Patates, Orta Anadolu da özellikle Niğde, Nevşehir illerinde patates yumrularının büyümesi için uygun şartlar gösteren volkanik kum ve tüfler üzerinde mükemmel gelişme göstermektedir" (Atalay 2000:292) (Şekil 96).

Azatlı Kasabası'nda patates ekimi ve patatesten kazanç sağlama 1970'li yıllardan sonra yaygınlaşmış ve yörede fasulye ile birlikte halkın önemli bir geçim kaynağını oluşturmuştur. Patates yörede 15 mayıstan haziran ayına kadar ekilmekte eylül ve ekim aylarıyla birlikte ise sökülmektedir.

Patates ekilecek tarla, ekiminden yaklaşık 15 gün önce toprağın havalandırılması amacıyla traktör ile sürülür ki buna yörede "aktarma" denilir (Şekil 97). Ardından tarlada patatesin gelişimini yavaşlatan otları engellemek için traktör yardımıyla tarla ilaçlanır. İlaçlanan tarlaya patates ekiminden bir gün önce gübre atılır. Yörede şahıs ya da kooperatiften alınan suni gübreler kullanılmaktadır. Tahminen bir dönüme (2025 m²) 500 kg kullanılır. Eski dönemlerde gübre bele bağlanan "dizlik" (bir tür bez torba)

DocCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

yardımıyla elle savrularak tarlaya atılırmış. Günümüzde ise bu işlem traktöre bağlanan ve "gübre fırfırı" olarak adlandırılan aletle yapılmakta ve gübre tarlaya eşit miktarlarda yayılmaktadır.

Tablo 3 : Azatlı Beldesi elma, patates ve lahana üreten çiftçi sayısı.

AZATLI BELDESİ ELMA, PATATES VE LAHANA ÜRETEN ÇİFTÇİ SAYISI		
ELMA ÜRETEN ÇİFTÇİ SAYISI	PATATES ÜRETEN ÇİFTÇİ SAYISI	LAHANA ÜRETEN ÇİFTÇİ SAYISI
15	250	0

Yörede hayvansal doğal gübre patateste delikler oluşturduğu ve pürüzlü görünüm verdiği ayrıca yüksek verim sağlamadığı için pek tercih edilmemektedir. Halk doğal gübreyi kendi kişisel kullanımı için yetiştirdiği patateste kullanmaktadır.

Tarlaya ilk olarak gübreler kök gelişimini sağlamak için nitrat ve şeker gübreleri atılır (Şekil 98). Tarlaya gübre atımından 3 ila 5 gün sonra patates tohumu ekilir. Yörede özellikle aria ve crano adlı ithal tohumlar ekilir. Dönüm başına tahmini 100 veya 150 kg tohum ekilir. İthal olan bu tohumlardan dört defa daha tohum alınarak verim sağlansa da verimde yıl ilerledikçe azalma görülür.

Eski dönemlerde patates ekilirken traktörün açtığı çizgi hattı boyunca elle ekilirken bu günümüzde farklılaşmıştır. Traktörlerin arkalarına yerleştirilen "patates ekim makinesi" yardımıyla ekilmektedir (Şekil 101). Patates tohumları ekilmeden önce böceklenmeyi önlemek için ilaçlanmaktadır (Şekil 99). Traktörlerin arkalarında oturan kişiler patates ekim makinesinin küçük tabaklarına, ilaçlanan patates tohumlarını yerleştirmekte ve traktörle birlikte sürekli hareket eden bu tabaklar açılan hat boyunca açılan aralıklara patateslerin ekimini sağlar (Şekil 102-103). Makinenin ektiği patatesin üstü pulluk ile kapatılır. Patatesin ekiminden sonra yağmur yağarsa tarla sulanmaz.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tarlalarda açılan kuyularda biriken sular dinamo ile çekilir ve döşenen su borularına belli aralıklarla yerleştirilen fıskiyeler ile tarla eşit oranda sulanır. Bu yöntem yağmurlama olarak adlandırılır. Belde içinden akan çay tarım arazilerinin sulanmasına yeterli olmadığı için sondaj kuyularından yararlanarak sulama, yağmurlama adeta zaruridir.

Patates ekiminden sonra filizlenip topraktan bir karış yukarı çıkınca takriben ekiminden 40 gün sonra "çapalama" yapılır. Amaç kökün gevşemesini sağlayarak verimini artırmak ayrıca büyümeyi engelleyici zararlı otları almaktır (bu işlem eskiden elle, çapa yardımı ile günümüzde ise traktöre yerleştirilen pulluk ile yapılmaktadır) Çapalamadan sonra yaprak büyütmek amacıyla tekrar gübre atılır. Bu işlemden 10-15 gün sonrasında yağmur yağmazsa, tarlanın nemi de yetişme için elverişsiz ise yağmurlama işlemi başlar. Ekiminden sökümüne kadar geçen dönemde patates tahmini olarak 8–10 kez sulanmaktadır.

İlk yağmurlamadan sonra patatesi büyütmek amacıyla tekrar gübre atılır. Bundan sonra patates içindeki gelişmeyi engelleyici zararlı otlar alınmaya devam edilir. Sulamaya 15'er günlük aralıklarla devam edilir.

Patates sökümü genellikle eylül ayının son haftasıyla başlar ve ekim ayını sonlarına kadar devam eder. Patates sökümünde hava şartlarının uygunluğuna göre hareket edilir. Olgunlaşan ve söküm zamanı gelen patatesler eskiden erkeklerce bel ile yerlerinden çıkarılar yani sökülür, bayanlarca da bele bağlanan dizlik (bir çeşit dokuma torba) ile toplanır ve çuvallar doldurulurdu. Bugün ise patatesin sökümünde traktör kullanılmaktadır. Traktörün arkasına yerleştirilen "patates söküm makinesi" ile tarladan çıkarılan patateslerin etraflarındaki toprakta makinede elenerek temizlenir (Şekil 106). Eğer yağmur yağmış toprak nemlenmiş ve patatesin söküm zamanı da gelmişse sökümünde patates söküm makinesi yerine pulluk kullanılır (Şekil 108). Çünkü toprak çamurlaştığı için patatesler makinece alınamaz. Günümüzde sökülen patateslerin toplanmasında geçmişte olduğu gibi yine özellikle bayan işçiler çalıştırılmaktadır. Bayanlar çıkan patatesleri önce kovalara doldurur ardından da çuvallara yerleştirirler (Şekil 109).

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Patates sökümünde aile bireylerinin sayısı yetersizse dışarıdan işçi tutulur. İşçilerin yemeği işveren tarafından karşılanır. Bu şekilde elde edilen kazanç yörede önemli bir gelir kaynağı oluşturmakla birlikte sökümde özellikle ilköğretim çağındaki öğrencilerin çalıştırılması eğitim-öğretim faaliyetlerinde aksamalara sebebiyet vermekte ve okullar tam mevcut ile eğitim faaliyetlerine ekim ayı sonlarında ulaşmaktadırlar.

Çuvallanan patatesler traktörlere yerleştirilerek ışığın girmediği, zeminin toprak olduğu, "patates ambarlarına" yerleştirilir (Şekil 113). Bazen de toprakta açılan oyuklara yerleştirilir ki buna "patates kileri" denir. Bu tünel benzeri bir yapıdır. Açılan oyuk, duvara doğrudur ve bu kuyular ailenin kullanımına yönelik olarak tasarlanmıştır.

Ambarlara getirilen patates "patates tüccarları"nca satın alınır. Fiyat tüccarlarca belirlenir. Satın alınan patatesin ücreti peşin ya da vadeli olarak çiftçiye ödenir. Bazen patates çiftçisi mali açıdan zor durumda kalırsa ürünümü tarlada bile satmaktadır ki bu piyasaya göre daha ucuz olmaktadır. Yörede özellikle ihraç edilen patatesin fiyatı daha yüksektir. Tarımda fındık, çay, gül, tütün vb. ürünlerde görülen kooperatifçiliğin patateste olmaması nedeniyle ürünün fiyatın da yıllara göre dalgalanmalar görülmektedir.

Eski yıllarda patates ambarı olmayan, maddi durumu yetersiz aileler patates söküldükten sonra, tarlanın ortasına patatesleri yığınak haline getirir üzerini patatesin otu yani "pürçü" ile örter en üstünüde toprak ile kapatırmış. Yığının tepesinede patateslerin hava alabilmesi için bir boru yerleştirilir ve patatesler bu şekilde muhafaza edilirmiş. Kış boyunca tarlada kalan patates istenilen zamanlarda satın almak isteyen tüccarlara satılırmış. Günümüzde ise maddi imkânları yeterli olan ve patates ambarı olmayan aileler ambar kiralayabilmektedir.

Yörede patates ekilen topraklar ya kum toprak yada kara torak olarak adlandırılır. Kara topraktan elde edilen mahsul daha makbul ve değerlidir.

Yörede yetiştirilen patates, yöre yemeklerinden, dokunan halı motiflerine, kullanılan dildeki öğelere kadar çok farklı şekillerde kültür içerisinde yerini almıştır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tablo 4: Azatlı kasabasına ait tarım bilgileri (Çiftlik Belediyesi).

Traktör	330 Adet
Şahıs Kuyu	150 Adet
Devlet Sulaması	2138 da
Halk Sulaması	21750 da
Sulu Tarla	23888 da
Kıraç Tarla	3240 da
Tarım Kredi Kop.	1 adet 386 üyesi var faal durumda(Merkez Koop. İle birleşti)
Tarımsal Kalkınma Kop.	1 adet 50 üyesi var faal durumda
Tarımsal Sulama	1 adet 133 üyesi var faal kuyusu 3 kuyusu var

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tablo 5: AZATLI KASABASI ARAZİ VARLIĞI BİLGİ FORMU

İl : NİĞDE
İlçe: ÇİFTLİK

Yıl : 2005
Birim: DEKAR

SNO	KÖYÜ	NÜFUSU	AİLE		YÜZ ÖLÇÜMÜ	TARIM ARAZİSİ								ORMAN ARAZİSİ	ÇAYIR MER'A ARAZİSİ	TARIM DIŞI ARAZİ
			TARIM İÇİ	TARIM DIŞI		TOPLAM	KIRAÇ	SULU ARAZİ		TARLA	MEYVE	SEBZE	BAĞ			
								DEVLET	HALK							
1	**AZATLI**	5062	805	90	98000	27128	2760	2618	21750	26459	44	625	0	13961	48564	8347

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tablo 6: AZATLI KASABASI TARLA BİTKİLERİ ÜRETİM ALANLARI BİLGİ FORMU

İL : NİĞDE
İLÇE: ÇİFTLİK

YIL : 2005
BİRİM: DEKAR

SIRA NO	BELDE	TOPLAM	SULU	KURU	EKİLİ	NADAS	HUBUBAT							BAKLAGİLLER			SANAYİ BİTKİLERİ		YEM BİTKİLERİ				
		TARLA ALANI	TARLA ALANI	TARLA ALANI	ALAN		BUĞDAY	ARPA	ÇAVDAR	MISIR DANE	MISIR SİLAJ	TRİTİKALE	YULAF	FASULYE	NOHUT	MERCİMEK	AYÇİÇEĞİ	PATATES	BURÇAK	FİĞ	H.PANCARI	KORUNGA	YONCA
1	AZATLI	26459	23699	2760	25421	1038	12331	600	4450	0	300	0	50	810	20	0	0	6350	0	300	0	0	210

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tablo 7: AZATLI KASABASI TARLA BİTKİLERİ ÜRETİM MİKTARLARI BİLGİ FORMU

İL : NİĞDE
İLÇE: ÇİFTLİK

YIL : 2005
BİRİM: TON

SIRA NO	BELDE	HUBUBAT						BAKLAGİLLER				SANAYİ BİTKİLERİ			YEM BİTKİLERİ				
		BUĞDAY	ARPA	ÇAVDAR	MSR.DANE	M.SİLAJ	TRİTİKALE	YULAF	BEZELYE	FASULYE	NOHUT	MERCİMEK	AYÇİÇEĞİ	PATATES	Ş.PANCAR	BURÇAK	FİĞ	H.PANCAR	KORUNGA	YONCA
1	AZATLI	3130	160	680		1200		10		100	3			19000						630

DocuCu PDF Trial
www.pdfwizard.com

Fasulye

Türk mutfağının ana yiyeceklerinden biri olan fasulye, yazın sulanabilen ovalarımızın hemen hemen hepsinde yetiştirilir. İç bölgelerimizde özellikle akarsu boylarındaki bahçelerde yöresel ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak üretilir (Şekil 116).

Azatlı Beldesi'nde halkın önemli geçim kaynaklarından biri olmasının yanı sıra temel besin maddeleri arasındadır.

Beldede fasulye ekimine mayıs ayında başlanır. Ekilecek tarla sürülerek havalandırılır. Bele bağlanan dizliklere yerleştirilen fasulye tohumları elle savrularak ekilir. Yaklaşık 10 gün sonra tohumlar filizlenmeye başlar. Fasulyeler belli aralıklarla sulanır. Yörede ekilen fasulyenin bir kısmı taze bir kısmı ise kurutularak tüketilmektedir. Taze olarak toplanan fasulye özellikle kasaba ve ilçe pazarında satılmaktadır (Şekil 117). Bununla birlikte bu fasulye ince şeritler halinde kesilerek, evlerin güneş almayan uygun bir yerinde çevrilerek kurutulur, böylece yeşil rengini de muhafaza etmiş olur. Bu şekilde kurutulmuş fasulye yörede "fasıl" olarak adlandırılmaktadır.

Yörede ekilen fasulyenin önemli bir kısmı ise kurutularak tüketilmektedir. Yörenin bu fasulyesi lezzetli olması ve çabuk pişmesi sebebiyle pazarlarda yoğun ilgi görmektedir. Yörede fasulyenin bir barbunya olarak bilinen halk arasında "ala fasulye" olarak adlandırılan cinsi birde kuru fasulye halk arasında "beyaz fasulye" olarak adlandırılan cinsi ekilmektedir. Kurutularak tüketilen fasulyeye beldede "pakla" adı verilir.

Kasabada fasulyenin kuruması isteniyorsa taze iken dalında sararmaya bırakılır. Otlar sararmaya, fasulye kurumaya başladığında kadınlarca toplanır ki bu işleme "pakla yolma" adı verilir. Toplanan fasulyeler traktörlere yüklenerek eğer evlerde uygun geniş bir alan varsa evlere yoksa kasabanın futbol sahasının bulunduğu "harman" olarak adlandırılan ortak kulanım alanına getirilir (Şekil 118). Fasulyeler burada iyice sararması için bir gece bekletilir. Ertesi sabah yığın halindeki fasulyeler harmana sarılır. "Dirgen" adı verilen tarım aletiyle sürekli çevrilerek kuruması sağlanır (Şekil 120).

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tamamıyla kuruduğuna kanaat getirildikten sonra ya uzun tahta sırıklarla vurularak ya motor ile üzerinden geçilerek ya da patosa verilerek fasulyelerin kabuğundan ayrılması sağlanır. Motor fasulyeleri kırdığı düşüncesiyle pek tercih edilmemektedir. Kabuklarından ayrılan fasulyeler "yaba" adı verilen tarım aletiyle tekrar rüzgâra doğru havalandırılır. Fasulye tanelerinin kabuklarından ve yabancı maddelerden tamamıyla ayrılıp ortaya çıkması için malzeme kalbur ya da çinedir (kalburdan daha iri delikli bir çeşit elek) adı verilen eleklerden geçirilerek temizlenir. Fasulye tanelerinin hala yaş olduğu düşünülürse evlerin damlarında bezlere serilerek kurutma işlemine devam edilir (Şekil 124). Aksi takdirde kurumuş fasulyeler evlere kaldırılır. Fasulye yörede ailelerin önemli gelir kaynaklarından biridir.

Buğday

"Yarı kurak bölgelerimizde yetişen ve bir doğal bozkır bitkisi olan buğday, ekim alanı ve üretimi en fazla olan tahıldır. Buğday, halkın temel besin maddesi olan ekmeğin ham maddesi olduğundan, Türkiye için çok önemli bir bitkidir. Protein, nişasta ve çeşitli vitaminler içerdiği için iyi bir besin maddesidir (Şekil 127).

Her bitki gibi buğdayında yetişme döneminin belirli aşamalarında belirli sıcaklık ve yağış istekleri vardır. Buğday tohumu filizlenme döneminde nemli ve serin bir toprağı sever. Buna karşılık olgunlaşma döneminde sıcak ve kurak hava koşullarına ihtiyaç duyar. Buğday bitkisi olgunlaşıp buğday tanelerinin yeteri kadar büyüyüp olgunlaşabilmesi için yılda 1900° - 2400° C toplam sıcaklık olması gerekmektedir.

Buğday en çok İç Anadolu da ekilir. İç Anadolu bölgesinde sıcaklık ve yağış imkanlarının yeterli olmasının yanı sıra buğdayın genellikle sulamasız olarak yetiştirilmesi bunun temel nedenleridir.

Buğday ekimi genellikle ekim ayında yapılır. Buğday tohumu kışı filizlenmiş olarak geçirir. Şiddetli kış soğuklarında buğday filizlerinin donmadan bahara kadar toprakta kalabilmesi, kar örtüsünün sayesinde olabilmektedir. Kar örtüsü adeta bir yorgan gibi toprağı örtmekte, buğday filizlerinin donmasını önlemektedir. Ekim ayında

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

ekilen bu buğdaya "kışlık buğday" denilir. Buğdayda verimi genellikle ilkbahar ayında düşen yağış miktarı belirler. İlkbahar döneminin yağışlı geçtiği yıllarda bol ürün alınır" (Doğanay ve Şahin 2000:234).

Azatlı Beldesi'nde buğdayın ekimi ve ekimi etkileyen temel faktörler yukarıda belirtilen açıklamalarla paralellik gösterilir. Buğday ekilecek olan tarlanın havalandırılması için tarla traktörle aktarılır yani sürülür. Ancak kuraklık hakimse tarla sulandıktan sonra sürülür bu işleme yörede "gönene" denir. Buğday bitkisinin ekimine ekim ayı itibariyle başlanır. Ekme işleminden önce tarlaya şeker, üre, 20/20 adlı gübreler atılır. Buğday tohumları da "kör getirmemesi" yani başaklarının içinin siyah olmaması için ilaçlanır.

Traktörlerle buğday taneleri tarlaya getirilir. Bele bağlanan dizlik ile taneler savrularak tarlaya saçılır. Traktörle tekrar üzerinden gidilerek üstü kapatılır. Bahara kadar buğday karların muhafazası altında kalır. Baharla birlikte eriyen karların altından filizlenen buğday sapları görünmeye başlar. Buğday tanelerini cansız olduğu düşünülürse gübre atılır. Gelişimi engelleyici otlar varsa ekin ilaçlanır. İklim şartları dolayısıyla bir kuraklık yaşanıyorsa tarla sulanır. Aksi takdirde buğday çiçeğini dökene kadar su verilmez ve buğdayların olgunlaşarak sararması beklenir. Buğdayın olgunlaşması ve kurumaya başlaması yörede yitmek olarak adlandırılır. Buğday hasadı yörede temmuz ve ağustos aylarında yapılmaktadır.

Eskiden kuruyan buğday sapları orak yada tırpan yardımıyla işlenir yani biçilirdi. Biçilen saplar hala yaşsa tarlada kuruması için biraz daha bekletilirdi. Kuruyan ekinler camız yada öküze bağlı kağnılarla kasaba harmanına getirilirdi. Harmana getirilen ekinler yağmurdan etkilenmemesi için "hoytara" yapılır yani yığın haline getirilirdi. Hava şartlarını uygun olduğu bir gün yığın harmana serilir, büyükbaş hayvanlara bağlanan tahtadan yapılan 2-2 m ebatlarında düz bir tahta parçası üzerine çıkan çiftçi hayvanları sürekli ekin üzerinde döndürerek buğday tanelerinin saplarından ayrılıp ortaya çıkmasını sağlardı. Sap ile saman birbirinden ayrılırsa "malama oldu" denilerek buğdaylar tekrar yığınak haline getirilir, bu kez ise yaba ile savrulurdu. Son olarak çinedirden elenen (çalkalanan) buğday taneleri dokuma çuvallara doldurularak evlere getirilirdi. İhtiyacı olan un değirmenine götürürdü ki bu değirmen su ile çalışırdı.

DocuCom PDF Trial
www.docuzaar.com

Buğdaydan un dışında bulgur ayrıca yemeklerde ve tarhana yapımında kullanılan aşlık (yarma, döğme) elde edilirdi.

Zamanla gelişen tarım teknolojisi, yukarıdaki kültürel öğeleri nostaljik birer anı olarak hafızalara kazımıştır.

Bugün yörede buğday biçiminde orak ve tırpanın yerini biçerler almıştır. Biçilen buğday tanelerine "engel" denilir. Bu engeller kadınlarca tarlanın ortasına yığın olarak toplanır. Buğday kurumuşsa aynı gün patosa verilir. Patos taneyi ve samanı birbirinden ayırır. Ayrılan taneler çuvallara doldurularak evlere kaldırılır. Yine isteğe bağlı olarak elektrikli değirmenlerde un haline getirilir. Bununla birlikte yörede bulgur ve aşlık yapımı da devam etmektedir. Yörede buğday üretimi kişisel tüketime yöneliktir.

Arpa

"Arpa tarımı, gerek ekim alanlarını genişliği gerekse üretim miktarı olarak ülkemizde buğdaydan sonra gelir. Hayvan yemi olarak kısmen de insanlar tarafından tüketilmesi nedeniyle Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden beri Anadolu'da yaygın olarak tarımı yapılan bir bitkidir.

Vejetasyon dönemini tamamlayabilmek için 1200° – 1900°C toplam sıcaklığa ihtiyaç duyar. Buğdaya göre daha az sıcaklığa ihtiyaç duyduğu için buğdayın yetişmediği yerlerde de yetişebilir. Ziraatının en yaygın yapıldığı yer buğday da olduğu gibi Orta Anadolu'dur" (Doğanay ve Şahin 2000:236).

Üretimi buğday gibi doğrudan yıllık yağış durumuna bağlıdır. Bu yüzden üretim yıllar arasında belirgin farklılıklar gösterir (Şekil 128).

Beldede arpa buğdaydan farklı olarak Nisan-Mart aylarında ekilir. Hava şartlarına bağlı olarak sulama gerçekleştirilir. Temmuz ayına doğru olgunlaşan arpaların hasadına başlanır. Eskiden maddi imkansızlıklar yüzünden çiftçiler samanlarının az olmaması için arpa tanelerini el ile yolarmış. eskiden olduğu gibi arpanın biçiminde azda olsa orak ve tırpan kullanılsa da artık bunların yerini biçer almıştır. Bugün yine arpa

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

tanelerinin boyu kısa ise elle yada orakla alınmaktadır. Biçilen arpalar yaş ise tarlada kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra aynı buğdaydaki gibi patosa verilerek tanelerin ortaya çıkması sağlanır.

Günümüzde yine un elde etmek için değirmenlerde öğütülmekle birlikte özellikle hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Sebze ve Meyvecilik

Meyve sebze üretimi ülkemizin önemli ticari ve tarımsal faaliyetlerindendir. Azatlı Beldesi'nde sebze ve meyve üretimi özellikle tarımsal faaliyet noktasında önem arz etmekte olup, ticari bir nitelik göstermemektedir. Ülkemizde toprak ve iklim özelliklerine göre belirli meyvelerin tarımı öne çıkmıştır. Niğde ise ülkemizde iklim ve toprak uyumu sağlaması doğrultusunda elma üretiminde ilk sıralarda yer almaktadır. Elma ülkemizde en geniş ekim alanı ve üretim alanı olan bir meyve olarak Azatlı kasabasında da üretilmektedir. Ancak bu üretim daha çok iç tüketime yönelik olarak yapılmaktadır. Elma dışında yörede ceviz, ayva, erik, armut, kiraz, vişne, şeftali, kayısı, badem, iğde ve üzüm gibi meyvelerde yetiştirilmektedir. Elma, kayısı, kiraz, vişne ve armut azda olsa ilçe pazarlarında da satılmaktadır. Bu meyveler iç tüketime yetecek miktarda olup ticari bir değer taşımamaktadır. Yaş olarak tüketilen bu meyvelerden bazıları da kurutularak çerez olarak yada komposto yapımında kullanılır. Yörede meyve ağaçları ailelerin evlerinin önlerinde kendilerine ait bahçelerindedir. Az da olsa tarım arazilerinde de meyve ağaçlarına rastlanmaktadır.

Azatlı Beldesi'nde yetiştirilen sebzeler domates, biber, fasulye, patates, soğan, sarımsak, kabak, lahana, pırasa, marul, salatalık, kavun ve karpuzdur. Sebzeler taze olarak tüketildiği gibi kurutulmuş olarak ve konserve olarak da tüketilmektedir. Yöre insanı sebzesini evinin bahçesinde etrafını çevirdiği bir alanda yetiştirmektedir. Sebze üretimi genellikle evlerin bahçelerinde yapılsa da azda olsa kişiler evlerinden uzak tarım arazilerinde de sebze üretmektedir ancak burada sulama sorun teşkil etmektedir. Meyve üretiminde olduğu gibi yörede yetiştirilen sebzelerde çiftçiler için büyük bir ticari önem taşımamakla beraber, ihtiyaç fazlası olan ürünler pazarlarda satılmaktadır.

DocuCom PDF Trial
www.docuwizard.com

Tablo 8: AÇIKTA SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ İLÇE ÜRETİM TAHMİN FORMU

YILI : 2005
İLİ : NİĞDE
İLÇESİ : ÇİFTLİK

Sıra No	ÜRÜNLER		EKİLİŞ (Hektar)	ÜRETİM (Ton)	AÇIKLAMALAR
1	2		3	4	5
1	**Lahana**	Beyaz			
		Kırmızı			
		Kara Yaprak			
		Brüksel			
2	**Kereviz**	Sap			
		Kök			
3	**Marul**	Kıvırcık			
		Göbekli	1	5000	
		Aysberg			
4	Ispanak				
5	Pırasa		10	30000	
6	Pazı				
7	Semizotu				
8	Enginar				
9	Maydonoz				
10	Roka				
11	Tere				
12	Nane				
13	Dereotu				
14	**Kabak**	Sakız			
		Bal			
		Cerezlik	334	300	
15	Hıyar		3	9000	
16	Acur				
17	Patlıcan				
18	Bamya				
19	Domates		14	15000	
20	**Biber**	Sivri,Carliston	6	7000	
		Dolmalık			
		Salçalık			
21	Karpuz				
22	Kavun				
23	Fasulye (Taze)		39	7000	
24	Börülce (Taze)				
25	Bezelye (Taze)				
26	Bakla (Taze)				
27	Barbunya (Taze)		31	6500	
28	**Sarımsak**	Taze			
		Kuru	19	8000	
29	**Soğan**	Taze	6	10000	
		Kuru	55	6900	
30	Havuç				
31	**Turp**	Bayır			
		Kırmızı			
32	Pancar (Kırmızı)				
33	Şalgam				
34	Karnabahar				
35	Brokoli				
36	Kuşkonmaz				
37	Mantar (Kültür)				

DocCon PDF Trial
www.toolwiz.com

Tablo 9 : AZATLI KASABASI SEBZE ÜRETİM MİKTARLARI BİLGİ FORMU

YIL : 2005
BİRİM : TON

SIRA NO	BELDE	SEBZE ALANI	BAMYA	BARBUNYA	FASULYE	BEZELYE	BİBER	DOMATES	FASLYE	HAVUÇ	HIYAR	KABAK	ISPANAK	KARPUZ	KAVUN	LAHANA	MARUL	PATLICAN	PIRASA	SOĞAN		SARIMSAK		TURP	MAYDONOZ
																				TAZE	KURU	TAZE	KURU		
2	AZATLI			115			39	130	97		18	1								27	52		12		

Tablo 10 : AZATLI KASABASI SEBZE ÜRETİM ALANLARI BİLGİ FORMU

YIL : 2005
BİRİM: DEKAR

SIRA NO	BELDE	SEBZE ALANI	BAMYA	BARBUNYA	FASULYE	BEZELYE	BİBER	DOMATES	FASLYE	HAVUÇ	HIYAR	KABAK	ISPANAK	KARPUZ	KAVUN	LAHANA	MARUL	PATLICAN	PIRASA	SOĞAN		SARIMSAK		TURP	MAYDONOZ
																				TAZE	KURU	TAZE	KURU		
1	AZATLI	625	0	177	0	0	56	87	137	0	20	20	0	0	0	0	0	0	0	27	86	0	15	0	0

(Çiftlik İlçe Tarım Müdürlüğü, 2005)

Document PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tablo 11 : MEYVE YETİŞTİRİCİLİĞİ İLÇE BİLGİ FORMU

Sıra No	Meyveler	Toplu Meyvelikler			Dağınık ağaç sayısı		Toplam meyve veren ağaç sayısı	Ağaç başına ortalm verim (Kg)	Üretim (Ton)	Açıklamalar
		Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı							
			Meyve veren yaşta	Meyve vermeyen yaşta	Meyve veren yaşta	Meyve vermeyen yaşta				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
01	Armut	1	200	0	800	1400	1000	60	60	
02	Ayva									
03	Elma(Golden)	123	8000	16000	2000	2100	10000	75	750	
04	Elma(Starking)	122	8000	16500	2000	2100	10000	75	750	
05	Elma(Amasya)	211	35000	2000	3000	19500	37000	50	1850	
06	Elma(Grannysmith)	0	0	0	0	0	0	0	0	
07	Elma(Diğer)	18	3000	4000	5000	10000	8000	25	200	
08	Muşmula(Döngel,Beşbıyık)									
09	Yeni dünya(Malta eriği)									
10	Erik(Tüm çeşitler dahil)				2200	600	2200	5	11	Dağınık Alan
11	İğde				100	50	100	10	1	Dağınık Alan
12	Kayısı(Zerdali hariç)				1762	350	1762	42	75	Dağınık Alan
13	Kızılcık									
14	Kiraz	40	2500	600	800	200	3300	70	224	
15	Şeftali (Nektarin)									
16	Şeftali (Diğer)									
17	Vişne				800	600	800	15	12	Dağınık Alan
18	Zerdali	1	1000	400	1400	1000	2400	25	60	
19	Antep fıstığı (Kuru kırmızı)									
20	Badem				300	50	300	3	1	Dağınık Alan
21	Ceviz				1000	350	1000	26	26	Dağınık Alan
22	Kestane(Kuzu kestanesi dahil)									
23	Avakado									
24	Dut				50	0	50	20	1	Dağınık Alan
25	İncir									
26	Keçiboynuzu (Harnup)									
27	Kivi									
28	Nar									
29	Trabzon hurması									

Doc1on1Dİ Trial
www.pdfonline.com

Tablo 12 : AZATLI KASABASI MEYVE ÜRETİM ALANLARI BİLGİ FORMU

İL : NİĞDE
İLÇE: ÇİFTLİK

YIL : 2005
BİRİM: DEKAR

SIRA NO		MEYVELER	BAĞ	M E Y V E L E R																
	BELDE	TOP.ALANI	ALANI	ARMUT	AYVA	ELMA	ERİK	İĞDE	KAYISI	KİRAZ	NEKTAR	ŞEFTALİ	VİŞNE	ZERDALİ	DUT	BADEM	CEVİZ	FINDIK	ANTEP	FISTIĞI	ÇİLEK
1	AZATLI	44	0			44															

Tablo 13 : AZATLI KASABASI MEYVE ÜRETİM MİKTARLARI BİLGİ FORMU

BİRİM: TON

SIRA NO		M E Y V E L E R																
	BELDE	ARMUT	AYVA	ELMA	ERİK	İĞDE	KAYISI	KİRAZ	NEKTARİN	ŞEFTALİ	VİŞNE	ZERDALİ	DUT	BADEM	CEVİZ	FINDIK	ANTEP FISTIĞI	ÇİLEK
1	AZATLI			33								3			7			

(Çiftlik İlçe Tarım Müdürlüğü, 2005)

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-96: Volkanik topraklara mükemmel uyum sağlayan patates Çiftlik Ovası'nda yoğun olrak ekilmektedir.

Şekil-97: Patates ekiminden önce tarla sürülür yani aktarılır.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-98: Ürünün ekiminden önce kök gelişimini sağlamak için toprağa nitrat ve şeker gübreleri atılır.

Şekil-99: Patatesin böceklenmesini engellemek için ürün ilaçlanır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-100: Kullanılacak patates tohumları ilaçlanır.

Şekil-101: Traktörlerin arkalarına yerleştirilen “patates ekim makinesi”.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-102: Patates ekim makinesinde bulunan tabaklara yerleştirilen patatesler,traktörün hareketine bağlı olarak döner ve belirli aralıklarla tohumlar toprağa yerleştirir.

Şeki1-103: Makinenin arkasına oturanlar sürekli olarak tabaklara patates tohumu yerleştirir.

DocuCon PDF Trial
www.pdfvizard.com

Şekil-104: Açılan hat boyunca yerleşen patateslerin üstü pulluk ile kapatılır.

Şekil-105: Ekiminden sökümüne kadar geçen dönemde patates tahmini olarak 8–10 kez sulanmaktadır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfvizard.com

Şekil-106: Patates sökümünde hava şartları uygunsa “patates söküm makinesi” kullanılır.

Şekil-107: Patates söküm makinesi patatesi çıkarmakla beraber etrafındaki toprağı da temizlemektedir.

DocuCon Final
www.ciftcizara.com

Şekil-108: Patates sökümünde tarla nemli ise pulluk kullanılır

Şekil-109: Patates sökümünde özellikle kadınlar çalışır.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-110: Çiftlik ovasında patates sökümü.

Şekil-111: Patates tarlada iken satıldıysa tarlada çuvallanır.

Document PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-112: Patatesi çuvallamada özellikle erkekler çalışır.

Şekil-113: Genellikle evlerin altında bulunan “patates ambarı”.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-114: Tüccarlarca alınacak patates ambarlarda kadınlarca kovalara doldurulur.

Şekil-115: Ambarda kovalara doldurulan patates erkeklerce çuvallanır.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-116: Belde merkezinde sulama imkanlarının elverişli olduğu alanlarda yetiştirilen fasulye.

Şekil-117: Fasulye yazın özellikle taze olarak pazarlarda satışa sunulur.

DocCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-118: Kuruması istenen fasulye dalında saramaya bırakılır. Kuruduktan sonra kasaba harmanına getirilir.

Şekil-119: Fasulyelerin kabuklarından ayrılmaları için sürekli el ile savrulur.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-120: Fasulye yığınları kuruması için dirgen ile sürekli çevrilir.

Şekil-121: İçlerinden fasulyeler çıkmış yığınlar.

DocCom PDF Trial
www.ifkwzard.com

Şekil-122: Beldede “ala pakla” olarak adlandırılan barbunya fasulye.

Şekil-123: Beldede “pakla” olarak adlandırılan kuru fasulye.

DocCom PDF Tiraj
www.pdfwizard.com

Şekil-124: Tam olarak kurmayan fasulyeler damlara serilen bezlerde kurutmaya devam edilir. İçlerindeki yabancı maddeler eleklerden geçirilir.

Şekil-125: Fasulyeler taze iken küçük parçalara ayrılarakta kurutulur.

Document PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-126: Fasulyelerden arta kalan yığınlar patostan geçirilerek hayvan yemi olarak kullanılacak şekle getirilir.

Şekil-127: Buğday tarlalarından görünüm.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-128: Arpa tarlalarından görünüm.

Şekil-129: Çiçek açmış arpa bitkisi.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-130: Yağmurlama sulama.

Şekil-131: Beldede halk evinin bahçesinde kişisel tüketimi için sebze ve meyve yetiştirmektedir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

4.2. HAYVANCILIK

"Hayvancılık kırsal kesimdeki halkımızın önemli bir geçim kaynağıdır. 1950'li ve hatta 25-30 yıl öncesine kadar olan dönemde, kırsal alanlarda yaşayan halkın hemen hemen hepsi hayvansal ürün ihtiyaçları (et, süt, tereyağı, tiftik ve yün) kendi besledikleri hayvanlardan karşılamaktaydı. Bunun yanında toprak işleme çalışmalarında da öküz ve az sayıda da manda ve hatta at, ön planda gelmekte idi. Bilhassa dağlık kesimlerimizdeki halkın geçimi tamamen hayvancılığa dayanmaktaydı.

1960'lı yıllardan itibaren hayvancılıkta gerek beslenen hayvan sayısı ve gerekse faaliyetler yönünden köklü sayılacak değişmeler başlamıştır. Kırsal alanlarda devam eden başıboş hayvancılık kısmen kontrol altına alınırken, ahır hayvancılığı ilerlemiş, hayvanları tarımsal alanların işlenmesindeki payları düşmüştür.

Ülkemizde hayvancılık modern usullere göre yapılmamaktadır. Ahır hayvancılığından ziyade, mera hayvancılığı ön planda gelmektedir. Bu da hayvanların et ve süt üretimini düşürmekte ve hayvancılığı cazip olmaktan çıkarmaktadır. Ülkemizde step alanlarının dağılışıyla küçükbaş hayvan dağılışı arasında bir bağlılık görülürken, çayırlık alanlarla da büyükbaş hayvancılık arasında yakın bağlılık vardır" (Atalay 2000:301).

Küçükbaş Hayvancılık

"Türkiye'nin toprakları, iklimi, bitki örtüsü ve yer şekilleri kırsal kesimde yaşayanların bir kısmını küçükbaş hayvancılığa yöneltmiştir. Ülkemizde yaz aylarının kurak geçmesi, kuraklığın steplerdeki otları kurutması ve ülke arazisinin engebeli olması büyükbaş hayvan yetiştiriciliğini zorlaştırmaktadır.

Bu nedenlerden dolayı ülkemizde küçükbaş hayvancılık daha yaygın olarak .yapılır. Küçükbaş hayvancılık koyun, tiftik keçisi, kıl keçisi yetiştirme işleridir. Halk arasında bu hayvanlar davar olarak adlandırılır. Küçükbaş hayvanlar arsında en çok yetiştirilen ise koyundur.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Bozkırların geniş alan kaplaması, ülkemizde koyun yetiştiriciliğini teşvik etmiştir. Koyun; et, süt, deri ve yapağı gibi ürünler için beslenir. İç Anadolu'da özellikle karaman cinsi koyunlar yetiştirilir" (Doğanay ve Şahin 2000:259).

Azatlı Kasabası'nda, karasal iklimin etkileri doğrultusunda bozkırların geniş alan kaplaması, arazinin engebeli olması, su imkanlarını yetersizliği halkın küçükbaş hayvancılığa yönelmesine sebep olmuştur. Kasabada en fazla koyun yetiştirilmektedir. Koyundan sonra en fazla yetiştirilen küçükbaş hayvan kıl keçisidir. Kıl keçisi eti, sütü, kılı için yetiştirilir. Et ve süt bakımından koyun kadar verimli olmayan, ancak koyuna göre daha kolay ve masrafsız olan kıl keçisi, dağlık arazilerde bile kolayca yetiştirilir. Bununla birlikte keçiler ormanlarda ağaçların sürgünlerini yiyerek beslendikleri için ülkemizde orman tahribinde önemli bir pay sahibidir.

Kasabada küçükbaş hayvanlardan elde edilen süt'ten yağ, yoğurt ve peynir elde edilir. Yöre kadınları koyunların yünlerinden elde ettikleri iplerle halı ve kilim dokumakta ayrıca kendi kullanımları için yün yatak, yorgan ve yastık yapmaktadır.

Büyükbaş Hayvancılık

Bu gruba inek, öküz, manda, boğa, at, eşek ve deve girer. Anadolu'daki sığırların (inek, öküz, manda, boğa) etinden, sütünden, derisinden ve gücünden çok eskilerden beri yararlanılır.

"Türkiye'nin doğal koşulları, büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için elverişli değildir. Onun için büyükbaş hayvancılık belirli yörelerle sınırlı kalmıştır" (Doğanay ve Şahin 2000:260).

Azatlı Kasabası'nda büyükbaş hayvanlar arasında en çok beslenen inektir. Yörede hemen her ailenin, kendi iç tüketimine yönelik olarak beslediği bir ineği vardır. Büyükbaş hayvanlar evlerin yanlarında bulunan ahırlarda barınırlar. İlkbaharda otların yeşermesi ile hayvanlar sabah saatlerinden itibaren gün boyunca otlak alanlarında çobanlarca otlatılır. Hayvan sayısı fazla olan aileler kasaba çevresindeki otlak alanlarının yetersizliği nedeniyle yaz aylarında hayvanlarıyla yaylaya çıkmaktadır. Kış

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

aylarında ise yöre halkı tahıllardan elde ettiği saman ve satın aldığı yemlerle hayvanları beslemektedir. Aynı zaman da halk hayvan yemi olarak kullanmak maksadıyla tarlalarının kenarlarına kabak ekmektedir.

Yörede aynı zamanda yük ve koşum hayvanı olarak at, katır ve eşek beslenmektedir. Ancak günümüzde ulaşım imkânlarının kolaylaşması ve tarımda makineleşme bu hayvanların sayılarında azalmalara neden olmuştur.

Kümes Hayvanları

Yörede küçükbaş ve büyükbaş hayvancılıktan sonra gelir. Kümes hayvanları olarak; tavuk, hindi, ördek ve kaz beslenmektedir. Kümes hayvanları yörede eti ve yumurtası için beslenir. Bu hayvanlar genellikle evinde içinde bulunduğu bahçede, etrafı taşla çevrili baraka tarzı bir yapıda ya da merdiven altlarında yapılan kümeslerde beslenmektedir.

Kümes hayvanları başıboş bırakıldığı için çöp ve gübre alanlarından beslenmekte ve bunların karıştığı kirli sulardan içmektedir. Buda halkın gıda sağlığını tehtid etmektedir. Halk bu hayvanları kendi ihtiyaçlarına yönelik olarak beslese de bazı aileler gelir sağlamak için kaz, ördek, hindi ve horoz beslemekte ve satmaktadır.

Arıcılık

"Değişik iklim bölgelerinde zengin bir floraya sahip olan Türkiye'nin hemen her yerinde arıcılık yapılmaktadır. Bol çiçekli bozkır bitkileri, çam ağaçları ve çeşitli meyve ağaçları arıların beslenmesi yönünden önemlidir" (Doğanay ve Şahin 2000:261).

Azatlı Kasabası'nda arıcılık faaliyeti tarım ve hayvancılığa ek olarak yapılmakta olup göçebe arıcılık şeklinde yapılmaktadır. Bahar aylarında Melendiz Dağları'nın çiçeklenmesi ile yaylalara çıkarılan kovanlar, sonbaharda toplanarak ballar tüketime sunulur. Ancak yörede arıcılık faaliyeti önemli bir ticari faaliyet değildir.

Doc.Com PDF Trial
www.pdfwizard.com

Tablo 14 : AZATLI KASABASI HAYVAN VARLIĞI BİLGİ FORMU

AZATLI KASABASI	BÜYÜKBAŞ HAYVANLAR				
	SIĞIR				
	YERLİ	MELEZ	KÜLTÜR	MANDA	TOPLAM
SAYI	150	500	300	0	950

AZATLI KASABASI	KÜÇÜKBAŞ HAYVANLAR					
	KOYUN			KEÇİ		
	YERLİ	MERİNOS	TOPLAM	KIL	TİFTİK	TOPLAM
SAYI	23.000	0	23.000	200	0	200

AZATLI KASABASI				KÜMES HAYVANLARI				ARI KOVANLARI		
	AT	EŞEK	KATIR	TAVUK	HİNDİ	KAZ	ÖRDEK	YERLİ	FENNİ	TOPLAM
SAYI	10	70	0	2.500	200	150	70	0	150	150

(Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü - 2004)

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Yaylacılık ve Yayla hayvancılığı

"Ülkemizde ihmal edilmiş, üzerinde son derce az durulmuş, potansiyel ve sorunları üzerinde dikkat çekilmemiş konulardan biride yaylacılık faaliyetleridir. Gerçekten engebeli alanlardaki kırsal kesimin önemli geçim kaynağı, yaz döneminde yaylalarda otlatılan hayvancılığa dayanmaktadır.

Aynı zamanda ikincil bir hayat, geçim kuşağı ve yaz döneminde geçici bir yerleşme sahası olan yayla; " Yılın belli bir sürecinde hayvan otlatmak, ziraat yapmak, hatta dinlenmek için çıkılan, köyün hayat sahası dışında kalan, çok defa köyün ortak mülkü olan, köyden ayrı ve çoğu zaman pek az olmakla beraber sosyo-ekonomik bağlarla tamamen köye bağlı bir mahal veya köyün esas geçim sahasına ekli ikincil bir bölüm olarak" da tarif edilmektedir (Tunçdilek,1964). Bu tariften de anlaşılacağı gibi, yayla ve yaylalarda yürütülen başta hayvancılık faaliyetleri, kırsal nüfusun önemli bir geçim kaynağını oluşturmaktadır" (Atalay 2000:249).

Halkın geçiminin önemli bir kısmını oluşturan hayvancılık faaliyeti, ilkbaharla birlikte belde çevresinde otlak alanlarının da yetersiz olması dolayısıyla yaylacılık faaliyetini kaçınılmaz kılmıştır.

Hıdrellezden (6 Mayıs) sonra yöre halkının yaylaya çıkışı da başlar. Beldenin kendine ait yayla alanları Karanlıkdere, Aygır, Cadı, Yanyurt, Sultanpınarı ve Kuzukulaksekisi'dir. Halk dağınık bir şekilde bu yayla alanlarını kullanmaktadır. Yaylalarda konaklamak amacıyla bez çadırlar ile taştan yapılan ve üstü toprak ile örtülü, tek odalı "dam" olarak adlandırılan evler kullanılır. Yörede mayıs ayında başlayan bu faaliyet havaların soğumaya başlamasıyla eylül ayı sonuna doğru son bulur. Halk yaylaya çıkardığı hayvanlarını yerleşiminin çevresindeki otlaklarda otlatır. Hayvanların başında çoban olarak erkekler kalır. Kadınlar ise sabah 09.00–10.00 saatlerinde davarlarını sağmak için yaylaya çıkar ve gün boyunca elde ettiği sütü farklı şekillerde değerlendirerek akşam 16.00 saatlerine doğru kasabaya geri döner. Yaylada aynı zaman da küçükbaş ve büyükbaş hayvanların gece boyunca barındığı etrafı taşlarla çevrili "ağıl" bulunur.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Kadınları hayvanlardan elde ettikleri sütten peynir, yağ ve yoğurt elde etmektedir. Yörede peynir “pindir” olarak adlandırılır. Ailenin elde ettiği süt miktarı fazla ise mandıracılara da satılabilmektedir.

Kasaba da aynı zamanda “yoğurt yağı” yapılır. Yağ yapılmak istendiğinde “küpeç” adı verilen kilden yapılmış testilere dökülen yoğurt biraz sulandırılır. Hava çok soğuk ise ılık su kullanılır. Küpeç adı verilen testinin ağzı naylon, bez yada küçükbaş hayvanların karın bölgesinden (karın zarı) elde edilen bir deri parçası ile kapatılır ve dışarıya sıçraması önlenir. Testi içinde ki yoğurt “tıkı yapmak” adı verilen bir işlemle öne, arkaya doğru tahmini olarak 1–2 saat sürekli sallanır. Hayvanlardan elde edilen yağ ve peynir aile ihtiyacından fazla ise pazarlarda da satılmaktadır.

Sütten elde edilen peynirler plastik bidon ya da toprak testilerde muhafaza edilir. Peynirin küflenmemesi ve suyunun fazlasını salması amacıyla ağzı temiz bir bezle kapatılarak toprağa ters olarak gömülür. Eğer evin tabanı beton değilse bu işlem evin içinde bile yapılabilmektedir.

Yaylacılık faaliyetinde insanlar sadece süt ürünleri elde etmezler aynı zamanda yaylada bulundukları süre boyunca hayvanlardan sağladıkları gübreyi tezek haline getirerek yakacak sağlamış olurlar.

Süt sağma dönemi keçilerde nisandan kasıma, koyunlarda 15 Mayıs’tan Eylül’e kadardır. 22 Haziran gün dönümü ile de sütte azalma meydana gelir.

DocCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-132 : Azatlı Beldesi'nde küçükbaş hayvancılık çok yaygındır.

Şekil-133: Küçükbaş hayvanlar belde çevresinde sürüler halinde otlatılmaktadır.

DocuCon PDFTrial
www.pdfwizard.com

Şekil-134: Küçükbaş hayvanlar bitki örtüsünü tahrip etmektedir.

Şekil-135: Kümes hayvanları genellikle merdiven altlarında bulunan kümeslerde beslenir.

DocuCom PDF Trial
www.ofiyzara.com

3.4.3. AZATLI KASABASINDA KIŞ HAZIRLIKLARI

Anadolu'nun pek çok yöresinde olduğu gibi Azatlı Kasabası'nda da insanlar, yörenin kış şartlarını en az zorlukla aşabilmek için gerek geçmişten gelen deneyimler ve gerekse zaman içinde kendi yaşamını kolaylaştırma adına ortaya koydukları ile pek çok kültürel değer oluşturmuştur.

Azatlı Kasabası'nda kış hazırlıklarını yapanlar yörenin kadınlarıdır. Gerek yörenin çetin kış şartları, iklimin elverişsizliği, gerekse insanların maddi olanaklarının yetersizliği ve gerekse insanın temel ihtiyaçlarını doğal ürünlerle hazırlama isteği Anadolu'da sıcak geçen yaz aylarını ve sonbaharın ilk günlerini kışa yönelik değerlendirmeye sevk etmiştir.

Kasabanın kadınlarıyla yapılan sohbetlerimiz esnasında kadınlar kışa yönelik; ekmek(yufka), tarhana, bulgur, turşu, salça, erişte, fasulye, konserve ve kurutulmuş gıdalar hazırladıklarını dile getirmişlerdir. Yörenin kadınlarından edindiğimiz bilgiler doğrultusunda bu ürünlerin nasıl hazırlandığını ayrıntılarıyla görelim.

Ekmek (yufka)

Sonbaharın ilk günlerinde Azatlı kasabasına yolunuz düşerse saclarda pişirilen mis gibi ekmek kokusu sizi adeta içine alır. Kokuyu takip ederseniz yöre kadınlarını dışarıya kurdukları ocağın başında kışa yönelik olarak hazırladıkları ekmeklerini yaparken bulursunuz. Yanlarına gittiğinizde bu güzel ekmeği yedirmeden sizi göndermezler.

Kış mevsiminin uzunluğu ve yakacak azlığı yöre insanını özellikle eylül ayında yörede "yuka(yufka)" adı verilen bir çeşit ekmek yapmaya yöneltmiştir. Yufka yörede hazırlanan kışlık ekmeğe verilen isimdir. Bu ekmek yörede gerek yetenek gerekse pratikliğiyle öne çıkan hanımlara yaptırılır. Yapımında hamurun miktarına göre yardım edecek kişi sayısı da artabilir (Şekil 136).

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Hamurun yapılışı: Önceden kadınlarca hazırlanan malzeme hamur teknelerinde belli bir kıvamda yoğrulduktan sonra malzemenin iyice özleşmesi için hamur "iteği" adı verilen büyük savanlarda çoraplarının üzerine poşet geçiren (abdestli) erkeklerce iki saate yakın çiğnenir. Hazırlana hamuru kadınlar aralarında yaptıkları işbirliği ile tahta sofralarda açarlar. Bunlar yufkayı açmayı kolaylaştıran dikdörtgen biçimli sofralardır. Açma esnasında yapışmayı engellemek için un serperler buna "ufra atmak" denilir.

Pişirme: Hazırlanan yufkalar ocak yakma için uygun yer belirlendikten sonra ocak üzerine yerleştirilen sac üzerinde yakmamaya dikkat edilerek çevrilerek pişirilir. Ekmeğim pişirildiği ocakta yakacak olarak odun, tezek, saçma(koyun dışkısı), ağaçlar ve küçük çalılardan elde edilen yaprak ve odun parçaları kullanılır. Ekmek yapımı sabah ezanından sonra yoğurma işlemi ile başlar ve akşam ezanına kadar pişirme işlemi devam eder.

Saklama: Pişirilen ekmekler üst üste dizilir (Şekil 138). Pişirme işlemi bittikten sonra ekmekler evlerde kiler olarak kullanılan ve "kayıt evi" adı verilen odalarda üst üste dizilerek muhafaza edilir. Kayıt evinde fasulye, salça, turşu,ekmek vb. saklanır.

Tüketimi: ekmek tüketileceği zaman ılık su ile ıslatılır. İkiye katlanır ki buna yörede "çütleme" adı verilir. 15-20 dakika üzeri bir bezle örtülerek yumuşaması beklenir ve yemeklerle birlikte tüketilir. Kendi yaptıkları ekmeğin yanı sıra, fırınlarda satılan hazır ekmeklerin tüketiminde de artış vardır.

Erişte

Bir diğer kış hazırlığıdır. Erişte makarna kelimesinin bizim kültürümüzdeki karşılığıdır (Şekil 139-140). Yapılış amacı makarna ihtiyacını karşılamaktır. Erişte hamurunda yufkadan farklı olarak süt ve yumurta bulunur. Bu işlemde yine işin uzmanı olan bilirkişilere yaptırılır. Hamur yine ayakla çiğnenir. Hazırlanan hamur küçük toplara ayrılır buna "beze, bazı" adı verilir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Sofralarda açılan hamurlar şeritler halinde kesilir ve üç çeşit erişte kesilir. İlk kesilen eriştede hamurlar erişte makinesinin kalın şeritli bıçağından geçirilir. Bu uzun erişte parçaları tutamlar haline getirilerek evlerin damlarına gerilen iplere asılır ve kurumaya bırakılır. 3-4 saat boyunca güneşte kurutulan eriştiler fazla unları elekten geçirildikten sonra kovalara yerleştirilir. Ardından kayıt evi adlı odalara alınır. Bu şekilde elde edilen erişte parçaları "erişte çorbası" adı verilen çorbada kullanılır.

Bir diğer yapım şeklinde ise aynı işlem makinenin ağzına daha ince bir ağızlık geçirilerek yapılır ki bu model daha ince olur ve "erişte makarnası" olarak yoğurt, yağ ve salça eşliğinde tüketilir. Bununla birlikte bir de mantı adını verdikleri bir çeşit vardır ki bu da erişte makinesinin kalın ağızlı kısmından geçirilir. Kareler halinde kesilerek bezlerin üzerinde kurutulur. Bu da su da haşlanır, yoğurt, yağ ve salça gezdirilerek tüketilir.

Günümüz mutfak teknolojisi ve farklı kültürlerin etkisi bazı kültürel özelliklerimizi zaman karşı olan yarışta geri kalmamak adına farklılaştırmıştır. Eskiden erişte kesen kadınlar günümüzde yok denecek kadar azdır. Ayrıca eriştele tandırların üzerine koyulan saclarda pişirilirken bu kültürel öğe de bugün artık yoktur.

Tarhana

Tarhana kış aylarının vazgeçilmez çorbasıdır (Şekil 143). Yapılışında yöresel farklılıklar ön plana çıkmakla birlikte temel malzemelerin benzerliği değişmezdir. Kasabada yapılan tarhanada temel malzemeleri yağlı süzme yoğurt, dövme aşlığı(buğday), un ve tuzdur.

Tarhana yapımı için evin dışında büyükçe bir ocak yakılır. Üzerine kazan konulur. İçerisine yağlı süzme yoğurt, bir teneke dövme aşlık, un tuz eklenir. Bu malzeme kaynayıp özleşene kadar pişirilir. Pişmeye yakın içerisine tuz eklenir. Sabaha kadar üzeri kapatılarak ocağın üstünde bekletilir. Sabahleyin hamur leğenlerine dökülen bu malzemenin içine tekrar 5 kg kadar süzme yoğurt eklenerek elle yoğrulur. Daha sonra iki, üç kadını yardımıyla damlara serilen bezlerin üzerine yayılır. Ele alınan bezelere ya yuvarlak yada muska şekli verilir (Şekil 144). Eskiden kadınlar özellikle

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

muska şeklini yaparlar ve ortasını çukurlaştırırlar ki bunda amaç kurumayı kolaylaştırmaktır. Kuruma işlemi bir hafta sürer. Kuruma esnasında toz olmaması için üzeri örtülür. Kuruyan tarhanalar kovalara doldurularak kilere kaldırılır. Tarhana çorbası için tarhana akşamdan ılık suyun içine bırakılır. Sabahleyin suyu süzülür, bir kere daha sudan geçirildikten sonra tencereye alınarak karıştırılarak pişirilir. (tencereye yörede kuşene adı verilir). Üzerine yağ, pul biber, nane kızdırılarak gezdirilir ve servis yapılır.

Bulgur

Ağustosta hasadı yapılan buğday yıkanır. Evin dışında büyük bir ocak yakılarak "bulgur kazanı" üzerine yerleştirilir. İçerisine soğuk su ve bulgur konularak kaynamaya bırakılır. İyice pişen buğday ocaktan indirilerek soğumaya bırakılır. Soğuyan bulgur suyunun süzülmesi için dama çıkarılır ve bezlere serilir. Burada kuruması beklenir. Kuruma zamanı sıcaklıkla orantılıdır. Tahminen iki üç günü bulur. Kuruyan bulgur taştan "soku" adı verilen geniş çukurlara boşaltılır (Şekil 145). Burada dört yada sekiz tokmakla karşılıklı olarak dövülür (Şekil 147). Buğdayın kepeği ayrılınca sokudan alınarak damlara serilen sergilere serilerek kuruması beklenir. Kuruyan bulgur değirmene götürülür ve istenilen incelikte çekilir. Bundan sonrada kurutma işlemi devam eder. Son olarak içindeki yabancı maddelerin ayıklanması için elekten geçirilerek kovalara doldurulur.

Salça

Beldede biri kırmızı biberden diğeri ise domatesten olmak üzere iki çeşit salça yapılır. Pazarlardan alınan biber ve domatesler geniş leğenlerde yıkanır, ayıklanır ve kasabanın belli yerlerinde kurulu "salça makineleri"nde ücret karşılığı çektirilir (Şekil 153). Çekilen malzeme bidonlara doldurulur. Evin dışında kurulan ocağın üstüne bakır leğen yada kazan koyulur ve çekilen malzeme içine yerleştirilerek kaynamaya bırakılır. Kıvama geldikçe altı tutmasın diye sürekli olarak tahtadan yapılmış "salça küreği" ile karıştırılır (Şekil 154). Yapım süresi tahmini olarak dört-beş saati bulur. Kaynayan salça koyulaşınca, küflenmeyi ve kokuyu engellemek için içerisine sıvıyağ eklenir. Pişirilen malzeme koyulaşıp kıvamı tutması için sabaha kadar bekletilir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Salçalar genellikle beş kiloluk bidonlara koyulur ve kış boyunca tüketilir. Bazı ev hanımları hem domates hem biber salçası yaparak ikisini de birbirine katarak tüketirken bazıları da tek bir çeşit yapıp ikinciyi hazır salça alarak karıştırmaktadır.

Turşu

Turşu özellikle kışın yemeklerin yanında, bir çeşit meze olarak Anadolu kültüründe yerini almış vazgeçilmez bir tattır. Yapımında yöresel farklılıklar görülen bu tadın oluşumunu sağlayan malzemeler Azatlı Kasabası'nda domates, acur, biber, şalak(olgunlaşmamış kavun), salatalık, havuç, kırmızı lahana ve beyaz lahanadır. Pazarlardan alınan yada bahçelerinde yetiştirdikleri malzemeleri temizledikten sonra karışık yada tek çeşit olarak kurarlar. Bazı yörelerimizde malzeme önceden bir haşlama işlemine tabi tutulsa da burada bütün malzeme çiğden konulur.

Turşu kurulacak plastik bidonların altına mayalanmayı hızlandırması için nohut, arpa konulur. Bunların üzerine küçük parçalara bölünmüş, isteğe bağlı malzeme karışık olarak yada tek çeşit olarak yerleştirilir. Aralarına isteğe bağlı limon dilimleri, sarımsak, maydanoz eklenir en üstüne de malzemeyi sabitlemek için yassı bir taş konulur. Tuzlu su ve sirke karışımı eklendikten sonra ekşimesi beklenir.

Konserve

Yazın sebzelerin bol ve ucuz olması dolayısıyla isteğe bağlı sebzelerden hazırlanır. Hazırlanan sebzeler kaynatılmış cam kavanozlara doldurulur .içerisindeki havanın dışarı çıkması için ters çevrilir ve kış mevsimi boyunca tüketilir. Sebze olarak özellikle taze fasulye, domates, biber kullanılır.

Doc.Com PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-136: Yörede kışa yönelik olarak hazırlanan yuka(yufka) ekmeği.

Şekil-137: Kışlık ekmek kadınlar arasında işbölümü yapılarak hazırlanır.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-138: Pişirilen yufkalar üst üste dizilerek “kayıt evi” adı verilen odalarda muhafaza edilir.

Şekil-139: Kışa yönelik hazırlıklarda, evlerin damları kullanılır.

DocuCon PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-140: Erişte, makarnanın bizim kültürümüzdeki karşılığıdır.

Şekil-141: Kesilen erişteler kuruması için bezlere serilir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-142: Erişte kış boyunca farklı şekillerde tüketilir.

Şekil-143: Beldede çorba olarak tüketilen tarhana.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-144: Tarhanalar evlerin damlarında güneşletilerek kurutulur.

Şekil-145: Taştan yapılan soku.

DocuCom PDF Trial
www.pdfvizard.com

Şekil-146: Buğday kolay dövülmesi için su ile ıslatılır..

Şekil-147: Soku içerisine yerleştirilen malzeme kadınlarca tokmak ile dövülür.

DocuCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-148: Buğdayın dövülmeden önceki hali.

Şekil-149: Kepeğinden ayrılan buğday taneleri

DocuCon PDF Trial
www.dokuvizyon.com

Şekil-150: Salça yapmak için alınan kırmızı biberler.

Şekil-151: Çekirdekleri ayıklanan malzeme temizlenmesi için yıkanır.

DocCom PDF Trial
www.pdfwizard.com

Şekil-152: Beldede biber dışında domatesten de salça yapılmaktadır.

Şekil-153: Hazırlanan malzemeler salça makinesinde çekilir.

DocuCom PDF Trial
www.pdfvizard.com

Şekil-154: Salça evlerin dışında kurulan ocaklarda bakır leğen ya da kazanlarda pişirilir. Altının tutmaması için salça küreği ile sürekli karıştırılır.

Şekil-155: Küçükbaş hayvanlardan elde edilen yünlerden ; yatak, yorgan, yastık yapılır. Bu yünler ayrıca halıcılıkta kullanılan iplerinde hammaddesidir.

DocuOn PDF Trial
www.pdfwizard.com

3.4.4. NİĞDE-ÇİFTLİK-AZATLI GÖLETİ HİDROLOJİSİ

"Niğde- Çiftlik- Azatlı Göleti İç Anadolu Bölgesi'nde ve Konya kapalı havzası içinde yer almaktadır. Gölet Azatlı Kasabası'nın yaklaşık 2 km güneydoğusunda Göğüs Çayı üzerindedir. Gölet sayesinde kasaba yerleşim yerinin güneybatı ve kuzeybatısında bulunan arazilerin sulanması amaçlanmıştır.

Göğüs Deresi, menbada Karanlık Dere adı altında doğmakta ve Gavurarkı Çayı adını alarak Termal Deresi ile birleşip Göğüs Deresini oluşturmaktadır. Azatlı Göleti drenaj alanı 1\ 25 000 ölçekli harita ile gösterilmiştir (EK:4).

Proje sahasının iklim karakteristikleri

Gölet alanı, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı olup tamamıyla karasal iklim bölgesindedir. Yağışların büyük bir bölümü kış aylarında oluşmakta ve genel olarak kar şeklinde görülmektedir.

Meteoroloji istasyonları

Azatlı Kasabası içerisinde DSİ ve DMİ' nin herhangi bir meteoroloji istasyonu bulunmamaktadır. Bu nedenle göletin sıcaklık ve buharlaşma hesabında proje yerine çok yakın olan Çiftlik Meteoroloji İstasyonu'nun verilerinden istifade edilmiştir. Ancak bu istasyon günümüzde hizmet vermemektedir.

Yağışlar

Azatlı göleti yağış alanı, Çiftlik (DMİ) istasyonu tesirinde kaldığından bu istasyonun yağış değerleri gölet içinde aynen alınmıştır. Çiftlik Meteoroloji İstasyonu'nun 1968–1986 yılları arasındaki gözlem süresinde yıllık ortalama yağışı 461,2 mm'dir. Niğde Meteoroloji İstasyonu'nun 1975–2004 yılları arasındaki verilerine göre ortalama yağış 334,4 mm'dir.

Yılın en yağışlı ayı olan mayıs ortalaması Çiftlik Meteoroloji İstasyonu'nun 1968-1986 verilerine göre 73,6 mm, en kurak ay olan temmuz ayı ortalaması 4,1 mm'dir. Niğde meteoroloji istasyonunun 1975-2004 yıları arası ortalamalarına göre ise mayıs ayı ortalaması 48,4 mm, temmuz ayı ortalaması ise 5,5 mm'dir.

Sıcaklık

Proje yeri sıcaklık değerleri için Niğde Meteoroloji İstasyonu'nun sıcaklık değerlerinden faydalanılmıştır.

Niğde Meteoroloji İstasyonu'nun 1935-2004 yılları arasındaki gözlem süresinde yıllık ortalama sıcaklık değeri 11,0 °C'dir. Bu değer enlem ve kot farkı dikkate alınarak, proje yeri ve sulama alanı aylık ve yıllık ortalama sıcaklık değerleri sırasıyla 8,5 °C, 8,9 °C olarak bulunmuştur.

Buharlaşma

Proje yeri için buharlaşma değerleri Niğde Meteoroloji İstasyonu'ndan alınmıştır. Niğde Meteoroloji İstasyonu'nun 1962-2001 arasındaki gözlem periyodundaki yıllık toplam buharlaşma miktarı 1326,6 mm'dir. Gölet yeri yıllık buharlaşma değeri, proje yeri sıcaklıklarına göre düzeltilerek 1044,4 mm bulunmuştur.

Su temini

"Azatlı göletinin yağış alanı 37 km² olup göletin su kaynağını Göğüs Deresi ve yan kolların akımları teşkil etmektedir. Ayrıcada derenin yaz, kış pınar beslenmesi vardır. Göğüs Deresi üzerinde Eylül 1999 yılında 16-165 no'lu AGİ kurulmuş ve hâlihazırda çalışmaya devam etmektedir. Bunun yanı sıra Göğüs Deresi ana yan kolu olan Termal Deresi üzerinde, aynı tarihlerde müteferrik ölçümler yapılmış ve yapılmaktadır.

Azatlı Göleti su temini hesabı; 16-165 no'lu Göğüs deresi- Azatlı AGİ akım değerlerine Termal Deresi akım değerleri ilave edilerek yapılmıştır. Buna göre Azatlı Göleti su potansiyeli 5,968 hm^3olarak bulunmuştur.

Ancak göletin rezervuar hacminin düşük olması, diğer yandan da Mamasın Barajı'nın kaynak sıkıntısı olmaması dikkate alınarak gölet için su potansiyeli olarak, gelen akımın yalnızca 1,5 hm^3 kabul edilmiştir. Gölet kesitinde baz akım incelenmesi yapılmış ancak kayda değer bir akım gözlenmemiştir. Drenaj alanındaki bitki ve toprak örtüsü, arazinin kullanılış şekli ve sızma için hidrolojik şartlar dikkate alınarak akış eğrisi numarası 82 olarak bulunmuştur" (Azatlı Göleti Raporu: 2003).

TARIMSAL EKONOMİ AÇISINDAN AZATLI BARAJI

Azatlı Beldesi'nde bulunan göletin sulamada yetersiz kalması nedeniyle yeni bir baraj göletini yapılması düşünülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda ise aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

"Proje sahası Niğde İli, Çiftlik İlçesi, Azatlı Beldesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Yapımı düşünülen yeni gölet ile mevcut göletten yeterli sulama yapılamayan 2500 dekar tarım alanının tam sulamaya kavuşturulması amaçlanmaktadır. Ancak sulama sahasında takviye amacıyla açılan yeraltı suyu işletme kuyularının da devreye girmesi ile konu yeni bir boyut kazanmıştır.

Konya kapalı havzasında yer alan etüt alanı 38° 10' 20" enlemi üzerinde yer almaktadır. Sulama sahasının ortalama rakımı 1590 metredir. Köy Hizmetleri Teşkilatı tarafından yapılan ve 1985 yılında işletmeye açılan 17 m yüksekliğindeki göletin, yeterli hizmet verememesi nedeniyle, yükseltilmesi veya aynı dere üzerinde ikinci bir göletin inşa edilmesi gündeme gelmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde, mevcut göletin topoğrafik ve teknik yetersizlikler nedeniyle yükseltilmesi mümkün olmadığından 205 m mansabında yeni bir göletin yapılmasının daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

Mevcut ile yapılması düşünülen gölet, işletme halinde bulunan ve sulama sahasına yeterli sulama suyunu regüle edemeyen Mamasın Barajı'nı besleyen iki ana koldan birisini oluşturan Melendiz Çayı'nın yan kollarından olan Göğüs Deresi üzerinde bulunmaktadır.

Azatlı Göleti'nin işletmeye açılışından sonra baz akımlardan da istifadeyle çiftçi vatandaşlar tarafından sulama sahası artırılarak projede öngörülen sahasının dışına çıkılmıştır. Ancak kurak yıllarda gölette depolanan su ile baz akım yeterli olmadığından bu durum üretimi olumsuz etkilemiş ve işletmelerin mağduriyetine sebep olmuştur.

Bu mağduriyetin giderilmesi amacıyla vatandaşlarında talebi üzerine, mevcut sulama sahasında üç adet sondaj kuyusu açılmıştır. 2001 yılında açılan ancak sulama arkları veya şebekesi döşenmeyen, bu nedenle faaliyete geçmeyen kuyuların göletten takviye almadan sulayabilecekleri alan 1170 dekar olarak belirlenmiştir. Mevcut göletten çekilen su, artı baz akımlar, artı kuyuların faaliyete geçmesi, sulama arklarının da tamamlanması koşuluyla 3500 dekar arazi rahatlıkla sulanabilecektir.

Mevcut durumda tahrip olmuş beton arkların yenilenmeyişi ve bazı arkların geçmişten bu yana toprak ark olarak kullanılması, sulama sahasında toprağın geçirgenliği yüksek, kumlu-tınlı bir yapıya sahip olması % 10-15 su kaybına neden olabilmektedir.bu nedenle iletim kanallarının da ıslah edilmesi gerekmektedir.

Azatlı Beldesi'nde, Küllüce Mahallesi'nde toplam 77 adet ruhsatlı kuyu bulunmaktadır. Söz konusu sahanın doğusunda Ağaçkovan ve Aylazdere mevkiinde Azatlı 1. kısım YAS sulamasında da üç kuyu halen kooperatifçe çalıştırılmakta olup, bu kısımda 1200 da alan sulanmaktadır.

Çiftlik İlçe Tarım Müdürlüğü istatistiklerinde Azatlı tarım arazilerinin %83'ünde sulu tarım yapılmakta, %17'sinde kuru tarım yapılmaktadır. DSİ 'nin inceleme ve gözlemlerinde bu değer %70–30 olarak kayıtlara geçmiştir.

Azatlı yerleşim alanının güneyinde, Sultanpınarı Köyü istikametinde Kuzay Dağı ve Öküzöldüren mevkiinin batısında sulama yetersiz olup şahıs kuyuları vardır.

Arazinin bir kısmı Sultanpınarı'na aittir. Ancak buralarda kot yüksek olduğu için yapılması istenilen göletten sulama imkânı yoktur.

Uluırmak sulaması için yeterli regülasyon yapamayan Mamasın barajının önemli bir kaynağı üzerine yapımı düşünülen gölet; mansapta mevcut sulama projesindeki sorunları da bir ölçüde arttıracaktır" (Azatlı Göleti Raporu: 2003).

Tablo 15: NİĞDE –ÇİFTLİK- AZATLI GÖLETİ SICAKLIK DEĞERLERİ

AY / YIL	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK
HADİM DMİ METEOROLOJİ İSTASYONU AYLIK VE YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLARI													
1935-2001	-0,5	1,0	4,7	10,5	15,0	9,1	22,5	22,1	17,7	12,0	6,2	1,7	**11,0**
GÖLET YERİ AYLIK VE YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLARI													
1935-2001	-3,0	-1,5	2,2	8,0	12,5	16,6	20,0	19,6	15,2	9,5	3,7	-0,8	**8,5**
SULAMA ALANI AYLIK VE YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLARI													
1935-2001	-2,6	-1,1	2,6	8,4	12,9	17,0	20,4	20,0	15,6	9,9	4,1	-0,4	**8,9**

Niğde DMİ Meteoroloji istasyonu kotu : 1208 m
Niğde DMİ Meteoroloji istasyonu enlemi : 37° 59'
Proje yeri ortalama kotu : 1675 m
Proje yeri enlemi : 38° 09'
Sulama alanı ortalama kotu : 1590 m
Sulama alanı ortalama enlemi : 38° 10'

Tablo 16 : NİĞDE – ÇİFTLİK- AZATLI GÖLETİ BUHARLAŞMA TABLOSU

AYLAR	SICAKLIK	BUHARLAŞMA	DÜZ. SICAKLIK	PR. Y. G. BUH.	GÖL Y. BUH.	YAĞIŞ	NET BUHARLAŞMA
Nisan	10,5	83,5	8,0	59,1	41,4	66,3	-
Mayıs	15,0	164,5	12,5	114,2	79,9	73,6	6,3
Haziran	19,1	209,9	16,6	173,5	121,5	49,6	71,9
Temmuz	22,5	274,6	20,0	228,4	159,9	4,1	155,8
Ağustos	22,1	259,2	19,6	221,7	155,2	11,1	144,1
Eylül	17,7	186,2	15,2	152,4	106,7	15,8	90,9
Ekim	12,0	107,8	9,5	76,2	53,3	32,3	21,0

Korelasyon katsayısı = 998

A = 2,747264

B = 1,475648

Toplam net buharlaşma = 490,0 mm

Regression denklemi y = 2,747264 * X ** 1,475648

Tablo 17 : 16-165 NO'LU GÖĞÜS DERESİ AZATLI AGİ AYLIK VE YILLIK FİİLİ AKIMLARI

Yıl \ Ay	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Yıllık
1999	0,230	0,221	0,537	0,221	0,311	0,575	0,980	0,619	0,595	0,292	0,197	0,214	**4,990**
2000	0,282	0,246	0,241	0,356	0,249	0,381	1,240	0,719	0,416	0,365	0,448	0,257	**5,200**
2001	0,163	0,204	0,191	0,219	0,462	0,600	0,288	0,476	0,146	0,103	0,130	0,237	**3,220**
2002	0,109	0,255	0,245	0,302	0,342	0,439	1,100	0,780	0,576	0,486	0,193	0,219	**5,050**
2003	0,144	0,189	0,267	0,186	0,83	0,480	1,240	0,682	0,433	0,312	0242	0,232	**4,590**
Toplam	0,928	1,115	1,484	1,284	1,547	2,475	4,848	3,276	2,166	1,558	1,210	1,159	**23,050**
Ortalama	0,186	0,223	0,297	0,257	0,309	0,495	0,970	0,655	0,433	0,312	0,232	0,232	**4,610**

Tablo 18 : TERMAL DERESİ AZATLI FİİLİ AKIMLARI

Yıl \ Ay	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Yıllık
1999	0,013	0,020	0,084	0,045	0,066	0,252	0,475	0,427	0,157	0,037	0,009	0,029	**1,614**
2000	0,031	0,025	0,031	0,018	0,006	0,092	0,701	0,322	0,071	0,006	0	0	**1,303**
2001	0,001	0,012	0,030	0,031	0,028	0,062	0,115	0,099	0,004	0	0	0	**0,382**
2002	0,002	0,037	0,054	0,062	0,076	0,165	0,563	0,658	0,260	0,049	0,020	0,024	**1,970**
2003	0,022	0,018	0,022	0,024	0,008	0,199	0,692	0,374	0,123	0,023	0,007	0,013	**1,525**
Toplam	0,069	0,112	0,221	0,180	0,184	0,770	2,546	1,880	0,492	0,092	0,029	0,053	**5,269**
Ortalama	0,014	0,022	0,044	0,036	0,037	0,154	0,509	0,376	0,123	0,023	0,007	0,013	**1317**

Not: 2001, 2002, 2003 değerleri Bölge değeridir. 2003 Haziran-Eylül ayları tahmini değerlerdir.

Tablo 19 : NİĞDE – ÇİFTLİK – AZATLI GÖLETİ (GÖĞÜS DERESİ + TERMAL DERESİ) SU TEMİNİ TABLOSU

Yıl \ Ay	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Yıllık
1999	0,243	0,241	0,621	0,266	0,377	0,827	1,455	1,046	0,752	0,329	0,206	0,243	**6,604**
2000	0,313	0,271	0,272	0,374	0,255	0,473	1,941	1,041	0,487	0,371	0,448	0,257	**6,503**
2001	0,164	0,216	0,224	0,250	0,490	0,662	0,403	0,575	0,150	0,103	0,130	0,237	**3,602**
2002	0,111	0,292	0,299	0,364	0,418	0,604	1,663	1,438	0,836	0,535	0,213	0,243	**7,020**
2003	0,166	0,207	0,289	0,210	0,191	0,679	1,932	1,056	0,556	0,335	0,249	0,245	**6,115**
Toplam	0,997	1,227	1,705	1,464	1,731	3,245	7,394	5,156	2,781	1,673	1,246	1,225	**29,840**
Ortalama	**0,199**	**0,245**	**0,341**	**0,293**	**0,346**	**0,649**	**1,479**	**1,031**	**0,556**	**0,335**	**0,249**	**0,245**	**5,968**

(Tablolar DSİ Genel Müdürlüğü verilerinden faydalanılarak hazırlanmıştır)

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR:

Teknik Yönden

"Niğde-Çiftlik-Azatlı Göleti ile mevcut Azatlı Göleti'nden eksik sulanması yapılan sahanın ve ilave sahanın sulanması amaçlanmıştır.

a) Sulama sahasının göletten, baz akımdan sulanıyor olması ve sulama sahasına takviye amaçlı üç adet YAS kuyusu açılması yeni bir gölet yapılması ihtiyacını büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır.

b) Ölü hacim miktarının 462 500 m^3 gibi bir değer çıkması göletin yüksek yapılamasını gerekli kılmaktadır. Mevcut gölette 580 000 m^3 su depolanmaktadır. Yeni yapılacak göletin kret yüksekliği 31,00 m seçilmesi halinde su yükü ve hava payı düşüldükten sonra yaklaşık 1 000 800 m^3 su depolanabilecektir.

Yapılacak göletin kret yüksekliği 25m seçilmesi halinde ölü hacim düşüldükten sonra ilave olarak 360 000 m^3 su depolayabileceği anlaşılmıştır.

Gölet kriterleri aşılarak yeni göletin kret yüksekliğinin 31.00 m Seçilmesi halinde hava payı ve su yükü düşülürse, normal su seviyesi 29.00 m depolama hacmi 1 000 800 m^3 olmaktadır. 4.00 m Su yüksekliğinde ilave olarak 520 000 m^3 hacim elde edilmektedir.

Göletin daha yüksek yapılması ise mansapta bulunan Mamasın barajı ve Uluırmak sulamasını olumsuz etkileyeceği için uygun bulunmamıştır.

c) Gölette depolanacak su aynı zamanda Mamasın barajının su kaynağını teşkil ettiği için barajı ve sulamasını olumsuz etkileyecektir.

d) Proje sahasının mevcut durumda YAS takviye kuyuları ile sulanması ve aynı sahanın yapılacak göletin sulama sahası olarak seçilmesinden dolayı milli ziraat gelirine olumlu etkisi beklenmemektedir.

Ekonomik Yönden

a) Yeni gölet yapılmasının su potansiyeli ve sulanan sahanın artırılması yönünde olumlu etkisinin olmamasına karşı yeni bir yatırım maliyetinin ortaya çıkması.

b) Mevcut göletin yapılacak gölet rezervuar sahasında kalmasından dolayı ölü hacim miktarının, göletin yüksek yapılmasını gerekli kılması.

c) Proje ile sulanması düşünülen tarım arazilerinin halen mevcut göletten, derenin yaz akımlarından da istifade ile sulanıyor olması ayrıca takviye amaçlı açılan üç adet YAS kuyusunun şebekesi tamamlanarak devreye girmesiyle yapılacak göletin milli ziraat gelirine katkısının beklenmemesi.

d) Mevcut suyun aynı zamanda Mamasın Barajı su kaynağını teşkil etmesi, barajdan Uluırmak sulamasına regüle edilen suyun sulama sahasına yeterli olmaması nedeniyle.

e) Proje teknik ve ekonomik olarak yapılabilir bulunmamıştır. Mevcut göletin ve YAS kuyularının ekonomik ömrünü doldurmasından sonra konu yeniden değerlendirilecektir.

ÖNERİLER:

KHGM' nin yapmış olduğu göletten sulanan saha zaman içerisinde su potansiyeline oranla genişlemiş olup, halen eksik sulama yapılmaktadır. Sistemin bu şekilde işletilmesi işletmeleri mağdur ettiği için sahada üç adet YAS kuyusu açılmıştır.

Mevcut durumda tahrip olmuş beton arkların tamiri ve sonradan açılmış toprak arkların betonla kaplanması, yeni açılan kuyuların şebekelerinin tamamlanmasıyla sulama sorunu çözülecek, mevcut paternde fazla bir değişiklik olmadan daha yüksek verim almak mümkün olacaktır" (Azatlı Baraj Göleti Raporu: 2003).

Şekil-156: Cadı Yaylası'ndan baraj göletinin görünümü.

Şekil-157: Niğde- Çiftlik- Azatlı Baraj Göleti.

Şekil-158: Baraj göletinin ana kollarından biri olan Cadı Suyu.

Şekil-159: Cadı Suyu'nun kaynaktan çıkışı.

Şekil-160: Göleti besleyen Göğüs Deresi.

Şekil-161: Baraj drenaj sisteminde bulunan akarsuların birleşerek gölete döküldüğü nokta.

Şekil-162: DSİ'nin baraj suyu seviyesini ölçüm aracı.

Şekil-163: Barajın kısa sürede taşınan malzemelerle dolmaması ve erozyonun önlenmesi için çevresinde ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır.

3.4.5. TİCARET VE DİĞER SEKTÖRLER

Azatlı'da ticaret gelişmemiş olup bu konuda ihtisaslaşma görülmemektedir. Beldede toplam 34 işletme yer almakta ve bu işletmelerde 42 kişi çalışmaktadır.

Beldede ticari aktiviteler fazla gelişmemiştir. Ticari işletme olarak bakkal, kahvehane, fırın, lokanta, demirci, tuhafiye, elektrikçi, nalburiyeci, internet kafe, bilardo salonu gibi işletmeler bulunur. Bu ticari yapı ile belde halkı günlük ve haftalık ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Belde halkı diğer ihtiyaçlarını ise pazartesi günleri kurulan Azatlı pazarından ve cumartesi günleri kurulan Çiftlik pazarından karşılamaktadır. Bunun dışında belde halkı Niğde'ye de alışveriş amacıyla gitmektedir. Halkın tüketim düzeyi kırsal düzeydedir.

Ulaştırma

Ulaştırma sektörü şoför ve nakliyecilerden oluşmaktadır. 2006 yılı itibariyle bu sektörde çalışan sayısı 20 kişidir.

İnşaat

Yörede inşaat sektöründe çalışanlar sıvacılık, kalıpçılık, duvarcılık, marangozluk sanatlarını icra eden usta ve işçilerdir. Bu sektörde çalışan sayısı 5 kişidir.

Resmi Kurum

Bu sektör belediye, Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve Tarımsal Sulama Kooperatifi çalışanlarından oluşur.

Eğitim

Bu sektör çalışanlarını Şehit Selim Erten İ.Ö.O , İsa Yüksel İ.Ö.O ve Küllüce İ.Ö.O'larında görev yapan öğretmen, idareci, hizmetli ve memurlar oluşturmaktadır. Eğitim sektöründe çalışan öğretmen sayısı 34, idareci sayısı 5, hizmetli sayısı 5, memur sayısı ise1'dir.

Sağlık

Sağlık sektörü çalışanlarını kasabanın Sağlık Ocağı, Küllüce Mahallesi'ndeki ve Murtaza Köyü'ndeki sağlık evi çalışanları oluşturmaktadır. Bunlar 1 doktor, 1 sağlık memuru, 1 hemşire, 4 ebe ve 1 adet ambulans şoförü olmak üzere 8 kişidir.

3.5. BELDENİN DİĞER ÖZELLİKLERİ

3.5.1. Ulaşım ve Haberleşme

Beldenin diğer yerleşmelerle bağlantısı karayolu üzerinden sağlanmaktadır. Azatlı'nın ana ulaşım bağlantısını oluşturan Niğde-Çiftlik karayolu asfalttır ve beldenin içinden geçer (Şekil 164). Bu yol aynı zamanda beldeyi Çiftlik'e de bağlar. Belde'nin Niğde'ye uzaklığı 66 km, Çiftlik'e uzaklığı 3 km.dir. Aynı zamanda belde'den Niğde'ye giden "Dağ Yolu" olarak adlandırılan daha kısa mesafeli bir yol daha vardır. Bu yol Atatürk'ün Niğde gezisi esnasında kullanılması nedeniyle "Atatürk Yolu" olarak da adlandırılır (Şekil 166).

Belde içerisindeki yolların bir kısmı parke taş ile kaplı iken bir kısım stabilize, bir kısımda asfalttır. Yerleşmedeki yolların büyük bir bölümü yürüme yolu olup, genişliği uygun olan yollara araçlar girebilmektedir. Topoğrafik yapının eğimli olması sebebiyle dik inen yollar yürüme yolu, yatay yönlü yollar ise trafik yolu olarak işlev görmektedir. Ayrıca beldede yerleşmenin yolların kenarlarından itibaren başlaması, düzensizliği ve yoğunluğu sebebiyle yol genişletme çalışmaları yapılamamaktadır. Beldede trafik için kullanılan yolların genişliği iki aracın aynı anda geçişini sınırlandırmaktadır.

Belde'nin demiryolu bağlantısı yoktur.

Azatlı Beldesi'nde şehir içi, şehirlerarası ve uluslararası haberleşme rahatlıkla sağlanmaktadır. Ayrıca teknolojik gelişmeyle birlikte GSM operatörleri de iletişim ve haberleşmede son derece önem kazanmıştır. Beldede cep telefonu kullanımı da oldukça yaygındır. Son yıllarda haberleşme iletişimde sınırsız olanaklar sağlayan internet, özellikle gençlerin tercih ettiği bir araçtır.

Şekil-164: Niğde-Çiftlik karayolundan Çiftlik Ovası'nın görünümü.

Şekil-165: Azatlı Beldesi'nin girişi.

Şekil-166: Azatlı kasaba sınırlarının sona ermesinden sonra Çiftlik İlçe sınırları başlamaktadır.

Şekil-167: Çiftlik İlçesi'nden beldeye giriş. Devamında dağ yolu bulunmaktadır.

Şekil-168: Çiftlik İlçesi'nden Niğde ve Azatlı'ya ayrılan karayolu bağlantısı.

Şekil-169: Ramat. Beldenin Niğde, Aksaray ve Çiftlik ile bağlantısının sağlandığı dörtyol.

Şekil-170: Sekkin Geçidi. Rakım 1620 m.

Şekil-171: Sekkin Geçidi Niğde- Çiftlik karayolunu birbirine bağlamaktadır.

3.5.2. ÇEVRE SORUNLARI

19. yüzyılın sonlarından itibaren dünyada görülen hızlı nüfus artışı, sanayileşme, tarımda ilaçları aşırı olarak kullanılması, radyoaktif maddelerin çeşitli sektörlere girmesi, doğal dengenin bozulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle doğal ortamda insan dahil tüm canlılar farklı ölçüde zarar görmeye başlamıştır.

Beldede doğal ortamı bozan, doğal dengenin alt üst olmasını oluşturan belli başlı çevre sorunları;

1) Yanlış arazi kullanma ve doğal bitki örtüsünün tahribi: Doğal ortam dengesinin bozulması ve erozyon.
2) Su kirliliği.
3) Toprak kirliliği.
4) Hava kirliliği.
5) Katı atık, çöp sorunu.
6) Gürültü kirliliği olarak belirtilebilir.

Yanlış arazi kullanma ve doğal bitki örtüsünün tahribi: Doğal ortam dengesinin bozulması ve erozyon

Doğal ortamın canlı ve cansız öğeleri karşılıklı bir denge içerisindedir. Bu denge dahilinde muntazam olarak enerji ve madde dolaşımı olmaktadır.

Doğal ortamlarda doğal bitki örtüsünün çeşitli nedenlerle ortadan kaldırılması veya bozulması sonucu toprak-bitki-su arasındaki denge alt üst olmaktadır. Özellikle kendi başına ayrı bir canlı ortamı meydana getirerek, bitkilerin beslenmesini sağlayan ve durak vazifesi gören toprak; aşınmaya ve taşınmaya uğramaktadır.

Erozyon olayı doğal denge şartlarının zor olarak kurulduğu özellikle Azatlı kasabası gibi engebeli, yüksek ve kurak alanlarda kendini hemen göstermektedir. Toprak haritasına bakıldığında belde arazisinin 3. derece, yani şiddetli erozyon riski

altında olduğu görülmektedir. Beldede erozyon riskini ortaya çıkaran üç faktör; yanlış arazi kullanımı, bitki örtüsünün tahribi ve aşırı hayvan otlatılmasıdır.

Belde halkı geçimini temin etmek için arazinin tarıma uygun olup olmadığına bakmaksızın kendilerince uygun olan alanları tarıma açmıştır. Bunu yanı sıra yoğun olarak orman tahribi sonucunda, özellikle verimli alanlar çıplak hale bürünmüştür. Suyun yüzeysel akıma geçmesini önleyen ve toprakları kök sistemi ile ören orman alanlarının tahribi ile yöre toprakları önemli ölçüde aşınmış ve bu sahalarda toprak katı altında bulunan ana materyal yüzeye çıkmıştır.

"Yörede erozyonu tetikleyen bir diğer unsur ise aşırı hayvan otlatılmasıdır. Beldede ot verimini üzerinde hayvan otlatılmaktadır. Böyle sahalarda hayvanlar karınlarını doyurmak için otları kök boğazına yani toprak seviyesine kadar yemektedir. Bu ise otların büyümesini engellemekte, otlağın zayıflamasına neden olmaktadır. Hayvanların yemediği dikenli ve acı otlar, yaygın duruma geçmektedir. Ayrıca, ilkbahar aylarında otlaklarda henüz otlar yeteri kadar büyümeden hayvanların otlatılması da otların büyümesini engeller. Bu olaylar sonucunda yöredeki bitki örtüsü doğal özelliğini yitirmiş, ormanlarla kaplı olması gereken sahalar seyrek ve zayıf ot örtüsü ile kaplanmıştır.

Yörede görülen yarı-kurak iklim şartları ve bitki örtüsünden yoksunluk özellikle ilkbahar aylarında zaman zaman meydana gelen sağanak halindeki yağmurların, ani seller oluşturması da toprakların neredeyse tamamen süpürülmesine neden olmaktadır" (Atalay 2000:199).

Su kirliliği

Su kirliliği; suların kullanılmasını önleyecek veya canlılar için zararlı olacak derecede suya organik, inorganik, radyoaktif veya biyojenik yabancı maddelerin girmesi olarak tanımlanmaktadır. Su içerisine çeşitli yollardan karışan organik maddeler, bazı bakterilerin yardımı ile parçalanarak zararsız hale gelebilirler. Suyun kendi kendini tazelemesi açısından, suda bazı bakteri grupları ile yeter miktarda oksijene ihtiyaç vardır. Ancak beldede akarsu ve göllerde fazla miktardaki organik ve toksik(zehirli)

madde bırakıldığında, başta organik maddeleri parçalayacak olan bakteriler ölmekte ve aşırı şekilde parçalanan organik madde suda çözünmüş haldeki oksijeni azaltmaktadır. Özellikle bu ikinci nedenden dolayı, suda yaşayan canlılar için gerekli olan biyolojik oksijen ihtiyacı azaldığı için bazen canlıların bir bölümü bazen de tamamı ölmektedir.

Beldede su kaynakları; evsel ve tarımsal faaliyetlerinden olumsuz yönde etkilenmektedir. Özellikle evsel atıkların doğrudan yada dolaylı olarak akarsu ve sulama göletine boşaltılması suların kirlenmesine neden olan faaliyetlerdir. Bunlara ek olarak fosseptik ve çöplüklerdeki sızıntılar gibi etkenlerde yer altı ve yerüstü su kaynaklarını kirleterek su kalitesini bozmakta ve çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Kasabanın tarım arazilerinin sulanması amacıyla kurulan baraj göletine dökülen akarsuların, eğim doğrultusunda akışları esnasında önemli oranda aşındırma-taşıma ve biriktirme yapması sonucu mil ve kil boyutundaki malzemeler baraj rezervuarında birikerek barajın su taşıma kapasitesini düşürmektedir. Baraj çevresinde aşırı havyan otlatılması ve gerekli ağaçlandırma çalışmalarını yapılmaması barajın taşınan topraklarla dolmasına neden olmaktadır. Eğlenme ve dinlenme amacıyla göl ve çevresinin kullanılması esnasında katı ve sıva atıkların gelişigüzel ortama bırakılması göl suyu kirliliğine olmakta bu da su içinde oksijen miktarındaki azalma ile göl içinde yaşayan bitki ve hayvan yaşamını olumsuz etkilemektedir. Gölde aşırı bir kirlilik olmasa da uzun vadede gölden istifade edilmek isteniyorsa bu konuda hem mahalli yönetimin hem de yöre insanının daha duyarlı olması gerekmektedir.

Kasabada asıl su kirliliğini ise kasaba içinden geçen ırmakta yaşanmaktadır. Melendiz Akarsuyu'nun bir kolu olan Uluırmak evsel, hayvansal ve tarımsal atıklarla yoğun olarak kirletilmiştir (Şekil 172).

Beldenin su kirliliğinin temel sebebi uygun ve yeterli bir kanalizasyon şebekesinin olmayışıdır. Kanalizasyon şebekesi için plan çizilmiş olmasına rağmen henüz uygulamaya konulmamıştır. Bu da kasaba içindeki pis suların akarsulara karışmasına sebep olarak su kirliliği meydana getirmiştir.

Beldede evsel atıklar, hayvansal atıklar, tarımsal atıklar ve bazı tuvaletlerin atıklarını bu akarsuya salınması beldeyi ikiye ayırarak akan bu akarsuyun yoğun bir oranda kirlenmesine sebep olmuştur. Özellikle akarsuya salınan sentetik deterjan atıkları suda köpük meydana getirerek suyun havalanmasına engel olmakta, dolayısıyla da suda çözünmüş halde bulunan oksijen miktarını azaltmakta bu ise suda ki canlı ortamını tehlikeye sokmaktadır.

Belde içerisinde düzensiz ve üstü açık su arklarının olması, çöplerin düzensiz bir şekilde etrafa atılması oluşabilecek bir sağanakla bu kirli unsurların yüzey doğrultusunda akarsuya doğru karışmasına sebep olmaktadır. Özellikle kirlenmiş olan akarsuyun içinde, gün boyunca beslenen kümes hayvanlarını görmek mümkündür ki bu da herhalde insanın doğaya verdiği zararın, kendine nasıl döndüğünün en açık örneğidir.

Akarsuyun aşırı kirlenmesinde özellikle yerleşimle iç içe olması etkili olmuştur. Aynı zamanda bu kirlilik yaz aylarında artan sıcaklık ile etrafa rahatsız edici kokular salmaktadır.

Toprak kirliliği

Beldede toprak kirliliğine sebep olan faktörler sulama, gübre ve ilaçlamadır. Yörede araziler sulama göletinden sağlanan su, belde içinden akan akarsu ve açılan sondaj kuyuları vasıtasıyla sulanmaktadır. Burada özellikle yoğun olarak kirlenen akarsu ile sulanan tarım arazilerinde toprak sulama suyunun kalitesiz oluşu nedeniyle verim kaybı yaşamaktadır (Şekil 173).

Tarımsal faaliyetler esnasında toprağa ve ağaçlara verilen gübrelerin toprak kirliliğinde önemli bir payı bulunmaktadır. Topraktan daha fazla tarımsal ürün sağlamak için sadece sulama yeterli değildir. Eksik olan bitki besin maddelerinin toprağa sonradan karıştırılması gerekir. Bitkiler için gerekli olan mineral ve organik maddeler ancak gübreleme yoluyla toprağa kazandırılabilir. Gübreler organik ve mineral gübreler olarak ikiye ayrılır. Organik gübreler büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda elde edilir. Mineral yani kimyasal içerikli gübreler fabrikalarda üretilen suni gübrelerdir. Bunların

içinde amonyum, azot, fosfor, potasyum gibi çeşitli maddeler vardır ve işlevleri farklıdır.

Sulamada olduğu gibi toprağa verilecek olan gübrede de bilinçsizce hareket edilmesi toprağa zarar vermektedir. Bitkinin ihtiyaç duyduğu besin maddesinin topraktaki eksikliğini gidermek için yapılacak gübrelemeden önce toprak analizi yapılmalıdır. Yakın zamanlara kadar geleneksel olarak kullanılan doğal gübreleme yerini suni gübrelemeye bırakmıştır. Bu doğrultuda gübre hakkında yeterli bilgisi olmayan çiftçi toprağın hangi minerale ihtiyacı olduğunu tam olarak bilmediği için aslında toprağı giderek fakirleştirmekte yani zarar vermektedir. Gübre hususunda diğer bir sorun ise verilecek gübrenin dozajını doğru ayarlayabilmektedir. Yanlış gübreleme sonucu toprakta zamanla biriken mineral maddeler, toprak-bitki-su dengesinin de bozulmasına yol açarak toprağın verim gücünün azalmasına neden olmaktadır.

Hava kirliliği

Beldede hava kirliliğine sebep teşkil edecek bir sanayi kuruluşu yoktur. Kış aylarında özellikle kalitesiz kömür, tezek ve odun kullanılması belde içinde hava kirliliğine sebep olmaktadır. Bu kirliliğin insanın solunum organlarını tahriş ettiği ve çeşitli solunum yolu hastalıklarına neden olduğunu söylemekle beraber ciddi boyutlarda olmadığını da belirtmek gerekir.

Katı atık,çöp kirliliği

Son yıllarda ülkemizde kentleşmenin arması ile çöplerin toplanması ve uygun yerlerde biriktirilerek tekrar çeşitli amaçlar için kullanılması mahalli idareler için önemli bir sorun haline gelmiştir.

Beldede çöplerin oluşturduğu kirlilik insan sağlığını tehtid edecek düzeydedir. Geçmiş yıllara göre her geçen gün evlerimizden çıkan çöpler çeşitlenmekte ve miktarları da artmaktadır.

Belediye belde içerisinde çöplerin belirli alanlarda toplanması için çöp bidonları yerleştirmiştir ve belirli aralıklarla da çöpleri toplamaktadır. Ancak yörede bu çöp bidonları gerektiği gibi kullanılmamaktadır. Belde halkı evlerindeki çöpleri poşetlerde biriktirip atmak yerine kovalarda biriktirdikten sonra çöp bidonlarına boşaltmaktadır. Bu da çöp bidonlarını etrafını adeta mikrop yuvası haline getirmiştir. Bununla birlikte bir kısım kasabalı ise çöp bidonları yerine hemen evlerinin yanından akan akarsuyu attığı atıklarla çöplüğe çevirmiştir. Burada ayrışan ve bünyesinde çeşitli zararlı maddeler içeren sular ise yerüstü ve yeraltı sularını kirletmektedir.

Belediyenin çöp toplama zaman aralıklarını uzatması ise özellikle yaz aylarında kasabada yoğun bir çöp kokusu oluşturur. Aynı zamanda çöplerin gelişigüzel etrafa bırakılması görüntü kirliliği oluşturmaktadır. Çöplerin yanı sıra, gübrelerin gelişigüzel belde içerisine bırakılması bir başka görüntü kirliliği unsurudur.

Beldede belediye tarafından toplanan çöpler Niğde- Çiftlik karayolu üzerinde Şelekin adı verilen bir alana boşaltılmaktadır. Bu saha aynı zamanda ilçe belediyesi tarafından da kullanılmaktadır. İşlek bir karayolu kenarına çöplerin düzensizce bırakılması hem çevre kirliliği hem de görüntü kirliliği oluşturmaktadır (Şekil 176-177).

Gürültü kirliliği

Belde içerisinden geçen Niğde-Çiftlik karayolu yoğun bir araç trafiğine sahiptir. Belde de yerleşimlerin hemen yol kenarlarından başlaması ve yoğun olması insanların bu gürültü kirliliğinden etkilenmesine sebep olmaktadır.

Beldenin diğer bir önemli çevre sorunu da yolların bir kısmının stabilize olmasıdır. Bu durum yazın toza, kışın çamura yol açmakta ve hoş olmayan bir görüntü vermektedir.

Şekil-172: Belde yerleşiminin akarsu kenarından başlaması sonucu aşırı bir su kirliliği oluşmuştur.

Şekil-173: Beldeden geçen akarsu ile tarım arazileri sulanmaktadır.

Şekil-174: Yerleşim içerisinde kanalizasyon şebekesi yoktur. Bununla birlikte açık su arkları kirliliğe davetiye çıkarmaktadır.

Şekil-175: Yoğun olarak kirletilen sular kümes hayvanları içinde tehlike arz etmektedir.

Şekil-176: Niğde- Çiftlik karayolu üzerinde Şelekin mevkii.

Şekil-177: Bu saha Azatlı Beldesi ve Çiftlik İlçesi tarafından çöp dökme alanı olarak kullanılmaktadır.

3.5.3. SAĞLIK SORUNLARI

Beldede hijyen kurallarına uygun bir ortam olmaması, özellikle bazı tuvaletlerin fosseptik çukuru olmaması ve atıkların sulama kanallarına bağlanması üretilen tarım ürünlerinden, su kaynaklarına ve çevreden beslenen hayvanlara kadar çeşitli şekillerde kirlenmeler oluşturmaktadır. Bu ise yörede özellikle "parazit hastalıkları" oluşturur.

Hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olması, yörede süt ve süt ürünlerinin kullanımını artırmıştır. Ancak sütlerin iyi kaynatılmaması özellikle "peynir hastalığı" olarak bilinen "burusella"ya neden olmaktadır. Rakımın yüksekliği de kaynama sıcaklığını düşürmektedir (Şekil 178).

Beldede çok sayıda başıboş köpek olması "kuduz riskli temas"a sebebiyet vermektedir.

Aile planlamasında bir takım sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu ise kalabalık ailelerin oluşmasına, ailede kişi başına düşen gelirin azalmasına ve ailevi sorunların daha şiddetli yaşanmasına yol açmaktadır. Kalabalık ailelerde özellikle göze çarpan, kadınlarda depresyon, sıkıntı ve üzüntüye bağlı ülser, gastrit gibi rahatsızlıklardır.

Beldede yakıt olarak özellikle tezek kullanılması, oluşan duman ile sürekli iç içe olan kişilerde astım ve bronşit hastalığı için risk oluşturmaktadır. Bu rahatsızlıklar yoğun olarak görülmekle birlikte soba kullanımının ve yakacak olarak odunun kullanılmaya başlanması ile giderek azalmaktadır.

Yaşlılarda özellikle "yalnızlık" önemli bir sorun teşkil etmektedir. "Astım" yaşlılarda en fazla görülen rahatsızlıktır. Astımdan sonra ise en fazla tansiyon rahatsızlıkları görülür.

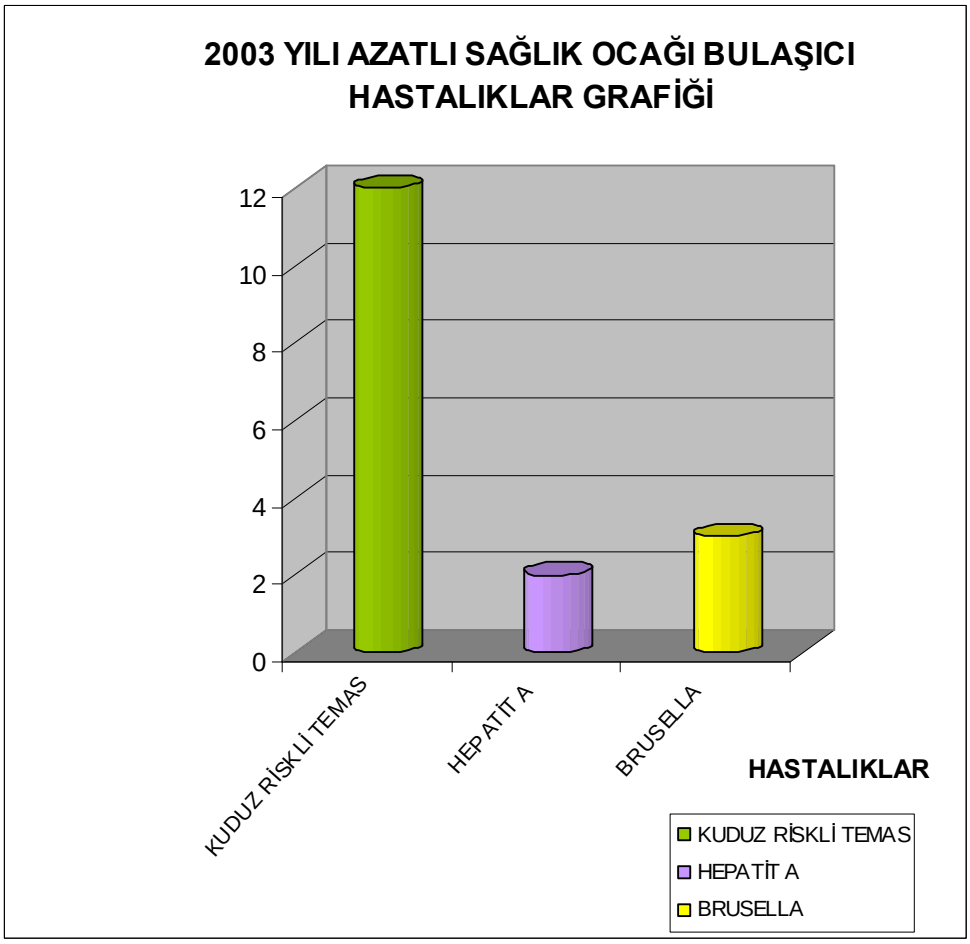
Yörede dikkati çeken bir diğer husus ise çocuklarda görülen gelişim geriliğidir. Gelişme geriliği görülmesine neden olarak, kadınların gebelik durumunda bile sürekli çalışması, yeterli beslenememesi ve ilgisizlik gösterilebilir. Bundan dolayı gerekli zihinsel ve fiziksel gelişimini tamamlayamamış çocuklar doğmaktadır. Bu çeşit gelişim

sorunları olan çocuklar belirli zaman aralıklarıyla Niğde'ye götürülerek eğitime tabi tutulmaktadır. Ayrıca kaymakamlıktan maddi yardım aileler vardır.

Beldede yapılan beslenme anketlerinde tüketilen gıdaların özellikle karbonhidrat ağırlıklı olduğu dikkat çekmektedir. Üretilen tarımsal ürünler içinde önemli bir yeri olan patates ve fasulye yöre yemeklerinde de yoğun olarak kullanılmaktadır.

Son yıllarda beldede, kanser hastalığı sebebiyle ölüm oranlarında artış görülmektedir. Kanser türleri özellikle kadınlar arasında yaygındır. Bu konuda ayrıntılı bir araştırma yapılmamış olmakla beraber yörede "ak toprak" olarak adlandırılan toprağın kanser vakalarının artmasının sebebi olduğuna ilişkin söylentiler vardır.

Şekil-178: 2003 Yılı Azatlı Sağlık Ocağı Bulaşıcı Hastalıklar Grafiği

I.V. BÖLÜM

IV. KÜLTÜREL ÖZELLİKLER

4.1. Doğum

Doğum hazırlıkları doğumdan çok önceleri başlar. İnsanlar maddi durumları doğrultusunda hazırlıklarını yaparlar. Bu hazırlıklar özellikle kayınvalideler tarafından yapılır. Kayınvalide çamaşır, patik, yelek, hırka, çorap, battaniye, yün yatak, beşik vb. malzemeleri doğumdan önce hazırlar. Bebeğin doğumundan sonra, anne ve bebek ziyarete gelinir. Ziyaretlerde yakınlık derecesine göre kıyafet, altın, süt, ekmek, kola, bisküvi vb. farklı hediyeler getirilir. Eve gelen misafirlere ise ev sahipleri, kolonya, çay, bisküvi, lokum ikram ederler. Eskiden ise sulandırılarak kaynatılan pekmez ya da şekerli su ikram edilirmiş.

4.2. Evlilik

Kız isteme

Eskiden görücü usulü adını verdiğimiz yapılan evliliklerde günümüzde gençlerin istekleri de etkili olmaktadır. Kasabada eskiden kızlar için alınan başlık parası günümüzde alınmamaktadır. Evlilik çağına gelmiş oğlu olan aileler etraflarından gerek gözlemleri gerekse duydukları doğrultusunda bir kıza talip olurlar. Öncelikle oğlanın anne ve babası, kızın becerikli, iyi huylu, tatlı dilli olup olmadığına bakmak için kızın evine ziyarette bulunur. Herhangi bir hediye götürülmez. Kız evi gelenlere iyi davranır, hizmette kusur etmezse erkek tarafı ertesi gün şeker ve çay alarak kız evine götürür (anne ve baba). Üçüncü gün ise erkek tarafı kızı istemek için kız evine giderler bu ziyarette ise baklava götürülür. Erkek tarafının ileri gelen aile fertlerinden birince kız

istenir. Kız tarafı kızlarını verirlerse iki taraf karşılıklı alınacak eşyaların, takılacak takıların neler olduğunu belirlemek için konuşurlar ki buna "kesim kesme" denir. Kız tarafı oğlan tarafından neler isteyeceğini belirtir.

Nişan

Nişandan önce erkek tarafı kıza hediyeler almak için çarşıya çıkarır. Kıza hediye olarak kıyafet, ayakkabı, terlik, çorap, saat, küpe, yüzük, yirmi beş adet gremise altın ve iki metre boyunda ak(beyaz tülbent) alırlar. Erkek evi belediyeden yaptırdığı anonsla nişanı kasaba halkına duyurur. Bu anonsta "şerbetimiz var tüm halkımız davetlidir" denilir, dileyenler katılırlar. Aynı gün erkek tarafı eğlence için sazcı tutar ve yemekler hazırlanır. Nişana gelenler hediye olarak altın, para, basma, pijamalık, oyalı yazma getirirler. Bu gelen hediyelere karşılık olarak kız evi de erkek evini ziyaret eder ve damada ayakkabı, elbise, çamaşır, çorap, terlik, alırlar. Kız evi erkek evine ayrıca bisküvi, lokum, şeker, çay götürür.

Düğün

Erkek evinin durumu ne zaman müsait olursa düğün o zaman yapılır. Belde de düğünler Perşembe günü kız evine bayrak dikimi ile başlar ve Pazar günü akşam son bulur. Düğün yörede üç gün boyunca devam eder.

Perşembe günü kız evine bayrak dikilmesiyle düğünün başladığı herkese ilan edilmiş olur. Komşular ve akrabalar hayırlı olması için bulgur, süt, şeker, yoğurt, çay, fasulye, erişte gibi gıda maddeleri getiriler.

Nişanda olduğu gibi düğünün başladığı da belediyeden yapılan anonsla kasaba halkına duyurulur. Kasabadaki kahvehanelerden biri düğün için tutulur. Buraya "düğün odası" denir. Burada erkekler çalan saz eşliğinde eğlenirler. Cuma günü sabah sekizden itibaren erkek tarafınca tutulan sazcı gelenleri eğlendirir. Gelen misafirlere çay, kola, gazoz vb. içecekler ikram edilir ve eğlenceye gün boyu devam edilir.

Cumartesi günü ise kız evi erkek tarafına daha önceden aldırdığı beş altı top basma şalvarlık, gömleklik yada pijamalık kumaşı parçalara ayırarak gelenlere dağıtır. Bu parçalar dağıtılırken kızın eksik eşyalarını neler olduğu belirtilerek gelenlerden aldıkları beze karşılık bu eksiklerden birini tamamlamaları istenir.

Aynı gün erkek evi ise sazlarla birlikte bütün akraba ve komşularla kız evine gider. Kız ile oğlan yan yana oturtulur. Söz yüzüğünün yanına ayrı bir yüzük daha takılır. Hoca dua okuduktan sonra aile büyüklerinden genellikle erkek tarafından birince kurdele kesilir. Oğlana ve kıza gelen misafirler altın ve takı takarlar. Takı töreni bittikten sonra kız tarafını hazırladığı yemekler yenir. Yörede düğünlerde misafirlere taze fasulye, nohut, et, pilav, salata, hoşaf ikram edilir. Yemeğin ardından kadınlar ve erkekler saz eşliğinde yöresel oyunlarını oynayarak eğlenir. Alay (halay) çekerler. Akşam saat dörde doğru erkek tarafı kız tarafından düğünün simgesi olan bayrağı alır. Bayrak bayraktar adı verilen kişi tarafından alınır. Bayraktar düğün esnasında çıkabilecek sorunların kısa sürede çözümünden de sorumludur. Bayrak alındıktan sonra erkek tarafının hazırladığı, erkek düğün odasına gelinir.

Akşam saatlerinde ise kına yakılması için erkek evi genellikle bayanlardan oluşan bir grupla kız evine gider. Kız tarafına kına götürülür. Hazırlanan kına erkek tarafındaki bayanlarca kıza yakılır. Bu esnada damat ortalarda görülmez, saklanır. Kız tarafından belirlenen bir kişi damadı arar. Saklandığı yeri bularak kınasını yakar ve bahşişini alır. Kınanın yakıldığı gün aynı zamanda kız ve erkek evi kapı, süpürge, sandık ve lamba için alınacak olan bahşişin pazarlığını yapar. Bunlar yöreye özgü eski adetlerdi ve günümüzde hala devam etmektedir. Bu unsurlardan alınacak olan bahşişin önceden belirlenmesinin nedeni gelinin baba evinden çıkarılması esnasında huzursuzluk yaşanmamasıdır. Eskiden elektrik kullanımın başlamadığı dönemlerde gaz lambası kullanılması böyle bir adetinde oluşmasında etkili olsa gerek. Aynı zamanda ışığın ve lambanın aydınlığı ve huzuru a simgelemesi olaya bir başka bakış açısı olabilir. Belirlenen bahşiş miktarı önceden erkek tarafınca verilir. Kapı, süpürge, sandık ve lamba için verilen bahşişleri evlenecek kızın yakın arkadaşları alırlar. (Kınada kıza maddi duruma göre altın takılır. Bu genellikle çeyrek altın olur. Aynı şekilde kız tarafı da damada altın takar. Altın yerine kıza gümüş yüzükte takılabilir.)

Pazar günü öğle namazından sonra erkek tarafı arabalarla konvoy şeklinde kız evine gider. Hocanın duasını ardından gelin babası tarafından hayatta değilse erkek kardeşi tarafından beline gümüş kemer takılarak evden çıkarılır. Bu adet günümüzde devam etmekle birlikte durumu elverişli olmayanlar kumaştan kırmızı kuşakta bağlamaktadır. Gelin kız evinden çıkarken silahlar atılır. Gelin alınarak erkek evine doğru gidilir. Erkek evi gelen misafirlere yemek ikram eder. Eğlence gece boyunca çalınan saz, atılan silahlar ve havai fişekler eşliğinde devam eder.

4.3. Asker Uğurlama

Askere gideceği belli olan gençler gitmelerine yaklaşık bir ay kala, birbirlerine yemek davetleri verirler. Askere gideceği gün belli olan gencin evine yakınları ve komşu kadınlar havlu, çorap, çamaşır, çay, şeker, yumurta, ekmek, bulgur, makarna vb. eşya ve gıda malzemeleri getirirler. Kasabadaki gençlerin gitmelerine yakın bir gün belediyeden yapılan anons ile kasaba halkı mezarlığa toplanır ve hoca eşliğinde dualar edilir. Duanın ardından halk sıraya geçerek gençlerle helalaşır ve isteyen gençlere harçlık verir. Gidecekleri günde topluca terminale gidilir davul, zurna ile eğlenilerek askerler gönderilir.

4.4. Bayram Hazırlıkları

Ramazan ayı gelmeden önce evler boyanır, temizlenir, ramazan için alışveriş yapılır. Bu ay da ağırlıklı olarak et yemekleri pişirilir. Akraba ve komşulara akşam davetleri verilir. Akşamları ise halk teravih namazı için camiye gider. Ay boyunca kutsal kabul dilen tekkelere gidilerek dua edilir, mum yakılır, mezarın üstüne tülbent, havlu örtülür.

Ramazan ayını bitiminde arife günü bütün kasaba halkı toplanıp mezarlığa giderek dua ederler. Bayramın ilk günü bayram namazı kılındıktan sonra üç gün boyunca halk birbiriyle bayramlaşır. Bayram için evlerde misafirlere ikram edilmek için baklava, kek, kadayıf, simit vb. yaparak hazırlanır. Bayramlaşmak için gelen misafirlere şeker, çikolata, lokum, kolonya ikram edilir.

Aşure Günü

Muharrem ayının onuncu günü başlayan bu günde evlerde aşure çorbası pişirilir. Halk arasında bu çorba "aşır çorbası" olarak adlandırılır. Fasulye, nohut, kayısı, üzüm, incir, ceviz, fındık, aşlık(yarma) gibi malzemeler isteğe bağlı olarak karıştırılarak pişirilir ve üzerine tarçın serpilerek komşulara dağıtılır. Genellikle tatlı olarak yapılan bu çorba bazı kadınlarca tuzlu olarakta pişirilir

Kurban bayramı da yörede önemli günlerdendir. Alınan kurbanlık kesildikten sonra, kesemeyecek durumda olanlara dağıtılır ve halk arasında birlik, beraberlik ve dostluk ilişkileri sıcak tutulmaya çalışılır.

4.5. Cenaze

Yöre halkı doğum, düğün ve bayramlara gösterdiği özeni, yaşamını yitirmiş insanlara son vazifelerinde de gösterir. Yaşamını yitiren kişi, camiden verilen sela ile herkese duyurulur. Cenaze evinde cenazenin yıkanması için iki adet kazan kurulur. Birinde sıcak diğerinde soğuk su bulundurulur. Kadınlar bu durumlarda üzüntülerini dile getirmek için "kapımıza kara kazan kuruldu" derler. Cenaze imam tarafından yıkanarak kefenlenir. Kadınlar ölen kişinin iyi ve güzel yanlarını dile getiren ağıtlar yakarlar. Tabuta yerleştirilen cenaze mezarlık çok uzak olmadıkça, mezarlığa kadar omuzlarda taşınır. Cenaze dualarla gömülür. Mezarlığa gelenlere şeker ve gül suyu tutulur. Mezarlıktan sonra halk cenaze evine tekrar gelerek başsağlığı diler. Şeker ve gül suyu ikram edilir. Bilenler Kur'an-ı kerimden ayetler okurlar. Cenaze evine komşular sürekli yemek taşırlar. Cenazenin gömülmesinden yaklaşık bir hafta sonra ilk cuma günü, bütün kasabalı belediyeden yapılan anonsla ölmüş kişinin de adı belirtilerek yemeğe davet edilir. Yemek cenaze evince hazırlanır. Bunu için büyükbaş hayvan kesilir. Gelenlere et, çorba, pilav, salata, hoşaf, sütlaç gibi ikramlarda bulunulur. Cenaze evi ölüsünün kırkıncı günü yakın akraba ve komşulara tekrar yemek verir. Çağrılan hocalar merhuma dualar ederler. Yörede kabirler özellikle bayram ve kandil günlerinde ziyaret edilir.

4.6. El sanatları

Yörede el sanatları denilince akla ilk gelen halı ve kilim dokumacılığıdır. Küçükbaş hayvanlarda haziran aylarında kırkılan yünler yıkandıktan sonra kurutulur. Kermen yada çıkrık adı verilen ahşap aletlerde, yün el yardımıyla inceltilerek ip haline getirilir (Şekil 179). Yumak haline getirilen ipler ikişerli olarak bir araya getirilerek kalınlaştırılır yani koçlanır. Daha sonra ipler "gelep" yapılır yani boyaya gönderilmek üzere uzun şeritler haline getirilir. İpler eskiden boyatmak için Niğde'ye götürülse de bugün bu işlem ilçede de yapılmaktadır. Geleplerin üzerine hangi renk isteniyorsa o renkte ip bağlanır ve boyamaya gönderilir. Bazı kadınlar ise akarsuyun kenarında yetişen yabani naneleri, dağlardan topladıkları renk verici otları (keçi biciği) ve bazı ağaçların yaprak ve meyve kabuklarını (ceviz yaprağı, kabuğu) bir araya getirerek kendi imkanlarınca iplerini renklendirmeye çalışırdı.

Yörede halkı tezgahı hemen hemen her evde bulunmakla beraber bunların kullanımı her geçen gün azalmaktadır. Yörede eski dönem tezgahlarına "kürt direği" denilir. Halılarda kullanılan örneklerin zaman içerisinde çeşitlendiği dikkat çekmektedir. Bugün ki halı tezgahlarına "siyar direği" denir. Bu tezgahlarda ailenin kendi kullanımının dışında özellikle kızların çeyizlerine konulmak üzere yastıklarda dokunur (Şekil 180). Bugün halı dokumacılığının yerini oya, dantel ve örgü gibi el sanatları almıştır. Ayrıca her evde dikiş makinesi bulunur. Azatlı İsa Yüksel İ.Ö.O.'nun yanına, belde kadın ve kızlarının halıcılık kursu görebilecekleri bir bina yapılmak istenmiştir. Ancak aileler buna talep göstermemiştir. Yarım kalan kurs binası bugün başıboş hayvanların barınağı olmuştur.

4.7. Türbeler ve Kutsal Kişiler

Kasaba sınırlarında iki adet türbe bulunmaktadır. Bunlar Osman Baba(Dede) ve Hamza Baba(Musalla) türbeleridir. Halk bu türbelerde yatanların kardeş olduğuna inanmakta ve kutsal kabul etmektedir. Bu türbelerde yatanların iki kardeşi daha olduğuna hatta birinin Hasan Baba olduğu ve mezarının Hasan Dağı'nda olduğuna

inanılır. Birde kız kardeşleri olduğu ve mezarının beldeye bağlı Küllüce mahallesinde olduğu kabul edilir. Ancak bu kardeşlerin mezar yerleri bilinmemektedir. Bunlar kültür içerisinde efsanevi birer öğe olarak yerini almıştır.

Osman Baba(Dede)

Mezarı kasabanın tepe noktasında bulunur ve bu mevki dede olarak adlandırılır. Belde halkı kurak geçen mevsimlerde özellikle nisan ve mayıs aylarında buraya yağmur duasına gelir. Ziyaretten önce kasabalıdan bulgur, yumurta ve para toplanır. Toplanan parayla kurbanlık alınır. Burada pişirilen et, bulgur pilavı ve haşlanan yumurta gelen halka dağıtılır. Halk yanlarında getirdikleri yiyecekleri paylaşarak hep birlikte piknik yapar. Daha sonrada belde hocasının eşliğinde dua edilir.

Hamza Baba(Musalla)

Halk arasında "Musalla" olarak adlandırılır. Türbesi belde mezarlığının yanındadır. Osman Baba'ya ziyarete gidilen gün Hamza Baba türbesi de ziyaret edilir. Buraya özellikle kadınlar toplanır. Adağı olanlar bu toplantıda yenilmesi için tavuk, keçi, koyun adayabilir. Bilen bir hoca dua okuduktan sonra getirilen tavuklar bulgur ile pişirilir ve kadınlarca yenir.

Yöre halkı yağmur duası dışındada türbeleri ziyaret eder. Özellikle Hamza Baba türbesi belde içerisinde olduğu için dileği olanlar gelerek dua ederler. Ziyarete gelenler türbe içinde mum yakar, mezar üzerine havlu, tülbent vb. örterler (Şekil 185). Türbe içinde lamba bulunmaktadır. Halk özellikle ramazan ayında türbenin aydınlık olmasına dikkat eder.

.

Şekil-179: Kermen adı verilen alet ile yünden ip yapan yöre kadını.

Şekil-180: Siyar direği olarak adlandırılan halı dokuma tezgâhında dokunan yastıklar özellikle evlenecek genç kızların çeyizlerine konulur.

Şekil-181: Beldede dokunan yastık motifine bir örnek.

Şekil-182: Beldede dokunan halı motifine bir örnek

Şekil-183: Tezgâhlarda dokunan halı, kilim ve yastıklar evlerin iç dekorasyonunda kullanılmaktadır.

Şekil-184: Dokuma yastıklar evlerin girişinde, özellikle yazın kullanılan “aralık” adı verilen bölümlerde de kullanılır.

Şekil-185: Belde halkının “Musalla” olarakta adlandırdığı ve kutsal kabul ettiği Hamza Baba türbesi. Dilekte bulunanlar mezara tülbent, havlu v.b örtmektedir.

Şekil-186: Türbe içerisinde mum yakmakta batıl inançlar arasındadır.

4.8. ANONİM ÜRÜNLER

4.8.1. Efsaneler

Beldede 1985 yılında kurulan sulama göletin de günümüze kadar üç kişi boğularak yaşamını yitirmiştir. Yörede ölümlerin nedeni olarak barajın kuruluşunda kurban kesilmemesi gösterilir. Rivayete göre kasabada bazılarının rüyalarına giren bir kişi, baraja kurban kesilmediği için her yedi yılda bir kurban alacağını söylemiştir. 2006 yılı itibariyle geçen 21 yıllık zaman sürecinde üç kişi gölette yaşamını yitirmiştir.

Belde ile ilgili bir diğer rivayet ise "Ashab-ı Keyf" yani "Yedi Uyurlar" efsanesidir. Yöre halkı, efsanede adı geçen kişilerin, zulmünden kaçtıkları kral Takyanus'un belde sınırları içerisinde bulunan Taynus Tepesi'nde kurduğu krallıkta yaşamış olduğuna ve mezarının da burada olduğuna inanmaktadır.

4.8.2. Maniler

Maniler duyguların nazım olarak dile getirildiği dört dizeli halk ürünleridir. Hece ölçüsünün kullanıldığı, bir, iki ve dördüncü hecelerin kafiyeli olduğu maniler düğünlerde sünnet törenlerinde ve diğer özel günlerde güne renk katmaktadır. Beldede bilinen manilerden ve ninnilerden örnekler:

Maşrapanın kalayı,
Kızlar çeker halayı,
Allah için söyleyin,
Var mı aşkın kolayı.

Toprağında taşında,
Benleri var kaşında,
Sen bahar içindesin,
Bense ömrün kışında.

Gelin geldi evimize,
Şenlik kuruldu köyümüze,
Hoş geldin allı gelin,
Sefa geldin pullu gelin.

Davulumun ipi kaytan,
Kalmadı sırtıma mintan,
Verin ağalar bahşişimi,
Alayım sırtıma mintan.

Karanfilin filizi,
Kim bilir içimizi,
Hafif bir rüzgâr esti,
Ayırdı ikimizi.

Karşı bağın üzümü,
Gelin kırma sözümü,
Utandım diyemiyom,
Bir öpeyim yüzünü.

Kaleden indim bağa,
Saçım değdi yaprağa,
Ne kız oldum, ne gelin,
Cahil girdim toprağa.

İnek güderim inek,
Çayır çimen üstünde,
Muhsine'nin yüzünden,
Yedim yüzelli değnek.

Kekliğim alma beni,
Dağlara salma beni,
Geceleri dur yanımda,
Gündüzleri bağla beni.
(Melahat KÜÇÜK, 57)

Masa üstünde pekmez,
Bu pekmez bize yetmez,
Bu köyün kızları,
Davulsuz gelin gitmez.

Anne demeye geldim,
Kaymak yemeye geldim,
Meramım kaymak değil,
Yâri görmeye geldim.

Cicim fistan giyer basmadan,
Alimem dallarını asmadan,
Kalk gidelim sevdiğim,
Jandarmalar basmadan.

Denize taş atma,
Batar gider,
Gurbete kız satma,
Yiter gider.
(Sevim POLAT, 38)

Mani mani peşine,
Bak feleğin işine,
Yârin benzerini aradım,
Rastlamadım eşine.

Arife gününde yakılır kına,
Getir ellerini de öpeyim ana,
Bugün efkârlıyım,
Dokunman bana.

Leblebi koydum tasa,
Doldurdum basa basa,
Benim yârim çok güzel,
Azıcık boydan kısa.

Çeşme başı pıtırak,
Gelin kızlar oturak,
Ne oturak ne durak,
Satılakta kurtulak

Dağda tavuk kümesi,
Başında allı fesi,
Oğlanlar vezir olsa,
Yine kızın kölesi.

Dağdan kestim kereste,
Kuş besledim kafeste,
Yârin hasta dediler,
Yetiştim son nefeste.
(Fatma ERTAŞ, 65)

Horozdan korkan oğlan,
Kâkülü sarkan oğlan,
Gece gel gündüz gelme,
Kızlardan korkan oğlan.

Dere boyu gidelim,
Koyun kuzu güdelim,
İkimizi görmüşler,
Nasıl inkâr edelim.

Elma attım karşıya,
Yuvarlandı çarşıya,
Bu zamanın kızları,
Birer tabak turşuya.

Pınar baştan bulanır,
Gelir dağı dolanır,
Ben git dedikçe,
O ardımda dolanır.

Kara kara kazanlar,
Kara yazı yazanlar,
Ölmesinde sürünsün,
Aramızı bozanlar.
(Kamile BİLİK, 35)

4.8.3. Ninniler

Fış fış kayıkçı
Kayıkçının küreği
Hop eder eder yüreği
Akşama fincan böreği
Yavrum Yasin büyüsün
Tıpış tıpış yürüsün.
Neni nenni nenni neni
Neni nenni nenni bebek oy.

Çamlıbelden çıktım yayan
Dayan ey dizlerim dayan
Gardaş atlı bacı yayan
Neni nenni nenni neni
Neni nenni nenni bebek oy.

Bebeğimim beşiği çamdan
Yuvarlandı düştü damdan
Beybabası gelir Şamdan
Neni nenni nenni neni
Neni nenni nenni bebek oy.

Bebeğimin beşiği bakır
Yerinden kalkmıyor ağır
Ben sallarım takır takır
Neni nenni nenni neni
Neni nenni nenni bebek oy.
(Fatma ERTAŞ, 65)

Ninni bebeğim ninni
Uyusun da büyüsün ninni
Babası gurbet elden gelir
Götürür bizi bebeğim ninni.

Uyu bebeğim uyu
Ninni çalayım büyü
Eee çalayım büyü.
Büyüde baban görsün
Adını da çağır baban duysun
Eee çalayım büyü.
(Sevim POLAT, 38)

Uyusun da büyüsün ninni
Tıpış tıpış yürürsün ninni
Kuzum eee
Ninnilerin benim olsun
Uykularım senin olsun
Ninni kuzum eee
Ninni desem büyütsem
Allahın izniyle yürütsem
Ninni kuzum eee.

Uyu benim öksüz kardeşim ninni
Annen gitti gurbete
Uyu benim nazlı bebeğim ninni
Bahçelerde sarı kelebeğim ninni.

Annen saçlarını tarardı
Her teline çiçekler takardı
Gül gibi sana bakardı
Uyu benim nazlı meleğim ninni
Bahçelerde sarı kelebeğim ninni.

(Melahat KÜÇÜK)

4.8.4. Azatlı Kasabasında Günlük Dilde Kullanılan Kelimelerin Ağız Özellikleri

Patates→ Patez
Domates→Domatiz
Havuç→Hırtıhlı
Peynir→Pindir
Yumurta→Yımırta
Bakla→Pahla
Vişne→Fişne
Sütlaç→Sütlü
Bisküvi→Püsküt
Ayçiçeği→Deyramber
Barbunya→Ala pakla
Zeytin→Ziftin
Pekmez→Bekmez
Soğan→Suvan
Aşure→Aşır
Maydanoz→Maydunuz
Nohut→Noot
Reçel→İleçer
Yufka→Yuka
Babaanne\ Anneanne→Ebe
Baba→Buba
Anne→ Aba
Eş→Herif\koca
Cevdet→Civdet\Cevcet
Çiftlik→Çivlik
Yalan→ Abaru
Mutfak→Mutlah
Gömlek→Mintan
Şalvar →Don
Bit→Püre
Domuz-Hınzır

Eş→Garı\avrat
Dayının karısı→Gennaba
Hala→Amete
Elti→İlti
Ayşe→Anşa
Zeynep→Ziynep
Zeliha→Zela
Çeşme→Çişme
Afife→Afik
Mahmut→Mamıt
Süleyman→Sülman
Hıfsı→Fısı
Arife→Arif
Şaziye→Şazik
Halime→Alime
Yaşar→Yışar
Vedat→Vidat
Cem→Cim
Erdal→İrdal
Meryem→Miryem
Şerife→Şirif
Gülden→Gulden
Okumadı→Ohumadı
Civciv-Cücük
Hindi→Mısırga
Sansar→Porsuh
Böcek→Böcü
Koyu→Davar
Kaplumbağa→Tosba
Sıpa→Kırı
Salyangoz→Fişgene

Kurt→Canavar
Hamur→Hamır
Alçak→İngin
Sürahi→Sülay
Televizyon→Teleyzon
Mandal→Menteşe
Fotoğraf→Foturaf
Kalemtraş→Açacak
Kırmızı kalem→Başlık
Tığ→Mil
Şehir→Şeer
Yağmur→Yağmır
Az→Iz
Cam→Cıncık
Bakır tencere→Guşene
Ölmek→Mefat etmek
Süzgeç→Süzek
Tel→Til
Soba→Zoba
Dururmusun→Durele
Kovalamak→Kürelemek
Ne bileyim→Nebiym
Ne yapacaksın→Nidecen
Zannedersem→Heral
Baca→Buhari
Rahatsız etmek→Dölek durmamak
Gelirmisin→Gelinmi
Yürümek→Yörümek
Öyle ise→Oleyse
Söylemek→Solemek
Şöyle→Şole
Şimdi→Hinci

Kâğıt→Kiyat
Terlik→Lapçik
Duş almak→Çimmek
Sel→Sil
Kemer→Palisga
Tülbent→Çit
Leğen→İleen
Gerçek→Esah
Evet→Heye
Beklide→Zâar
Nerede→Hanıya
Bir tane→Bicecik
Az önce→Daha yinile
Biliyoruz→Biliyok
Yüzük→Yüssük
Pencere→Pace
Sürahi→Sülay
Bugün→Boon
Geçen yıl→ Bildir
Bu yıl→Biyil
Tarla→Talla
Traktör→Motor
Euro→İro
Karakol→Garavul
Doktor→Dohtur
Beyin→Biyin
Cami→Medrese
Çamaşır→eski
Poşet→Laylon
Fermuar→Cırcır
Merdiven→Sekmek
Bakarmısın→Bakhele
Alırmısın→Alele

V.BÖLÜM

V. SONUÇ

Azatlı Beldesi İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümü sınırları içerisinde Niğde İli Çiftlik İlçesi'ne bağlı bir yerleşmedir. Belde, Melendiz Dağları'yla çevrili Çiftlik ova tabanında kuzey-güney doğrultusunda yer almaktadır.

Yer şekilleri yönünden araştırma sahasının jeomorfolojik birimlerini volkanizma sonucu oluşan Melendiz dağ sıraları ile tepelik alanlar, vadi ve yerleşmenin de içerisinde bulunduğu, alüvyal depolardan oluşan Çiftlik Ovası oluşturur. Bölge ve çevresinde genel olarak Arap Afrika levhaları ile Anadolu levhaları atasında kıta-kıta çarpışması sonucu Üst Miyosenden-Pliyosene kadar kesintili olarak devam eden volkanik ve lav ürünleri kendini göstermiştir. Çiftlik Havzası 15 km dolayında olan dairesel bir havzadır. Havzanın çevresinde havzanın oluşumunu denetleyebilecek bir fay saptanmamıştır.

Yerleşme yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçen karasal iklimin etkisi altındadır. Yıllık ortalama sıcaklık 11,0 °C olup, ortalama yağış 333.4 mm'dir. Hâkim rüzgâr yönü yer şekillerine bağlı olarak K-G yönlü esmektedir. İklim şartları ile bitki örtüsü arasında sıkı bir ilişki vardır. İklim özellikleri doğrultusunda hâkim bitki örtüsü bozkırdır. Yılarca süren tahripler sonucunda orman alanları relikt özellikler kazanmıştır. Yerleşme ve çevresinde hâkim hakim toprak türleri Çiftlik ova tabanında alüvyal ve kolüvyal topraklar, yüksek alanlara doğru kireçsiz kahverengi orman toprakları ve kireçsiz kahverengi topraklardır. Melendiz Akarsuyu'nun da bir kolunu oluşturan Uluırmak Çayı ve yan kollar hidrografik özelliklerde kendini gösterir. 2000

yılı nüfus verilerine göre belde nüfusu 5165 kişidir. Beldeden yapılan göçler sebebiyle nüfus her geçen gün azalmaktadır.

Azatlı'nın tarihine ilişkin, yazılı belgelere rastlanmamakla beraber sınır komşusu olan Sultanpınarı Köyü'ndeki kale kalıntıları, Kömürcü Köyü'nde yer alan Göllüdağ Geç Hitit eserleri ve Tepecik Höyüğü belde çevresinin çok eski dönemlerden beri yerleşim amacıyla kullanıldığını ortaya koymaktadır. Azatlı 1972 yılında belde belediyesi olmuştur.

Azatlı beldesi toplu ve yoğun bir yerleşme özelliği gösterir. Beldede özellikle eski evler Sivri Dağı eteklerine doğru yoğunlaşmıştır. Bunda özellikle tarım arazilerinin kullanımı etkili olmuştur. Son yıllarda ise belde insanların, evlerini dağın etekleri yerine ova tabanında bulunan tarım arazilerine yaptıkları görülür. Beldede eski evlerde yapı malzemesi olarak taş, toprak ve briket kullanılırken günümüzde bunların yerini tuğla ve çimento almıştır. Beldede yerleşim yatay özellikler gösterir. Sosyal yapısına bakıldığında kentsel öğeler görülmekle beraber genel değerlendirme itibariyle belde kırsal özellikler sergiler.

Beldenin ekonomik karakterini belirleyen, halkın temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Tarımda özellikle beldeye gelir sağlayan temel ürünler; patates ve fasulyedir. Özellikle patates volkanik özellikler gösteren bu topraklara çok iyi uyum sağlamıştır. Belde de çeşitli meyve ve sebze çeşitleri yetiştirilmektedir. Hayvancılıkta özellikle küçükbaş, büyükbaş hayvancılık ve kümes hayvancılığı ön plandadır. Belde de yoğun olarak küçükbaş hayvancılık yapılır. Hayvancılık yaz aylarında ikinci bir yaşam tarzı olan yaylacılığı da beraberinde getirmiştir.

Azatlı'nın diğer yerlerle bağlantısı karayolu üzerinden sağlanmaktadır. Niğde-Çiftlik yolu belde içerisinden geçmektedir. Ayrıca Niğde'ye 35 km mesafedeki Melendiz Dağları doğrultusunda devam eden dağ yolu da beldeden geçmektedir.

Kültürel hayatına ilişkin doğum, askerlik, nişan, düğün cenaze törenleri gibi önemli günler beldenin kendine özgü gelenek ve görenekleri ile farklı bir anlam kazanmakta; mutluluklar ve acılar paylaşılarak kültürel ve sosyal hayata güzel bir renk

katmaktadır. Yöreye ait efsaneler ve daha pek çok halk ürünleri nesilden nesile aktarılarak bugünlere gelmiştir.

Beldenin tüm özellikleri incelenip ortaya konulan kullanım potansiyelinin yanı sıra mevcut potansiyelin geliştirilmesi için bazı öneriler sunulabilir.

Azatlı, 1972 yılında belde belediyesi olmuştur. Ancak aradan geçen 35 yıllık zaman sürecinde belde gerçek anlam da belediye özelliğine sahip bir yerleşimin kat etmesi gereken mesafeye ulaşamamıştır. Belde de ekonominin temelini oluşturan tarım ve hayvancılık faaliyetleri olduğu için ilk etapta bu sektörlerin geleceğe yönelik olarak beldeye daha fazla ekonomik girdi oluşturulmasına çalışılmalıdır. Beldede tarım ürünü olarak patates ve fasulye önemli gelir oluşturmaktadır. Çiftçilerle yapılan görüşmelerde şu sonuca ulaşılmıştır ki son yıllarda gelişen tarım teknolojisine de paralel olarak kullanılmaya başlanan tarım ilaçları ve kimyasal gübreler bilinçli kullanılmamaktadır. Bu ise kısa vade de belki verim sağlasa da uzun vade de toprak dengesini bozmaktadır. Tarım da kullanılacak gübre ve ilacın çeşidi ve dozajını belirlemek için toprak analizi yaptıran çiftçi sayısı oldukça azdır. Bu bağlamda belde çiftçisi gerek belediyenin gerekse tarım müdürlüklerinin birlikte oluşturacakları projeler doğrultusunda çeşitli eğitim kurslarına tabi tutulmalıdır.

Belde de patates üretimi önemli miktarlarda olmakla beraber yıllar içerisinde ürünün satış fiyatında dalgalanmalar yaşanmaktadır. Devletçe üretimi teşvik edilen ve kooperatif çalışmalarıyla belli bir gelişim sürecine giren tarım ürünleri vardır. Yılardır tartışılmasına rağmen, patates bitkisinde böyle bir kooperatifçilik sistemi oluşturulamamıştır. Belde de patatesler sökümünden sonra tüccarlarca satın alınmaktadır. Bu durum kış sezonu boyunca devam etmektedir. Devletin en önemli tarım ürünlerimizden olan patatese yönelik olarak bir tarım politikasını hayata geçirmemesi nedeni ile ürün zaman zaman farklılaşan arz-talep dengeleri doğrultusunda çiftçinin elinde kalmaktadır.

Niğde ülkemizin sayılı patates üreticisi illerinden olmasına rağmen, ürünün yarı işlenmiş ve işlenmiş şekiller de tüketimine ilişkin şimdiye kadar herhangi bir sanayi

kolu oluşturulmamıştır. Niğde'de yapılacak doğru bir yatırım belde çiftçilerinin de menfaatine olacak bununla birlikte il gençliğine yeni iş imkânları oluşturulacaktır.

Beldede üretimi önemli sayılabilecek bir diğer ürün ise fasulyedir. Hem taze hem de kuru olarak tüketime sunulan bu ürünün de doğru politikalarla beldeye girdi sağlayacağı muhakkaktır. Belde de yetiştirilen bu ürün kolay pişmesi ve lezzeti nedeni ile yörede oldukça meşhurdur. Bu ürünün gelirini artırmak için beldeyi ve ürünleri tanıtıcı, bununla birlikte ürünlerin satışını düzenleyici bir kooperatif çatısı altında çiftçiler birleştirilebilir. Böylece çiftçiler ilkel usullerle ürünlerini pazarlarda satmak yerine belde de kurulacak olan bir kooperatife belli zaman aralıklarıyla ürünlerini getirirler. Böyle bir düzenleme de hem çiftçiye hem de belde ekonomisine düzenli bir gelir sağlayacaktır.

Belde de her türlü sebze yetiştirilebilmekle beraber bunlar daha çok iç tüketime yöneliktir. Özellikle ilgili kişi ve kurumların çalışmalarıyla belde iklimine ve toprak özelliklerine uyum sağlayabilecek, bununla birlikte birim alandan yüksek gelir sağlayacak başka tarım ürünlerinin neler olabileceği araştırılmalıdır.

Belde de sebzecilik faaliyetlerinin yanı sıra meyve üretimine de önem verilmelidir. Farklı meyvelerin yetiştirilebildiği beldede yapılacak teşvikler ile yüksek gelir sağlayacak meyve fidanları çiftçilere verilerek üretimde artış sağlanabilir.

Tarımdan sonra halkın en önemli gelirini hayvancılık oluşturmaktadır. Belde de hayvancılık mera hayvancılığı şeklinde ilkel usullerle yapılmaktadır. Yaz aylarında halk daha geniş otlak alanları olması sebebiyle hayvanlarıyla yaylalara çıkmaktadır. Belde de hayvancılığın geliştirilebilmesi için mera hayvancılığından ziyade çiftçi modern usullerin kullanıldığı ve verimin artırıldığı ahır hayvancılığına yöneltilmelidir.

Yöre de, hayvan varlığı bilgi formundan da anlaşılacağı üzere önemli bir hayvan potansiyeli mevcuttur. Dolayısıyla belde belediyesi kendi bünyesin de bir mandıra çiftliği kurup elde edilen ürünlerin gerçek mana da gelir sağlamasında öncülük edeceği gibi gençlere de yeni bir iş imkânı oluşturacaktır. Bu faaliyet tabi ki bireysel olarakta gerçekleştirilebilir. Bu mandıralar da toplanan sütlerin işlenmiş halde tüketime

sunulması günümüz şartlarında belde için uzak bir hedef gibi görülse de Çiftlik ilçesinde böyle bir proje gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda bir merkezde toplanan sütler Niğde'de ki çeşitli süt ve süt ürünleri fabrikalarına da satılabilir. Bu ve benzeri amaçlara ulaşılabilmesi için ilgili kişi ve kurumlarla irtibata geçilmelidir.

Belde de çeşitli belediye hizmetlerinin daha kolay verilebilmesi için mahalleler oluşturulmuştur. Son yıllar da yerleşim dağlık alanlardan ova tabanına doğru kaymıştır ki bu ileride hem tarım topraklarının daha hızlı kirlenmesine hem de miras yoluyla bölünmesine neden olacaktır. Belde de yerleşimin yönü kuzey ve özellikle güney doğrultulu olmalıdır. Ayrıca yerleşim merkezinin kuruluş yerinin hatalı olduğu da görülmektedir. Belde içerisinden geçen akarsu özellikle ilkbahar yağışları ve eriyen karlarla birlikte zaman zaman taşkınlar oluşturmakta bu ise insanların maddi zararlara uğramasına neden olmaktadır. Bunun için akarsuyun bu gibi durumlar da zararlarını en aza indirecek ıslah çalışmaları yapılmalıdır.

Belde bitki örtüsü yönünden fakirdir. Kasaba merkezinden çevreye bakınca göz alabildiğince uzanan bozkır alanları görülür. Eskiden çevrenin ormanlarla kaplı olduğu yaşlılarca ifade edilse de ağaç varlığı yok edilmiştir. Belde çevresinin yoğun bir ağaçlandırmaya tabi tutulması gerekmektedir. Belediyenin Niğde-Çiftlik karayolu üzerinde düzenli bir ağaçlandırma çalışması mevcuttur. Özellikle erken hayvan otlatılması da bitki örtüsünün azalmasında etkilidir. Bu ise belde de hem su hem de rüzgâr erozyonunun hız kazanmasına sebep olmaktadır. Belde çevresinin sekilerle basamaklandırılıp ağaçlandırılması bu durumun kısmen de olsa yavaşlamasını sağlayacaktır.

Beldenin işlek bir karayolu üzerinde bulunması ulaşım sektörünün gelişimine de olanak sağlamaktadır. Özellikle Niğde'ye 35 km uzaklıkta olan dağ yolunun genişletilmesi ve standartlarının yükseltilmesi hem Azatlı hem de çevre köy, belde ve ilçelerin Niğde ve diğer merkezlerle ulaşımında bu yolu kullanmalarını sağlayacaktır. Belde içersindeki yollar son yıllarda parke taş ile döşenmektedir. Çalışmalar hızlandırılarak ara sokaklarda bu kapsama alınmalıdır.

Beldenin çevre sorunlarının başında gelen çöpler ve su kirliliği içinde gerekli kişi ve kuruluşlar acil önlemler almalıdır. Çöplerin toplanması ve taşınması belli zaman aralıklarıyla yapılmalı özellikle çöplerin evler de poşetlenmesi sağlanmalıdır. Adeta çöplük haline getirilen akarsu biran önce temizlenmeli ve bu hususlara riayet göstermeyenlere cezai müeyyideler uygulanmalıdır. Belde içerisinden akan açık su kanallarının üzeri kapatılmalıdır. Belde de kirliliğin temel sebeplerinden biri olan kanalizasyon sistemi bir an önce hayata geçirilmelidir.

Yöre kadınları kışa yönelik olarak yufka, erişte, tarhana, turşu, salça, konserve, reçel v.b. hazırlıklar yapmaktadır. Son yıllarda organik ürünlerden elde edilen gıda maddeleri yoğun talep görmektedir. Bu durum karşısında söz konusu ürünlerin pazarlarda satışa sunulabilecek şekilde hazırlanması da önemli bir gelir kaynağı oluşturacaktır.

Yöre de eğitimde ilköğretimden sonra üst öğrenime devam eden öğrenci sayısı oldukça azdır. Aileler çocuklarının ilköğretimden sonra eğitim- öğretim yaşamlarının devamına pek sıcak bakmamaktadır hiç kuşkusuz beldedeki temel eğitim sorunu kız çocuklarının okula gönderilme oranının düşüklüğüdür. Belde de ilköğretim birinci kademeden sonra okula devam eden kız öğrenci sayısın da kademeli olarak bir azalma dikkat çekicidir. Kız çocukları 13–14 yaşlarında evlendirilmektedir. Özellikle bu konu da devletimizin daha katılımcı ve gerçekleştirilebilir projelerine ihtiyaç vardır.

Belde de halıcılık çok eski yıllardan beri sürdürülen bir el sanatıdır. Ancak bu sanat her geçen gün unutulmaktadır. Bunun için hem genç kızlara hem de kadınlara zamanlarını değerlendirebilecek bununla birlikte gelir elde edebilecekleri bir halı kursu açılabilir. Halıcılık dışında özelikle bayanların dikiş, nakış ve çeşitli el sanatlarını öğrenebilecekleri kurslar açılması için yine Halk Eğitim Merkezleriyle irtibata geçilebilir. Buralarda yapılan ürünlerin düzenlenecek kermeslerle satışa sunulması kadınların aile içinde birazda olsa kendi ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmesine olanak sağlayacaktır.

Doğal güzellikleri ve mevcut potansiyeli ile oldukça geniş olanaklar sunan beldede gelişme gösterecek sektörlerden biride turizmdir. Bunda ise özellikle sulama

göleti, dağlık alanlar ve yaylalar ön plana çıkmaktadır. Beldenin güneydoğusunda bulunan sulama göleti çevresi biran önce ağaçlandırılmalıdır. Ayrıca sel suları ve akarsularca taşınan malzemelerle dolan gölet alanı acilen temizlenmelidir. Barajda sazan balığı yaşam ortamı bulmasına rağmen, bu turizm amaçlı olarak balık üretimini artıracak projelere dönüştürülmelidir. Bugünkü haliyle bile yoğun olarak piknik ve balıkçılık amacıyla kullanılan gölet etrafında oluşturulacak bir rekreasyon çalışması ile saha sadece beldenin değil çevre köy, belde ve illerden de insanların gelip zaman geçirebileceği bir mesire alanına dönüşecektir. Niğde-Azatlı arasında uzanan dağ yolunun gölet kenarından geçmesi de ayrıca avantajdır. Beldede turizm için bir diğer umut vadeden alan dağlık alanlar ve yaylalardır. Yorucu olmayan yürüyüş parkurları, yayla alanları, temiz suları, zengin fauna ve florası ile Melendiz Dağları özellikle şehirlerin karmaşasından uzaklaşmak isteyen insanlar için günübirlik gezilerde henüz bozulmamış özel bir mekândır.

Belde turizminin gelişiminde önemli faaliyetlerden biri ise son 5 yıldır düzenlenen "Cadı Yaylası Şenliği"dir. Belde halkının kaynaşması ve birlikte zaman geçirmesi için bu gibi organizasyonlar önem taşımaktadır. Ayrıca bu faaliyet beldenin tanıtımında bulunmaz bir fırsattır. Özellikle yapılacak tanıtımlarla farklı yerlerden insanlar bu alana çekilebilir. Bu gibi organizasyonlarda insanlar yöre kültürünün oluşturan folklorik öğeleri merak ederler. Bunun içinde yöre kadınlarınca işlenen oyalar, dokunan çorap ve patikler, kadınların giydiği şalvarlar, tezgâhlarda dokunan halı kilim ve yastıklar burada hazırlanacak standlarda insanlara tanıtılarak satışa sunulabilir. Ayrıca yöre insanının yerel kıyafetlerini yansıtan bebekler, kullanılan tarım aletlerinin ahşaptan yapılan maketleri yapılarak satışa sunulabilir. Evlerde yapılan tarhana, yufka, erişte, salça v.b ürünler, doğadan toplanan şifai otlar ambalajlanarak yine farklı gelir kaynakları oluşturulabilir. Festivalle ilgili şapka, tişört, bardak, tabak, anahtarlık v.b eşyalar hazırlanabilir. Şenliğin adı da fasulye üretimini ön plana çekmek için "Azatlı Kasabası Fasulye Şenliği" ,"Cadı Yaylası Fasulye Şenliği" olarak değiştirilebilir. Beldeye gelir sağlamak için maddi durumu iyi olan insanlar arsında sembolik olarak bir fasulye satışı açık artırma usulü ile yapılabilir. Belde halk oyunlarını sergilemek için halk oyunları gösterileri tertip edilebilir.

Beldenin mevcut potansiyelinin yanı sıra var olanın geliştirilebilmesi adına yukarıda sunmaya çalıştığımız öneriler daha da çeşitlendirilebilir. Yöre insanının daha medeni yaşam standardına ulaşabilmesi için yapılabilecekler hiç de uzak hedefler değildir. Bu noktada önemle üzerinde durulması gereken nokta; insanın doğanın canlı ve cansız elemanlarıyla olan bu ilişkisinin sürdürülebilir kalkınma modeli ekseninde devam ettirebilmesidir.

KAYNAKLAR

ATALAY, İbrahim

2000 ***Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği***. Eğe Üniversitesi Yayınları, İzmir.

ŞAHİN, Cemalettin. ve DOĞANAY, Hayati

2000 ***Türkiye Coğrafyası***. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

YILMAZ, Faruk

1999 ***İlkçağdan Günümüze Niğde Tarihi.*** Kültür Kitabevi, Niğde.

Yaralanılan Kurum Raporları

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (1993),

Niğde İli Arazi Varlığı Raporu, Ankara.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (1992),

Niğde Melendiz Ovası Rezerv Raporu, Konya.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü(2003),

Niğde- Çiftlik Azatlı Göleti Raporu, Konya.

YARARLANILAN KURUM VE KURULUŞLAR

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü
Niğde İl Tarım Müdürlüğü

Niğde Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Çiftlik İlçe Tarım Müdürlüğü

Çiftlik Belediyesi

Azatlı Belediyesi

Azatlı Sağlık Ocağı

Azatlı İsa YÜKSEL İ.Ö.O.

Azatlı Küllüce İ.Ö.O

Azatlı Şehit Selim ERTEN İ.Ö.O.